

**EPÄKOHTELIAISUUDEN KEINOT JA KOHTEET ERÄÄSSÄ *ILTALEHDEN*
TATUOINTIAIHEISESSA VERKKOKESKUSTELUSSA**

Itä-Suomen yliopisto
Filosofinen tiedekunta
Suomen kieli
Pro gradu -tutkielma
Suvi Kyytsönen
Toukokuu 2015

Tiedekunta – Faculty Filosofinen tiedekunta		Osasto – School Humanistinen osasto		
Tekijä – Author Suvi Kyytsönen				
Työn nimi – Title Epäkohteliaisuuden keinot ja kohteet eräässä <i>Iltalehden</i> tatuointiaiheisessa verkkokeskustelussa				
Pääaine – Main subject	Työn laji – Level		Päivämäärä – Date	Sivumäärä – Number of pages
Suomen kieli	Pro gradu -tutkielma	☒	20.5.2015	87 s. + 5 liitesivua
	Sivuvainetutkielma	☐		
	Kandidaatin tutkielma	☐		
	Aineopintojen tutkielma	☐		
Tiivistelmä – Abstract <p>Tutkielmassa tarkastellaan epäkohteliaisuuden keinoja ja kohteita eräässä <i>Iltalehti.fi</i>-sivuston tatuointiaiheisessa keskustelussa. Tutkimuksen aineisto koostuu 350 keskustelualueelle lähetettyä viestistä, joista 236 viestiä sisältää epäkohteliaita piirteitä. Tutkielman pyrkimyksenä on selvittää, mitä epäkohteliaisuusstrategioita keskustelijat käyttävät ja mitä kasvoja tai oikeuksia he viesteissä uhkaavat. Tutkimuksessa havainnoidaan kvantifioivan laadullisen analyysin keinoin, miten eri epäkohteliaisuusstrategiat jakautuvat aineistossa. Lisäksi tutkitaan myös sitä, yhdistyvätkö epäkohteliaisuusstrategiat muihin epäkohteliaisuusstrategioihin sana-, virke- tai viestitasolla.</p> <p>Tutkimus kuuluu pragmatiikan alaan, ja sen teoreettisena viitekehyksenä on Jonathan Culpeperin (1996) taksonominen epäkohteliaisuusteoria. Tutkielmassa Culpeperin (1996) teoriaa on hienosäädetty siten, että epäkohteliaisuusstrategioiden ylästrategioiden jäsenitys on lainattu Nuria Lorenzo-Dusilta, Pilar Garcés-Conejos Blitvichilta ja Patricia Bou-Franchilta (2011) ja goffmani-laista kasvokäsitystä on laajennettu hyödyntämällä Helen Spencer-Oateyn (2002, 2008) yhteistyön ylläpitämisen teoriaa, joka huomioi kasvojen sosiaalisen ulottuvuuden.</p> <p>Aineiston 236 epäkohteliaassa viestissä esiintyy 655 eri analyysiyksikköä, joissa käytetään jotakin Culpeperin epäkohteliaisuusstrategioista. Suurtaajuisimpia ovat aineistossa positiivisen epäkohteliaisuuden strategiat <i>nimittely</i>, <i>eripurann lietsominen</i> ja <i>tabusanojen käyttäminen</i>, kätkeytyvä epäkohteliaisuuden strategia <i>implikoitu (negatiivinen ja positiivinen) epäkohteliaisuus</i> sekä negatiivisen epäkohteliaisuuden strategiat <i>alentuvasti käyttäytyminen</i>, <i>halveksiminen tai pilkkäminen</i> ja <i>negatiivisten aspektien liittäminen toiseen</i> sekä <i>huutaminen</i>. Epäkohteliaisuusstrategiat yhdistyvät aineistossa toisiin epäkohteliaisuusstrategioihin niin sana-, virke- kuin viestitasollakin. Herkästi yhdistyviä strategioita ovat <i>nimittely</i>, <i>tabusanojen käyttäminen</i> ja <i>huutaminen</i>, mikä osin selittää niiden suurta määrää aineistossa.</p> <p>Aineistossa esiintyvä trolli, eli henkilö, joka pyrkii tahallaan aiheuttamaan eripuraa verkkokeskustelussa, suosii positiivisia epäkohteliaisuusstrategioita <i>nimittely</i>, <i>eripurann lietsominen</i> ja <i>tabusanojen käyttäminen</i>. Muut keskustelijat turvautuvat enemmän epäsuoraan strategiaan <i>implikoitu (negatiivinen ja positiivinen) epäkohteliaisuus</i>, johon kuuluu muun muassa kuulijan haastaminen retorilla ja vastausta hakevilla kysymyksillä. Trolli pyrkii ärsyttämään muita positiivisilla epäkohteliaisuusstrategioilla, ja muut keskustelijat yrittävät retorilla ja vastausta hakevilla kysymyksillä vastata trollin puolesta tälle itselleen vahingollisesti, koska trolli ei asetu dialogiin muiden kanssa.</p> <p>Kasvoista ja oikeuksista uhataan eniten <i>ominaisuuskasvoja</i> ja toiseksi eniten <i>sosiaalisen identiteetin kasvoja</i>. Lähes yhtä paljon uhataan <i>oikeudenmukaisuusoikeuksia</i> ja <i>suhdekasvoja</i>. Vähiten aineistossa uhataan <i>yhteistyöoikeuksia</i>.</p>				
Avainsanat – Keywords pragmatiikka, kohteliaisuus, kasvot, konfliktit, strategia, identiteetti, huijaus				

Tiedekunta – Faculty Philosophical Faculty		Osasto – School School of Humanities	
Tekijä – Author Suvi Kyytsönen			
Työn nimi – Title Impoliteness and face in conflict in a tattooing-themed online polylogue at Iltalehti			
Pääaine – Main subject	Työn laji – Level	Päivämäärä – Date	Sivumäärä – Number of pages
Finnish language	Pro gradu -tutkielma Sivüainetutkielma Kandidaatin tutkielma Aineopintojen tutkielma	x 20.5.2015	87 p. + 5 app.
Tiivistelmä – Abstract			
<p>This study examines impoliteness and face in conflict in a tattooing-themed online polylogue on the Iltalehti.fi website. The data of the study consists of 350 messages sent to the discussion forum, 236 of which contain impolite elements. The purpose of the study is to find out which impoliteness strategies are used in the discussions and which faces or rights are threatened in the messages. The study uses quantifiable qualitative analysis methods to find out the distribution of different impoliteness strategies in the data. The study also seeks to find out whether impoliteness strategies are combined with other impoliteness strategies.</p> <p>The study falls under the field of pragmatics and its theoretical framework is Jonathan Culpeper's (1996) impoliteness theory. In this thesis Culpeper's (1996) theory has been modified by borrowing the typology of impoliteness superstrategies from Nuria Lorenzo-Dus, Pilar Garcés-Conejos Blitvich and Patricia Bou-Franch (2011) and expanding on Goffman's idea of facework by utilizing Helen Spencer-Oatey's (2002, 2008) rapport management theory, which acknowledges the social nature of facework.</p> <p>The 236 impolite messages in the data include 655 different units of analysis, which use one of Culpeper's impoliteness strategies. The strategies used most often are positive impoliteness output strategies 'call the other names', 'seek disagreement', 'use taboo words', off-record impoliteness output strategy 'implicated (negative and positive) impoliteness' and negative impoliteness output strategies 'condescend, scorn or ridicule', 'explicitly associate the other with a negative aspect' and 'shout'. In the data the impoliteness strategies are combined with other impoliteness strategies. Strategies that are easily combined are 'call the other names', 'use taboo words' and 'shout', which partly explains their large amount in the data.</p> <p>The data includes a troll, i.e. a person who aims at creating disagreement in the online discussions on purpose. In the data the troll favors positive impoliteness output strategies 'call the other names', 'seek disagreement' and 'use taboo words'. The other people on the forum rely more on off-record impoliteness output strategy 'implicated (negative and positive) impoliteness', which includes e.g. challenging the hearer by asking rhetorical or response seeking questions. The troll aims at annoying the others with positive impoliteness strategies, whereas the others try to respond to the troll with challenging rhetorical and response seeking questions in self-damaging ways, because the troll does not engage in a dialogue with the others.</p> <p>Of the faces and rights the most often threatened one is 'quality face' and the second most often threatened one is 'social identity face'. The third most often threatened ones are 'equity rights' and 'relational face'. 'Association rights' are threatened the least.</p>			
Avainsanat – Keywords pragmatics, politeness, face, conflicts, strategy, identity, deception			

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
1.1. Tutkimusaineisto	2
1.1.1. Aineiston esittely	2
1.1.2. Tietokonevälitteisen viestinnän erityispiirteitä	6
1.2. Tutkimusmenetelmä	8
1.3. Aiempia tutkimuksia	10
2. TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	12
2.1. Pragmatiikan tutkimusaloja: puheaktiteoriasta kohteliaisuuteen	12
2.2. Epäkohteliaisuuden teoriaa	14
2.3. Culpeperin mallin ja yksilökeskeisen kasvuteorian kritiikkiä ja uudelleen muotoilua	17
3. AVOIMET EPÄKOHTELIAISUUSSTRATEGIAT	21
3.1. Positiivinen epäkohteliaisuus	21
3.1.1. Nimittely	21
3.1.2. Eripuran lietsominen	23
3.1.3. Tabusanojen käyttäminen	24
3.1.4. Toisen olon tukalaksi tekeminen	27
3.1.5. Epäkiinnostuneisuus, välinpitämättömyys tai epäsympaattisuus	29
3.1.6. Toisen jättäminen aktiviteetin ulkopuolelle	30
3.1.7. Muista eristäytyminen	31
3.1.8. Piittaamattomuus, väheksyminen tai läsnäolon huomioimattomuus	32
3.2. Negatiivinen epäkohteliaisuus	33
3.2.1. Alentuvasti käyttäytyminen, halveksiminen tai pilkkaaminen	33
3.2.2. Negatiivisten aspektien liittäminen toiseen	34
3.2.3. Huutaminen	35
3.2.4. Estäminen	36
3.2.5. Pelottelu	38
3.2.6. Toisen velallisuuden esille tuominen	40
3.2.7. Toisen alueelle tunkeutuminen	41
4. KÄTKETYT EPÄKOHTELIAISUUSSTRATEGIAT	43
4.1. Implikoitu (positiivinen tai negatiivinen) epäkohteliaisuus	43
4.1.1. Toisen haastaminen kysymyksillä	44
4.1.1.1. Retoriset kysymykset	44
4.1.1.2. Vastausta hakevat kysymykset	45
4.1.2. Monitulkintaisuus ja neuvotteluvaran säilyttäminen	49
4.1.3. Metafora	50
4.1.4. Tautologia	50
4.1.5. Toisena henkilönä esiintyminen	52
4.2. Sarkasmi, ironia tai parodia	53
4.3. Odotuksenmukaisen kohteliaisuuden puuttuminen	59
5. EPÄKOHTELIAISUUSSTRATEGIOIDEN KVANTITATIIVINEN YHTEENVETO	62
6. KASVOHYÖKKÄYKSEN KOHTEET	66
6.1. Ominaisuuskasvot	66
6.2. Sosiaalisen identiteetin kasvot	68
6.3. Suhdekasvot	69
6.4. Oikeudenmukaisuusoikeudet	70

6.4.1. Kustannukset ja hyödyt	70
6.4.2. Autonomia ja määrääminen	71
6.5. Yhteistyöoikeudet	73
6.5.1. Vuorovaikutuksellinen yhteistyö ja erossa pysyminen	73
6.5.2. Emotionaalinen yhteistyö ja erossa pysyminen	74
7. LOPUKSI	76
LÄHTEET	80
LIITTEET (3 kpl)	

1. JOHDANTO

Pro gradu -tutkielmani aiheena on epäkohteliaisuus. Tutkimukseni linkittyy pragmatiikan tutkimusalaan, jonka piirissä kohteliaisuutta on perinteisesti tutkittu (Nikula 2000: 341). Kohteliaisuustutkimuksissa on kuitenkin painottunut nimenomaan kohteliaisuuden tarkastelu, eikä epäkohteliaisuus ole saanut ansaitsemaansa huomiota (Culpeper 1996: 349–350; Eelen 2001: 87–91; Watts 2003: 5; Locher & Bousfield 2008: 2). Niissä tutkimuksissa, joiden pääpaino on ollut epäkohteliaisuudessa, on keskitytty tarkastelemaan puhutun kielen epäkohteliaisuutta, ja epäkohteliaisuus tietokonevälitteisessä kommunikaatiossa on jäänyt taka-alalle (Nishimura 2010: 33–34; Locher 2010: 3; Hardaker 2010: 224).

Aiemman tutkimuksen vähäisyyden vuoksi tarkastelen opinnäytetyössäni epäkohteliaisuutta eräässä *Iltalehti.fi*-sivuston keskustelufoorumien keskustelussa (aineistosta tarkemmin ks. luku 1.1). Sen lisäksi, että Internetissä esiintyvää kielellistä epäkohteliaisuutta ei ole paljoakaan tutkittu, verkkokeskusteluihin on sikälikin tärkeää perehtyä, että yhä useampi suomalainen viettää yhä pidempiä aikoja Internetissä (Tilastokeskuksen tilastot 2014). Ei ole aivan merkityksetöntä, millaiseen kielenkäyttöön Internetissä törmätään, sillä kieli rakentaa todellisuutta ja muovaa sosiaalisia normeja (Jokinen, Juhila & Suoninen 1993; Heikkinen 1999: 27).

Tutkimuskysymykseni jakautuvat kahteen pääkysymykseen, joista ensimmäiseen liittyy kaksi alakysymystä. Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

1. Mitä epäkohteliaisuusstrategioita keskustelijat käyttävät keskustelussa?

- Miten eri epäkohteliaisuusstrategiat jakautuvat aineistossa määrällisesti?
- Voivatko epäkohteliaisuusstrategiat yhdistyä toisten epäkohteliaisuusstrategioiden kanssa?

2. Mitä kasvoja tai oikeuksia epäkohteliaat viestit uhkaavat?

Pilar Garcés-Conejos Blitvich (2010) on tutkinut epäkohteliaisuusstrategioiden jakautumista monenkeskisessä englanninkielisessä verkkokeskustelussa. Hänen aineistossaan, joka koostui poliittisiin *YouTube*-videoihin tulleista kommentteista, yleisimmin käytetyt epäkohteliaisuusstrategiat olivat avoimia positiivisen epäkohteliaisuuden strategioita (*eripuran lietsominen* ja

muista eristäytyminen).¹ Garcés-Conejos Blitvichin mukaan avoin positiivinen epäkohteliaisuus liittyy siihen, että keskustelijoiden välinen kahtiajako syvenee keskustelussa ja erot sisä- ja ulkoryhmän välillä kasvavat. (Mts. 2010: 551.) Tätä tutkimustulosta vasten voisi olla mahdollista, että myös omassa aineistossani suosituimmaksi epäkohteliaisuusstrategiaksi nousee avoin positiivinen epäkohteliaisuus.

Koska *Iltalehden* keskustelufoorumia moderoidaan² (eli valvotaan) ja loukkaavimmat viestit poistetaan, voi toisaalta olla mahdollista, että keskustelijat valitsevat enimmäkseen epäsuoria epäkohteliaisuusstrategioita toistensa (tai kolmansien osapuolten) loukkaamiseen, jotta moderaattorit eivät kajoaisi heidän viesteihinsä. Liian epäsuoran loukkauksen vaarana on kuitenkin jäädä kohteelta huomaamatta (Viejobueno, Preston & Preston 2008: 386).

1.1. Tutkimusaineisto

1.1.1. Aineiston esittely

Tutkimukseni aineistoksi olen valinnut *Iltalehti.fi*-sivuston *Tatuoitu nainen, hyi saatana* -keskustelun. Keskustelu on alkanut 7.8.2011, ja keskustelualueelle on 18.10.2011 mennessä kirjoitettu 807 kertaa. Viestien suuren määrän vuoksi kohdistan tarkasteluni keskustelun 350 ensimmäiseen viestiin. Näistä 350 viestistä epäkohteliaita piirteitä sisältäviksi³ tulkitsen 236 viestiä; ne on kirjoitettu keskustelualueelle 7.8.–25.8.2011. Olen valinnut kyseisen tatuointiaiheisen keskustelun tutkimukseni aineistoksi paitsi sen suuren viestimäärän vuoksi myös siksi, että keskustelun aloitusviestissä kirjoittaja esittää hyvin kärjistetyn ja provokatiivisen mielipiteen (ks. liite 1), mikä on omiaan poikimaan epäkohteliaita vastausviestejä (Culpeper 2015: 18).

Iltalehden keskustelufoorumille on mahdollista kirjoittaa joko ilman nimimerkkiä tai nimimerkillä. Nimimerkki voi olla rekisteröimätön tai tietyille käyttäjälle rekisteröity. Kaikista 236 epäkohteliaasta viestistä 7 viestiä on kirjoitettu rekisteröidyllä nimimerkillä, 9 viestiä rekisteröimättömällä nimimerkillä ja 220 viestiä ilman nimimerkkiä. Näistä 220:stä nimimerkittä

¹ Esittelen epäkohteliaisuusstrategioita tarkemmin luvussa 2.2.

² Moderoinnin käsitteestä tarkemmin ks. esim. Gruber 2013: 56.

³ Kaikki viestit eivät välttämättä ole kokonaan epäkohteliaita, vaan niissä voidaan esimerkiksi puolustaa tatuomisoikeutta ja yksilönvapautta, vaikka keskustelukumppanin kasvoja samalla uhattaisiinkin (ks. luku 3.1.6 esimerkki 29).

kirjoitetusta viestistä oletettavasti yhden trollin⁴ kirjoittamia viestejä on 83 kappaletta. Lisäksi luultavasti saman trollin kirjoittamia viestejä on 2 viestiä aiemmin mainituista 9:stä rekisteröimättömällä nimimerkillä kirjoitetusta viestistä (ks. taulukko 1).

Taulukko 1. Keskusteluun osallistujat ja kirjoituskerrat.

KIRJOITTAJAT ⁵	KIRJOITUSKERRAT
Rekisteröidyt nimimerkit	
Realistinen	2
Becksy	2
N..	1
xMrx	1
Jassoota	1
<i>Rekisteröidyt nimimerkit yhteensä</i>	<i>7</i>
Rekisteröimättömät nimimerkit	
Ninja-83	2
merkitty porotyttö	2
Miranda2	1
Huhtikuu	1
Vanha stadin kundi _(OLETETTU TROLLI)	1
ahmed _(OLETETTU TROLLI)	1
Typerä mies, hyi	1
<i>Rekisteröimättömät nimimerkit yhteensä</i>	<i>9</i>
Nimimerkittömät	
Ei nimimerkkiä	137
Ei nimimerkkiä _(OLETETTU TROLLI)	83
<i>Nimimerkittömät yhteensä</i>	<i>220</i>
KAIKKI YHTEENSÄ	236

Nimimerkin rekisteröinnin yhteydessä käyttäjää pyydetään ilmoittamaan henkilötietonsa. Henkilötiedot eivät kuitenkaan näy muille keskustelijoille, vaan ne välitetään keskustelualueen ylläpidolle. Sen sijaan rekisteröityneet käyttäjät pääsevät tarkastelemaan toistensa julkisia

⁴ Trollilla tarkoitetaan henkilöä, joka pyrkii tahallaan aiheuttamaan eripuraa verkkokeskusteluissa (Hardaker 2010, 2013). Trollista ja trollauksesta tarkemmin ks. luvut 1.1.2 ja 1.2.

⁵ Nimimerkit ovat taulukossa alkuperäisessä kirjoitusasussa.

profiileja. Rekisteröitymättömät käyttäjät eivät pysty näkemään julkisen profiilin tietoja. Julkisen profiilin tiedot ovat kuitenkin lähinnä tietoja siitä, kuinka monta viestiä kirjoittaja on kirjoittanut rekisteröidyttyään keskustelualueelle, joten ne eivät sinänsä kerro paljoakaan kirjoittajan todellisesta identiteetistä. Rekisteröityneet käyttäjät voivat halutessaan kertoa itsensä enemmänkin profiilissaan, esimerkiksi asuinpaikan. Aineiston rekisteröidyt käyttäjät ilmoittivat kuitenkin varsin harvoin tällaisia henkilökohtaisia tietoja omassa profiilissaan, joten aineiston viestit ovat mitä suurimmassa määrin anonyymeja.

Oletetun yhden trollin kirjoittamat 85 viestiä vääristävät kirjoituskertojen jakaumaa aineistossa. Muut nimimerkittömät keskustelijat näyttäisivät osallistuvan keskusteluun vain muutamilla viesteillä, joten he eivät samalla tavalla aiheuta vinoumia viestijakaumaan. Koska aineiston verkkokeskustelu on anonyymia, ei ole tietenkään mahdollista todentaa kirjoittajien henkilöllisyyttä, mutta saman kirjoittajan voi usein tunnistaa siitä, että hän osallistuu johonkin tiettyyn sisäkkäiskeskusteluun, jossa keskustelija käy viestinvaihtoa muiden kanssa. Joissain tapauksissa ortografiset seikat saattavat paljastaa kirjoittajan (palaan trollin tunnistamisen keinoihin myöhemmin luvussa 1.2). Vaikka aineiston viestijakauma on trollin takia vääristynyt, se kuitenkin heijastelee todellisuutta: monet verkkokeskustelut rakentuvat niin, että trolli aloittaa keskustelun kärkkäällä mielipiteellä ja houkuttelee muita keskustelijoita osallistumaan ja riitelemään. Riitaisa keskustelu jatkuu, koska trolli pitää sitä yllä epäkohteliailla viesteillä.

Iltalehden keskustelualueen viestejä voi lukea joko lineaarisesti (eli viestit näkyvät yhtenä jonona kronologisessa järjestyksessä) tai puukuvaajamaisesti (eli niin sanotusti sisäkkäiskeskusteluina) tai näiden sekoituksena. Oletusasetuksena foorumilla on lineaarinen näkymä, mutta tarkastelen keskustelua sekä kronologisessa järjestyksessä että sisäkkäiskeskusteluina, jolloin on helpompi nähdä, kenelle keskustelija on sanansa osoittanut.⁶

Keskustelualueelle kirjoitetut aiemmat viestit ohjaavat sitä, millaiseksi epäkohteliaisuus keskustelussa muodostuu: epäkohteliaisuuteen vastataan usein epäkohteliaisuudella, mistä saattaa seurata negatiivisuuden kierre (vrt. aiemmin mainittu trollin tapa pitää keskustelua yllä). Kotteksilla on myös vaikutusta siihen, kuinka epäkohteliaiksi viestit arvioidaan: esimerkiksi ystävälliseen viestiin vastaaminen epäystävällisesti tulkitaan usein epäkohteliaammaksi kuin se, että epäkohteliaaseen viestiin vastattaisiin epäkohteliaasti. (Culpeper 2011: 205–206.)

---

⁶ Monenkeskisen verkkokeskustelun osallistumISRakenteen kompleksisuudesta ks. Marcoccia 2004.

Iltalehden keskustelufoorumin etusivulla on linkki ohjeisiin, joissa määritellään keskustelualueen säännöt eli niin sanottu *netiketti*. Keskustelufoorumin säännöt kertovat keskustelijoille, millaista toimintaa pidetään foorumilla sopimattomana. Tällaisenaan ne (ainakin jossain määrin) ohjaavat sitä, millaiset keskustelualueen viestit tulkitaan asiattomiksi tai epäkohteliaiksi. Säännöt toimivat osaltaan keskustelualueen normeina. (Graham 2008: 282.)

Iltalehden keskustelufoorumin säännöissä on 12 kohtaa (ks. liite 2), joista erityisesti kohdat 1, 5 ja 12 ovat oman tutkimukseni kannalta kiinnostavia:

1. Kirjoita asiallisesti. Eri mieltä saa toki olla, mutta keskustelukumppaneita ei saa säättää tai nimitellä. – –
5. Vältä kiroilua, **ÄLÄ HUUDA**. – –
12. Iltalehdellä on oikeus poistaa viestejä ja viestiketjuja keskustelufoorumilta – myös muista kuin edellä mainituista syistä – aina kun ylläpito katsoo asian tarpeelliseksi.

Viidennen kohdan ohjeeseen **ÄLÄ HUUDA** liittyy sääntöihin kirjoitettu tarkennus siitä, että ylläpidolla on täydet valtuudet poistaa viestit, jotka on kirjoitettu kokonaan isoilla kirjaimilla eli huutamalla. Lisäksi jäljempänä keskustelufoorumin ohjeissa kielletään loukkaamasta yksityisen keskustelijan tai tietyn ihmisryhmän kunniaa, olemasta rassistisia tai syylistymästä muuhun rikolliseen toimintaan:

1. **Kunnianloukkaukset.**⁷ Tiettyä ihmistä tai selvästi rajattua ihmisryhmää solvaava kirjoittelu on ehdottomasti kielletty.
2. **Rasismi.** Kansanryhmää vastaan kiihottava ja valheellinen kirjoittelu on ehdottomasti kielletty. – –
6. **Muut rikokset.** Väkivaltaan, muuhun rikokseen tai muutoin sopimattomaksi tai loukkaavaksi katsottavaan tekoon kehottaminen on ehdottomasti kielletty. (Iltalehden keskustelufoorumin säännöt.)

Keskustelufoorumin ohjeissa todetaan myös se, että ylläpito puuttuu tarvittaessa loukkaaviin viesteihin poistamalla ne jälkikäteen. Keskustelualueelle lähetettyjä viestejä ei näin ollen lueta etukäteen ennen julkaisua, joten jotkin uusimmat epäkohteliaat viestit saattavat näkyä keskustelufoorumilla ainakin hetken aikaa ennen kuin ylläpito ehtii ne poistaa. Voi jopa olla, että ylläpito ei itse kovin aktiivisesti seuraa keskusteluja, sillä keskustelualueella on mahdollista ilmiantaa asiattomia tekstejä.

---

⁷ Lihavoinnit ovat alkuperäisiä.

Epäkohteliaisuuden tutkimisen kannalta keskustelualueen moderointi luo ilmeisiä ongelmia: Kaikkein loukkaavimpiin viesteihin ei välttämättä ole pääsyä, sillä ne saatetaan poistaa viestiketjusta pian ilmestymisensä jälkeen. Toisaalta keskustelualueen ohjeet voivat myös toimia kirjoittajille itesesensuurin lähteenä niin, että he muokkaavat viestinsä mahdollisimman vähän epäkohteliaaksi, jotta viestiä ei poistettaisi keskustelualueelta. Kirjoittajat saattavat siis valita epäsuoria strategioita epäkohteliaisuuden ilmaisemiseen (esim. sarkasmi).

1.1.2. Tietokonevälitteisen viestinnän erityispiirteitä

Tietokonevälitteinen viestintä (*computer-mediated communication*) eroaa kasvokkaisviestinnästä monin tavoin. Kirjoitetussa kielessä ei esimerkiksi ole käytössä puhutulle kielelle ominaisia nonverbaaleja vihjeitä, kuten prosodiaa tai kasvojen ilmeitä, jotka ohjaisivat viestin tulkintaa. Niiden puutetta voi tietokonevälitteisessä kirjoitetussa viestinnässä korvata esimerkiksi tunneikoneilla sekä isoin kirjaimin kirjoitetuilla kohdilla, joilla voidaan ilmaista huutamista. (Vauras 2006: 49; Vauras 2008: 213–214.)

Tunneikonilla kirjoittaja voi tuoda viestissä esille senhetkisen tunnetilansa tai antaa vastaanottajalle vihjeen siitä, miten viesti pitäisi tulkita (Dresner & Herring 2010: 257). Viesti voidaan merkitä sarkastiseksi esimerkiksi suruun viittaavalla tunneikonilla (Vauras 2006: 73). Tunneikoneita voidaan käyttää lieventämään epäkohteliasta lausumaa ja vähentämään kasvovuhkaa (mts. 2010), mutta toisaalta vihaisen lausuman perään lisätty tunneikoni voi myös pikemmin lisätä eripuraa kuin lieventää sitä (Crystal 2001: 56). Analysoitaessa tunneikonien merkityksiä on kuitenkin tukeuduttava pragmaattiseen käyttökontekstiin (Vauras 2008: 217).

Susan Herring (2007) on esittänyt erilaisia tietokonevälitteiseen viestintään vaikuttavia tekijöitä. Herring jakaa nämä tekijät viestintävälinettä ja viestijöiden välistä suhdetta koskeviin osa-alueisiin. Näistä tekijöistä oman tutkimukseni kannalta relevanteimpia ovat (a)synkronisuus, viestinnän anonyymiys, osallistumisrakenne, osallistujien piirteet, viestinnän tarkoitus, aihe, viestinnän sävy sekä normit. (Mts.)

Iltalehden keskustelufoorumin keskustelut ovat asynkronisia, eli viestintä on eriaikaista. Asynkronisuus houkuttelee keskustelijoita epäkohteliaaseen käytökseen, sillä viestinnän eriaikaisuuden vuoksi keskusteluun osallistujille saattaa tulla tunne, ettei heidän tarvitse kohdata epäkohteliaan käytöksensä seurauksia välittömästi (Neurauter-Kessels 2011: 199).

Osallistumisrakenteella Herring (2007: 18) viittaa muun muassa keskustelun anonyymiuden asteeseen, osallistujien määrään sekä siihen, onko keskustelu julkinen vai yksityinen. *Iltalehden* keskustelufoorumien keskustelut ovat julkisia, ja *Tatuoitu nainen, hyi saatana* -keskustelua on 18.5.2015 mennessä luettu 160 361 kertaa, joten keskusteluun osallistujia on paljon. Keskustelun julkisuus ja suuri osallistujamäärä lisäävät kasvovuhkaa, koska epäkohteliaisuus tapahtuu julkisesti ja sitä on todistamassa laaja yleisö (Neurauter-Kessels 2011: 198).

Viestinnän anonyymiys vaikuttaa merkittävästi Internetin keskustelualuilla esiintyvään epäkohteliaisuuteen: anonyymiys voi johtaa siihen, että keskustelijat eivät tietokonevälitteisessä ympäristössä koe tarvetta suojella toistensa kasvoja kuten kasvokkaisviestinnässä – toisin sanoen viestinnän anonyymiys lisää epäkohteliaisuutta (Herring 2007: 16; Kim & Raja 1990: 12). Tietokonevälitteisen viestinnän epäkohteliaisuuteen perehtyneet Nuria Lorenzo-Dus, Pilar Garcés-Conejos Blitvich ja Patricia Bou-Franch (2011: 2581) kuitenkin huomauttavat Nuria Lorenzo-Dusin (2009) tulevan *YouTuben* ja *Facebookin* epäkohteliaisuutta vertailevassa tutkimuksessa siihen tulokseen, että anonyymiys ei vaikuta epäkohteliaisuuden määrään vaan laatuun: *Facebookissa*, jossa keskustelijat viestivät omalla nimellään ja ystävilleen, epäkohteliaisuutta ilmaistaan useammin sarkasmin avulla kuin *YouTubessa*, jossa viestintä on anonyymiä.

Anonyymit keskustelijat eivät koe joutuvansa vastuuseen kirjoituksistaan (Kim & Raja 1990: 12). Rekisteröidyllä nimimerkillä kirjoittavilla keskustelijoilla vastuullisuus viesteistään on suurempaa kuin anonyymeillä kirjoittajilla, koska he ovat joutuneet ilmoittamaan nimitietonsa ylläpidolle rekisteröitymisvaiheessa.⁸ Viestinnän anonyymiys tarkoittaa toisaalta kuitenkin myös sitä, että epäkohteliaisuus ei uhkaa keskustelijoiden kasvoja yhtä paljon, kuin jos he kirjoittaisivat omalla nimellään (Neurauter-Kessels 2011: 195–196).

Lisäksi viestinnän anonyymiys mahdollistaa identiteettipetokset verkossa: keskustelijoiden on mahdollista nimettömyyden avulla tekeytyä joksikuksi muuksi ja lietsoa eripuraa. Tätä kutsutaan *trollaukseksi*. Trollaukseen perehtyneen kielitieteilijän Claire Hardakerin (2010, 2013) mukaan trollaus on tahallista epäkohteliaisuutta, huijaamista tai manipulointia tietokonevälitteisessä viestinnässä. Trollauksen tarkoituksena on saada aikaan konflikti tai syventää jo olemassa olevaa konfliktiä. Yleensä trollaajan motiivina on saada hupia muiden suuttuttamisesta ja riidan aikaansaamisesta. (Mts. 2013: 78.)

---

⁸ Mikään ei tietenkään estä henkilöä rekisteröitymästä väärällä nimellä.

Erilaiset trollausstrategiat asettuvat *avoin-kätetty*-jatkumolle. Avoimia trollausstrategioita ovat sokeeraaminen ja aggressio. Sokeeraamisella tarkoitetaan sitä, että keskustelija kommentoi epäasiallisesti tabuaiheita. Aggressio puolestaan tarkoittaa sitä, että keskustelija loukkaa tai uhkailee muita keskustelijoita tai selvästi hyökkää heitä vastaan ilman kummoisempaa provokaatiota. (Hardaker 2013: 78–79.) Trollauksen tunnistaa usein muun muassa siitä, ettei keskustelija tunnu pyrkivän aitoon keskusteluyhteyteen muiden keskustelijoiden kanssa vaan esimerkiksi suoltaa loukkauksia, saarnaa asioista absurdisti ja pyrkii tahallaan ymmärtämään väärin muita keskustelijoita (Herring ym. 2002: 376; Naraine 2007). Nykyisen strategialähtöisen epäkohteliaisuusteorian avulla on mahdollista tavoittaa trollauksen avoimet strategiat (Hardaker 2013: 79). Rajaan kätetyt trollausstrategiat tutkielmani ulkopuolelle, sillä niiden käsittely olisi oma tutkimustehtävänsä.

1.2. Tutkimusmenetelmä

Tutkin epäkohteliaisuusstrategioita pääsääntöisesti laadullisesti aineistoesimerkkien avulla, mutta täydennän laadullista analyysia määrällisillä huomioilla. En testaa tutkimuksessani tilastollista merkitsevyyttä, joten tutkimuksessa esitettyihin lukuihin on suhtauduttava suuntaa antavina: ne eivät ole yleistettävissä muihin tutkimuksiin vaan kuvastavat vain omaa aineistoa. Aineistossa esiintyviin lukuihin tulee suhtautua pienellä varauksella senkin vuoksi, että yksi keskustelijoista vääristää kirjoittajajakaumaa. Laadullista ja määrällistä lähestymistapaa ni kuvaa parhaiten laadullisen tutkimuksen menetelmä *kvantifioiva kvalitatiivinen analyysi*, jossa määrällinen tutkimusote ei edusta niin sanottua kovaa menetelmää (Eskola & Suoranta 1996: 127–128).

Tarkastelen epäkohteliaisuusstrategioita aluksi laadullisesti aineistoesimerkkien⁹ avulla. Vaikka epäkohteliaisuus ei sisälly kielen rakenteisiin eli mikään lausuma ei itsessään kannata epäkohteliaista merkitystä vaan lausuman ilkeyttä on arvioitava kontekstissaan (Locher & Watts 2008: 78; Culpeper 2011), on silti kiinnostavaa tarkastella, miten epäkohteliaisuutta kielennetään aineistoni esimerkeissä (Cashman 2006). Käsittelenkin laadullisen analyysin yhteydessä sitä, miten strategioiden kielenitys eroaa erityyppisissä epäkohteliaisuuksissa (ks. mts. 2006: 225). Sen jälkeen tutkin strategioiden kvantitatiivista jakautumista aineistossa. Vertaan aluksi ylästrategioiden keskinäisiä määrällisiä suhteita jakamalla aineiston positiivi-

⁹ Jotkin aineistoesimerkit toistuvat tutkielmassa, mutta toiston tarkoituksena on tuoda esille, miten vaikkapa samassa sanassa, virkkeessä tai viestissä voi olla useitakin eri strategioita limittyneenä. Myös luvussa 6 on joitain samoja esimerkkejä, jotta lukija saisi kuvan, mitä kasvoja tai oikeuksia esimerkkien viestit uhkaavat.

seen, negatiiviseen ja kätkeytyyn epäkohteliaisuuteen (ks. Lorenzo-Dus ym. 2011: 2584–2585), minkä jälkeen tarkastelen, miten eri alastrategiat jakautuvat aineistossa määrällisesti.

Olen selvittänyt eri epäkohteliaisuusstrategioiden yleisyyttä siten, että olen laskenut strategioiden esiintymien kappalemäärät aineistossa ja määrittänyt kullekin strategialle esiintymisprosentit. Yhdessä viestissä voi olla useitakin eri epäkohteliaisuusstrategioita: viestissä voidaan vaikkapa ensin tehdä keskustelukumppanin olo tukalaksi ja sitten olla sarkastisia. Jokin strategia saattaa olla yhden sanan tai virkkeen mittainen, ja jokin toinen strategia puolestaan voi koostua useasta eri virkkeestä (tällainen monesti useasta virkkeestä koostuva strategia on vaikkapa ironia). Kun olen jaotellut epäkohteliaisuusstrategioita, olen käynyt aineiston useampaan kertaan läpi. Epäselvissä strategiatapauksissa olen tarvittaessa kysynyt myös vertaismielipidettä (ks. Garcés-Conejos Blitvich 2010: 550).

Osa aineistoni viesteistä vaikuttaa siltä, että niiden takana on yksi kirjoittaja: trolli. Kuten aiemmin totesin luvussa 1.1.1, trollilla tarkoitetaan henkilöä, joka loukkaa toisia tahallaan ja pyrkii aiheuttamaan eripuraa keskustelualueella (Hardaker 2010). Trollaamiseksi katson sellaiset aineiston viestit, 1) joiden sisältö on trollaukselle ominaisesti liioitellun epäkohtelias ja aggressiivinen, 2) joissa toistetaan samantyyppisiä liioitellun negatiivisia mielipiteitä, 3) joissa keskustelija ei pyri hakeutumaan keskusteluyhteyteen muiden kanssa ja/tai 4) joissa selvästi esiinnyttään jonakuna muuna (ks. esim. Hardaker 2013; Turner ym. 2005). Eritoten olen tulkinnut trollaamiseksi sellaiset viestit, joissa on edellä mainittujen piirteiden lisäksi jotenkin tunnusmerkkinen ortografia – tässä tapauksessa välimerkkien jäljestä puuttuvat välilyönnit (esim. *en tiedä irvokkaampaa näkyä, kuin nainen, jolla on tatskoja. Nykyinen vaimoni olisi ker- ran halunnut pienen tatskan reiteen, mutta sanoin että ero tulee heti, jos otat*).

Anonyymissa tietokonevälitteisessä viestinnässä ei tietenkään koskaan voi olla täysin varma keskustelukumppanin todellisesta identiteetistä (Hardaker 2010), mutta olen käyttänyt trollauksen tunnistamisen apuna teoriakirjallisuuden lisäksi muiden keskustelijoiden arvioita trollauksesta ja sen tunnusmerkeistä (vrt. *miksi tää yksi kaveri, jolla on tapana jättää välilyönnit välimerkkien ympäriltä, väittelee itsensä kanssa?*). Trollin viestien erottaminen muiden keskustelijoiden viesteistä on olennaista, koska se auttaa hahmottamaan keskustelun dynamiikkaa sekä sitä, miksi keskustelijat valitsevat erilaisia epäkohteliaisuusstrategioita (ks. luku 5). Sovellan trollin viestien tutkimiseen samoja epäkohteliaisuus- ja kasvuteorioita¹⁰ kuin muiden-

¹⁰ Palaan teorioihin myöhemmin luvussa 2.

kin keskustelijoiden viesteihin, sillä kuten aiemmin totesin, strategialähtöisellä epäkohteliaisuusteoriassa on mahdollista tavoittaa avoimet trolausstrategiat (Hardaker 2013: 79).

Kun puhun analyysiosiossa trollista ja tähän kohdistuvasta kasvouhasta, tarkoitan trollin esittämään hahmoon kohdistuvaa kasvouhkaa (ellen toisin mainitse, kuten esim. luvussa 6.1). Trollihan voi todellisuudessa olla vaikka nuori nainen mutta esiintyä keski-ikäisenä suomalaisena miehenä. Kun keskustelukumppanit kohdistavat viestinsä trollin mahdollisesti valheelliselle identiteetille, epäkohteliaisuuden ensisijaisena kohteena on tällöin suomalainen mies mielipiteinen ja ominaisuuksineen, ei trollin todellinen identiteetti.

1.3. Aiempia tutkimuksia

Kohteliaisuutta on Suomessa tutkittu verrattain paljon, mutta suomenkielisiä tutkimuksia liittyen epäkohteliaisuuteen on vähemmän. Kuitenkin esimerkiksi Kaisa Ratilainen (2008) on tarkastellut pro gradu -tutkielmassaan *Big Brother 2007* -televisio-ohjelman pyyntöjen rakennetta ja (epä)kohteliaisuutta. Muita puhutun kielen epäkohteliaisuuteen opinnäytetöissään perehtyneitä ovat Hanna Räikkönen (2008), Anne Luusalo (1999), Sari Lunnikivi (2005) ja Johanna Yli-Suomu (2001). Räikkönen (2008) on tarkastellut argumentointiin liittyviä syytöksiä monenkeskisessä arkikeskustelussa. Luusalo (1999) on puolestaan tutkinut ohjailevien ilmausten kohteliaisuutta ja epäkohteliaisuutta. Lunnikivi (2005) on käsitellyt Muumimaman käskyjen kohteliaisuutta ja epäkohteliaisuutta Tove Janssonin romaanissa *Muumipappa ja meri*. Yli-Suomu (2001) taas on analysoinut Esko Ahon, Paavo Lipposen ja Sauli Niinistön käyttämiä kohteliaisuus- ja epäkohteliaisuusstrategioita television eduskuntavaalikeskusteluissa vuonna 1999.

Oman tutkimukseni kannalta mielenkiintoisimpia ovat kuitenkin ne tutkimukset, joissa tarkastellaan tietokonevälitteisen viestinnän epäkohteliaisuutta. Epäkohteliaisuutta tietokonevälitteisessä viestinnässä on käsitelty kahdessa pro gradu -tutkielmassa: Hanna Leikas (2002) on tutkinut kohteliaisuutta ja erimielisyyden ilmaisemista nuorten keskustelufoorumissa Internetissä, ja Nina Sallinen (2008) on puolestaan tarkastellut Internet-keskusteluryhmien kannanottoja, kohteliaisuutta ja konflikteja keskusteluanalyttisestä näkökulmasta.

Kohteliaisuutta ja erimielisyyden ilmaisemista nuorten keskustelufoorumissa Internetissä tutkinut Leikas (2002: 49) toteaa klassisen kohteliaisuusteorian kehittäneitä Penelope Brownia ja

Stephen C. Levinsonia (1990) mukailten, että erimielisyys uhkaa kuulijan positiivisia kasvoja eli halua olla hyväksytty, sillä se paljastaa puhujan negatiivisen asenteen kuulijaa kohtaan.¹¹ Nuorten keskustelufoorumilla erimielisyyttä osoitetaan Leikkaan mukaan vastaväittein, kyseenalaistamalla ja perusteluja pyytämällä, paheksuntaa osoittamalla, halveksumalla, negatiivisella kritiikillä sekä vastakkaista näkökulmaa puoltavilla perusteluilla. Erimielisyyden ilmaisemisen lisäksi (tai sen sijaan) kirjoittaja voi loukata kuulijaa aggressiivisella kielenkäytöllä. Tällaista kielenkäyttöä ovat Leikkaan mukaan nimittely, haistattelu ja kirosanojen käyttö. (Mts. 2002: 49–53, 61.)

Internet-keskusteluryhmien kannanottoja, kohteliaisuutta ja konflikteja tutkinut Sallinen (2008) lähestyy konflikteja Leikkaan (2002) tapaan Brownin & Levinsonin (1990) kohteliaisuusteoriasta käsin. Hänen mukaansa aineistossa uhataan sekä negatiivisia että positiivisia kasvoja. Negatiivisia kasvoja eli halua toimia muiden pakottamatta uhataan pyynnöin ja kehoituksin, joilla keskustelijat pyytävät tai vaativat keskustelukumppaneita perustelemaan omaa kantaansa. Negatiivisia kasvoja uhataan Sallisen aineistossa myös tuomalla julki kateus muita keskustelijoita kohtaan. Positiivisia kasvoja uhataan siten, että keskustelijat esittävät mielipiteitä ja väitteitä, jotka uhkaavat eri mieltä olevien keskustelukumppanien kasvoja. Jonkin verran aineistossa uhataan positiivisia kasvoja myös nimittelemällä ja pilkkaamalla. (Mts. 2008: 5, 78–80, 89.)

Sallisen (2008: 89) mukaan Brownin ja Levinsonin (1990) teoriasta poiketen erimielisyyttä ja vastaväitteitä ei pidetä keskustelualueella kovin uhkaavina, koska foorumilla on tarkoitus nimenomaan väitellä asioista. Konflikteja syntyy vasta, kun väitteisiin liittyy voimakkaampia kasvoja uhkaavia tekoja, kuten esimerkiksi väitteiden kärjistämistä ja loukkaavaa sävyä tai pilkkaa ja nimittelyä (mts. 2008).

---

¹¹ Omassa tutkimuksessani en kuitenkaan pidä erimielisyyttä sinänsä epäkohteliaana, mikäli erimielisyyden tarkoituksena ei ole loukata kuulijan tunteita (ks. Angouri & Tseliga 2010: 60). Käsittelen Brownin ja Levinsonin (1990) kasvoteoriaa tarkemmin luvussa 2.1.

2. TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

2.1. Pragmatiikan tutkimusaloja: puheaktiteoriasta kohteliaisuuteen

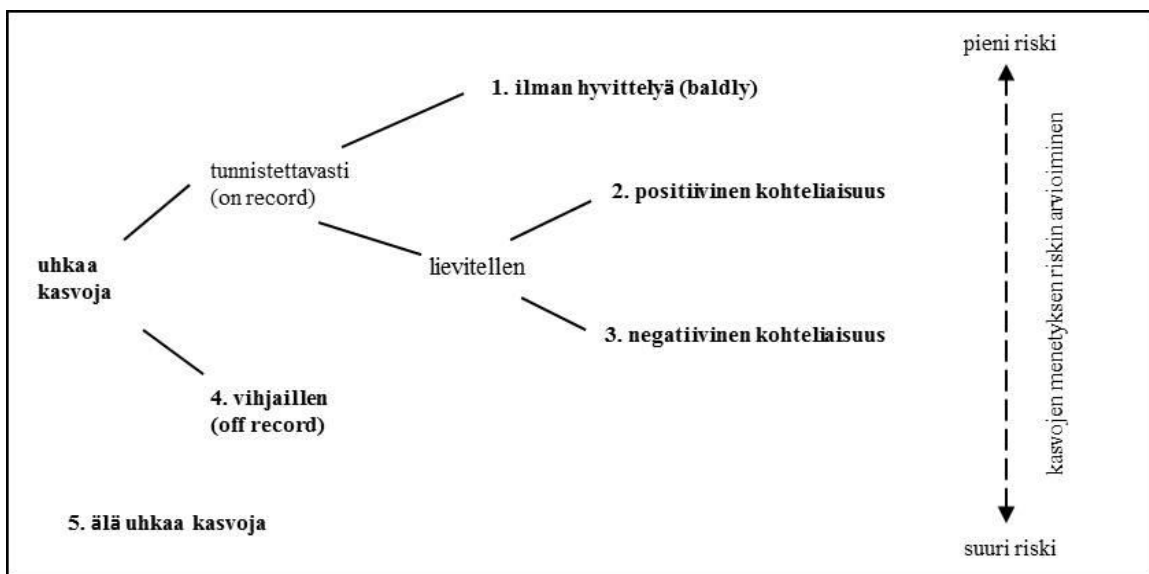
Pragmatiikan ensisijaisina mielenkiinnon kohteina ovat kielen käyttö ja kielen funktiot, ei niinkään kielenkäyttötilanteesta irrallinen abstrakti kielijärjestelmä. Pragmatiikka on kiinnostunut kielen merkityksistä, mutta niitä ei tarkastella pelkästään kielisysteemin sisäisenä ominaisuutena: pragmaatikot tutkivat sitä, mitä puhujat ja kirjoittajat tarkoittavat, tekevät ja saavat aikaan kieltä käyttämällä. (Nikula 2000: 331.) Kontekstuaalisuuden huomioiminen on olennainen osa pragmaattista merkityksentutkimusta (Yule 2003: 3).

Pragmatiikan juuret ovat filosofiassa ja kielitieteessä. Kielifilosofi J. L. Austin (1962) kehitti puheaktiteorian, jonka keskeinen ajatus on se, että kielen avulla tehdään erilaisia tekoja. Austin erotti toisistaan kielellisen ilmauksen tuottamisen (*lokuutio*), ilmauksen tehtävän (*illokuutio*) ja ilmauksen kuulijassa aikaansaaman vaikutuksen (*perlokuutio*). Lokuutiolla voi olla erilaisia illokuutioita kontekstin mukaan. (Mts. 94–103.) Esimerkiksi lokuution *Täällä on kylmä* illokuutio voisi olla tilanteittain joko pyyntö tai moite (Nikula 2000: 333). Myöhemmin filosofi John R. Searle (1975a) jatkoi puheaktiteorian kehittelyä muun muassa jakamalla puheaktit eri tyyppeihin. Puheaktiteorian avulla voitiin osoittaa, että epäsuoruus oli kielenkäytölle usein ominaista (ks. esim. Searle 1975b).

Kielifilosofi H. P. Grice (1975) oli kiinnostunut siitä, miten keskustelun epäsuoruudet ymmärretään. Hän hahmotteli *yhteistyön periaatteen*, jonka avulla oli mahdollista tulkita tällaisia epäsuoruuksia. Grice jakoi yhteistyön periaatteen neljään maksimiin: määrän, laadun ja tavan maksimiin sekä suhdemaksiimiin. Yhteistyön periaatteen mukaan kielenkäyttäjän pitää välittää oikea määrä informaatiota (*määrän maksimi*), pysyä totuudessa (*laadun maksimi*), pysyä asiassa (*tavan maksimi*) ja välttää monitulkintaisuuksia (*suhdemaksiimi*). Vaikka kielenkäyttäjät rikkovatkin yhteistyön maksimeja jatkuvasti, he kuitenkin odottavat, että yhteistyön periaate on voimassa ainakin jollain tasolla, mikä johtaa heidät etsimään tilanteeseen sopivia tulkintoja. Grice kutsui *implikatuuriksi* tilannetta, jossa kuulija voi maksimien avulla päätellä puhujan tarkoittaman merkityksen. Implikatuuri siis selittää, miten puhuja voi tarkoittaa jotakin muuta kuin kirjaimellisesti sanoo ja kuinka kuulija päätyy tulkitsemaan sanotun oikein. (Mts. 43–50.) Pragmatiikan yhtenä kiinnostuksen kohteena onkin juuri se, miten viestimme enemmän kuin sanomme (Yule 2003: 3).

Brown ja Levinson (1990: 10–11, 94–95) lähestyvät kohteliaisuutta puheaktiteoriasta ja Griceen (1975) yhteistyön periaatteesta käsin. Brownin ja Levinsonin klassinen kohteliaisuusteoria perustuu universaaleihin kasvoihin¹²: kasvot ovat julkinen minäkuvamme ja sosiaalinen arvonanto, jonka vaadimme osaksemme vuorovaikutustilanteessa. Jokaisella on sekä negatiiviset että positiiviset kasvot. Negatiivisilla kasvoilla tarkoitetaan jokaisen kompetentin aikuisen yksilön perustavanlaatuista halua toimia muiden pakottamatta. Positiivisilla kasvoilla puolestaan tarkoitetaan jokaisen yksilön halua olla muiden arvostama. (Mts. 1990: 61–62.)

Brownin ja Levinsonin (1990) mukaan jotkin puheaktit ovat luontaisesti kasvoja uhkaavia. Tällaisia kasvoja uhkaavia tekoja ovat esimerkiksi käskyt, pyynnöt, lupaukset jne. Kasvoja uhkaava teko voidaan suorittaa tunnistettavasti (*on record*) joko ilman hyvittelyä (*baldly*) tai lievitellen positiivisen tai negatiivisen kohteliaisuuden avulla. Kasvoja uhkaava teko on mahdollista suorittaa myös vihjaillen (*off record*) niin, että puhujaa ei voi saattaa vastuuseen sanoistaan. Mikäli kasvouhka arvioidaan liian suureksi, puheteko voidaan kokonaan jättää tekemättä. (Ks. kuvio 1.) Keskustelijat pyrkivät välttämään toistensa kasvojen uhkaamista, koska heidän omat kasvonsa vaarantuisivat mahdollisessa vastahyökkäyksessä. (Mts. 61, 65–70.)

Kuvio 1. Kohteliaisuusstrategian valinta (Brown & Levinson 1990: 60).

Puheteon kasvouhkaan vaikuttavat keskustelijoiden välinen sosiaalinen etäisyys, kuulijan valta puhujaan sekä kulttuurikohtainen arvio puheteon uhkaavuudesta. Suurempaa kohteliaisuuden määrää – siis epäsuorempaa lähestymistä – vaaditaan, mikäli keskustelukumppanit ovat

¹² Kasvojen käsitteen Brown ja Levinson (1990: 61) lainaavat sosiologi Ervin Goffmanilta (1967).

toisilleen etäisiä, kuulijalla on enemmän valtaa puhujaan nähden tai puheteko on erityisen kasvoja uhkaava. (Brown & Levinson 1990: 76–78, 81.) Palaan edellä mainittuihin muuttujiin seuraavassa luvussa ja pohdin, mikä merkitys niillä on epäkohteliaisuuden kannalta.

2.2. Epäkohteliaisuuden teoriaa

Epäkohteliaisuustutkimus on jakautunut kahtia niin kutsuttuun taksonomiseen lähestymistapaan (esim. Culpeper 1996) ja diskursiiviseen lähestymistapaan (esim. Locher & Watts 2005). Taksonomisessa epäkohteliaisuustutkimuksessa epäkohteliaisuutta lähestytään strategioista käsin, kun taas diskursiivinen lähestymistapa pyrkii selittämään epäkohteliaisuutta sen kautta, mitä keskustelijat itse pitävät loukkaavana viestintätilanteessa (Locher & Bousfield 2008: 5).

Oma lähestymistapani aineistossa esiintyvään epäkohteliaisuuteen on taksonominen, sillä kuten Pirkko Muikku-Werner (2012: 97–98) huomauttaa, kyseinen lähestymistapa tarjoaa konkreettisia työkaluja aineiston analyysiin.¹³ Teoreettisena kiintopisteenä pidän Jonathan Culpeperin (1996) epäkohteliaisuusstrategioiden mallia. Paitsi että malli tarjoaa konkreettisia välineitä aineiston tarkasteluun, se on myös osoittanut käyttökelpoisuutensa erilaisten aineistojen analyyseissa: Culpeperin listaamia epäkohteliaisuuden keinoja on löydetty sekä puhutusta (ks. esim. Bousfield 2008a; Cashman 2006) että kirjoitetusta kielestä (ks. esim. Lorenzo-Dus ym. 2011; Garcés-Conejos Blitvich 2010).

Ennen kuin esittelen Culpeperin (1996) epäkohteliaisuusteorian, on hyvä määritellä, mitä epäkohteliaisuudella tarkoitetaan tässä tutkimuksessa.¹⁴ Culpeperin (2005: 38) mukaan epäkohteliaisuudesta on kyse silloin, kun puhuja hyökkää kuulijan kasvoja kohtaan tarkoituksella ja/tai kun kuulija olettaa, että puhuja suorittaa kasvohyökkäyksen tahallaan.¹⁵ Epäkohteliaisuudella on emotionaalisia seurauksia: se loukkaa (tai pyrkii loukkaamaan) kuulijaa (Culpeper 2011: 21).¹⁶ Kielellä on interpersoonainen funktio: sen avulla voidaan välittää negatiivisia tunteita ja asenteita toista kohtaan (Heikkinen 1999: 40–44; Kalliokoski 1996: 10). Kielen

¹³ Hyödynnän kuitenkin diskursiivisen epäkohteliaisuustutkimuksen tapaan muiden keskustelijoiden viestejä ja reaktioita, kun pohdin, onko jokin aineiston viesti epäkohtelias vai ei (ks. Lorenzo-Dus ym. 2011: 2582).

¹⁴ Epäkohteliaisuuden määritelmä ei ole millään tavoin vakiintunut (Culpeper 2011: 19–20).

¹⁵ Intention vaikutuksesta epäkohteliaisuuden tulkintaan ks. kuitenkin esim. Culpeper 2011: 50–52.

¹⁶ Rajaan tutkimukseni ulkopuolelle leikkimielisen, hyväntahtoisen epäkohteliaisuuden (*banter*), jota esiintyy yleensä läheisissä ihmissuhteissa ja jonka tarkoituksena on viestiä keskinäistä solidaarisuutta ja merkata sisäryhmään kuulumista (Culpeper 2011: 208–209; Holmes 2000: 174; *sisäryhmän* käsitteestä ks. tarkemmin Pälli 2003: 41; hyväntahtoisesta epäkohteliaisuudesta ks. myös Muikku-Werner 2012: 218–267).

tasolla affektia voidaan ilmaista esimerkiksi erilaisilla morfosyntaktisilla rakenteilla, tietyillä sanaryhmillä tai interjektioilla (VISK § 1707).

Culpeperin (1996: 356–358) epäkohteliaisuusstrategioiden malli on käänteinen Brownin ja Levinsonin (1990) kohteliaisuusstrategioiden mallille. Brownin ja Levinsonin (1990) kohteliaisuusteoriassa kasvouhka voimistuu, kun uhkaavan teon suoruus lisääntyy. Jonathan Culpeper, Derek Bousfield ja Anne Wichmann (2003: 1576) kuitenkin huomauttavat, että suoruus ei vaikuta siihen, miten epäkohteliaaksi lausuma koetaan, joten Culpeperin (1996) mallin ei voi väittää olevan täysin käänteinen Brownin ja Levinsonin (1990) mallille.

Esittelen seuraavaksi Culpeperin (1996: 356–357) epäkohteliaisuusstrategioiden mallin, jota on vuosien aikana hienosäädetty eri tavoin (ks. esim. Culpeper ym. 2003; Culpeper 2005; Bousfield 2008a; Lorenzo-Dus ym. 2011: 2582). Numeroidut, kursivoidut strategiat ovat ylästrategioita, joiden alle on soveltuvin osin merkitty luettelomerkein alastrategiat.¹⁷ Culpeperin (1996: 357) epäkohteliaisuusmalli on avoin, joten alla esiteltyjen alastrategioiden lisäksi aiheistosta voi nousta esille muitakin strategioita.

1. *Lieventelemätön epäkohteliaisuus (bald on record impoliteness)*. Kasvohyökkäys suoritetaan suoraan, selkeästi, yksiselitteisesti ja ytimekkäästi tilanteessa, jossa kasvojen menettämisen uhka on suuri.
2. *Positiivinen epäkohteliaisuus (positive impoliteness)*. Positiivisella epäkohteliaisuudella tarkoitetaan strategioita, joiden tarkoitus on vahingoittaa vastaanottajan positiivisia kasvoja eli halua olla pidetty. Positiivisen epäkohteliaisuuden keinoja ovat seuraavat:
  - Ole piittaamaton toisesta, väheksy häntä, älä huomioi hänen läsnäoloaan.
  - Jätä toinen aktiviteetin ulkopuolelle.
  - Eristäydy muista (esim. kieltäydy yhteistyöstä tai kiistä yhteisyys itsesi ja toisen välillä).
  - Ole epäkiinnostunut, välinpitämätön, epäsympaattinen.
  - Käytä sopimattomia identiteettimerkittäjiä (esim. käytä titteliä ja sukunimeä, kun kyseessä on läheinen ihmissuhde, tai käytä lempinimeä vieraasta ihmisestä).
  - Käytä vaikeaselkoista tai salailevaa kieltä (esim. hämmennä toinen ammattikielellä tai käytä kieltä, jota muut paikallaolijat ymmärtävät mutta epäkohteliaisuuden kohde ei).
  - Lietso eripuraa (valitse sensitiivinen puheenaihe).
  - Tee toisen olo tukalaksi (esim. älä vältä hiljaisuutta, älä vitsaile, älä rupattele).
  - Käytä tabusanoja (esim. kiroile tai käytä muuten loukkaavaa kieltä).
  - Nimittele toista (käytä hänestä halventavia nimityksiä).

¹⁷ Mikäli alastrategia ei ole alun perin Culpeperin (1996) artikkelista, niin olen lisännyt strategian perään lähdeviitteen.

3. *Negatiivinen epäkohteliaisuus (negative impoliteness)*. Negatiivisella epäkohteliaisuudella tarkoitetaan strategioita, joiden tarkoitus on vahingoittaa vastaanottajan negatiivisia kasvoja eli halua toimia muiden pakottamatta. Negatiivisen epäkohteliaisuuden keinoja ovat seuraavat:
  - Pelottele (saa kuulija uskomaan, että tapahtuu jotain vahingollista).
  - Käyttäydy toista kohtaan alentuvasti, halveksi tai pilkkaa toista – korosta omaa suhteellista valtaasi. Ole ylimielinen. Älä suhtaudu toiseen vakavasti. Vähättele toista.
  - Tunkeudu toisen alueelle – kirjaimellisesti (esim. mene toista fyysisesti liian lähelle) tai kuvaannollisesti (esim. siirry puheenaiheeseen, joka on liian intiimi ottaen huomioon keskustelijoiden keskinäisen suhteen).
  - Liitä toiseen negatiivisia aspekteja – henkilöi, käytä pronomineja ”minä” ja ”sinä”.
  - Tuo esille se, että toinen on jotain velkaa (muistuta toista hänen lupauksestaan tai häneltä odottamastasi vastapalveluksesta).
  - Huuda
  - Estä toista – fyysisesti (estä läpikulku) tai kielellisesti (epää puheenvuoro, keskeytä) (Culpeper ym. 2003: 1555).
4. *Sarkasmi tai teeskennelty kohteliaisuus*. Kasvoja uhkaava teko suoritetaan käyttämällä kohteliaisuusstrategioita, joiden käyttö on selvästi vilpillistä.¹⁸
5. *Odotuksenmukaisen kohteliaisuuden puuttuminen* (esimerkiksi kiittämättä jättäminen saadusta lahjasta).

Brownin ja Levinsonin (1990: 76–78) kohteliaisuusteoriassa lievittelyn määrä on riippuvainen paitsi puheteon uhkaavuudesta myös puhujien välisestä suhteesta (*läheinen–etäinen*) sekä heidän välillään vallitsevasta valtasuhteesta. Culpeper (tulossa 2015: 11) toteaa, ettei Brownin ja Levinsonin (1990) teorian pohjalta voi tehdä päätelmiä, miten vaikkapa suoruus vaikuttaa siihen, kuinka epäkohteliaaksi lausuma koetaan, koska ilmiötä ei ole tutkittu vielä riittävästi. Culpeper (tulossa 2015: 12) kuitenkin nostaa kiinnostavana esille Mercedes Viejobuenon, Carol C. Prestonin ja Dennis R. Prestonin (2008) tutkimuksen, jota käsittelen seuraavaksi lyhyesti.

Viejobuenon, Prestonin ja Prestonin (2008: 386) mukaan viestijöiden läheisyys tai etäisyys vaikuttaa siihen, kuinka epäkohteliaaksi eri strategiat koetaan kasvojen ja suoruuden osalta. Etäisessä suhteessa strategiat asettuvat seuraavaan jatkumoon (strategia 1 koetaan loukkaavimmaksi ja strategia 4 vähiten loukkaavaksi): 1) *positiiviset kasvot – avoin* (on record), 2) *negatiiviset kasvot – kätkeyty* (off record), 3) *negatiiviset kasvot – avoin* (on record) ja 4) *posi-*

¹⁸ Culpeper (1996: 356–357) toteaa sarkasmin käsitteensä olevan lähellä Leechin (1983) käsitystä ironiasta. Leechin (mts. 142) mukaan ironinen loukkaus ei päältä päin sodi kohteliaisuusperiaatteen (*Politeness Principle*) kanssa, mutta kuulija ymmärtää loukkauksen epäsuoraksi implikatuurin keinoin.

tiiviset kasvot – kätkeyty (off record). Etäisissä suhteissa loukkaavimmaksi epäkohteliaisuuden muodoksi koetaan siis positiivisiin kasvoihin kohdistuva avoin epäkohteliaisuus. (Mts.)

Positiivisiin tai negatiivisiin kasvoihin kohdistuvalla avoimella epäkohteliaisuudella Viejobueno, Preston ja Preston (2008) tarkoittavat Culpeperin (1996) teorian ylästrategioita *positiivinen epäkohteliaisuus* ja *negatiivinen epäkohteliaisuus*. Kätkeytyllä positiivisella epäkohteliaisuudella he viittaavat positiivisiin kasvoihin kohdistuvaan sarkasmiin: esimerkiksi lapsellisesti käyttäytyneelle henkilölle voisi sarkastisesti todeta, että käyttäytyypä hän kypsästi. Kätkeytyllä negatiivisella epäkohteliaisuudella Viejobueno, Preston ja Preston puolestaan tarkoittavat negatiivisiin kasvoihin kohdistuvaa sarkasmia: jos henkilö on läikyttänyt uudelle matolle punaviiniä, hänelle voitaisiin sanoa sarkastisesti *Ei haittaa, läikytä vain. Valkoinen matto oli-kin tylsä – punaiset tahrat todella kaunistavat sitä.*¹⁹ (Mts. 2008: 368–367.)

Oman aineistoni keskustelijat ovat suurella todennäköisyydellä toisilleen tuntemattomia (ks. Luukka 1998), joten Viejobuenon, Prestonin ja Prestonin (2008) tutkimuksen mukaan loukkaavin epäkohteliaisuuden muoto heille olisi positiivisiin kasvoihin kohdistuva avoin epäkohteliaisuus. Keskustelualueella kuitenkin myös siedetään eriäviä mielipiteitä²⁰, koska foorumilla on tarkoituskin väitellä asioista. Epäkohteliaiksi eriävät mielipiteet tulkitaan vasta sitten, kun ne esitetään kärjistettyyn tai loukkaavaan sävyyn. (Ks. esim. Sallinen 2008: 89.) Myös sellaiset viestit, joissa selvästi pyritään loukkaamaan, saatetaan tulkita epäkohteliaiksi. Lisäksi vallan asymmetrialla on merkitystä: valtasuhteessa alisteisessa asemassa oleva ei voi esimerkiksi käskeä ylempäänsä ilman, että teko tulkittaisiin hyvin epäkohteliaaksi (Culpeper 2011: 194). Omassa aineistossani keskustelijat ovat keskenään tasa-arvoisia. Ainoa, jolla keskustelualueella on konkreettista valtaa muihin nähden, on ylläpito, joka tarvittaessa poistaa epäkohteliaan viestin.

2.3. Culpeperin mallin ja yksilökeskeisen kasvoteorian kritiikkiä ja uudelleen muotoilua

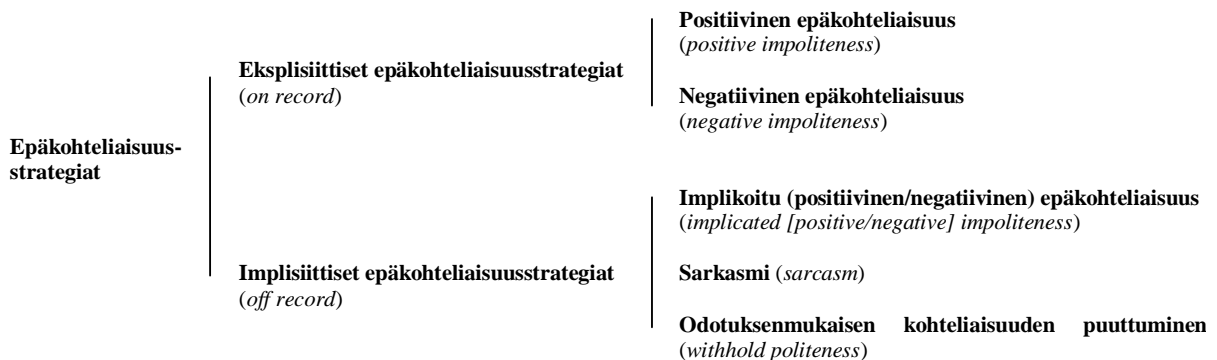
Culpeperin (1996) epäkohteliaisuusstrategia on saanut osakseen jonkin verran kritiikkiä. Mallia on muun muassa kritisoitu lieventelemättömän epäkohteliaisuuden osalta. Derek Bousfieldin (2008b: 137) mukaan kyseistä kategoriaa ei ole olemassa, koska kaikki epäkohteliaisuus

¹⁹ Kätkeyty negatiivinen ja positiivinen epäkohteliaisuus ovat Viejobuenon, Prestonin ja Prestonin (2008) itse hahmottelemat kategoriat.

²⁰ Eriävän mielipiteen ilmaisemista pidetään Brownin ja Levinsonin (1990) kohteliaisuusteoriassa kasvoja uhkaavana puhe-tekona.

kohdistuu joko positiivisiin tai negatiivisiin kasvoihin. Myös Culpeperin Brownilta ja Levinsonilta (1990) omaksuma kasvokäsité on saanut kritiikkiä, koska sen on nähty olevan riittämätön kuvaamaan kasvojen sosiaalista ulottuvuutta (Spencer-Oatey 2002: 541). Lisäksi Culpeperin (1996) alkuperäisen mallin yläkategorian *sarkasmi* tai *teeskennelty kohteliaisuus* on katsottu olevan liian suppea kattamaan kaikki epäsuoran epäkohteliaisuuden keinot (Culpeper 2005: 43–44).

Edellä esitetyn kritiikin takia otan oman tutkimukseni jäsenyyksen avuksi Lorenzo-Dusin, Garcés-Conejos Blitvichin ja Bou-Franchin (2011: 2582) hahmotelman Culpeperin (1996) epäkohteliaisuusstrategioiden mallista. Heidän jäsenyyksessä on poistettu Culpeperin (1996) *lieventelemättömän epäkohteliaisuuden* kategoria ja lisätty implisiittisten epäkohteliaisuusstrategioiden alle *implikoidun (positiivisen/negatiivisen) epäkohteliaisuuden* kategoria (ks. kuvio 2 sekä luvut 4 ja 4.1). *Implikoidusta (positiivisesta/negatiivisesta) epäkohteliaisuudesta* Lorenzo-Dus, Garcés-Conejos Blitvich ja Bou-Franch (2011: 2583) antavat englanninkielisen aineistoesimerkin *...are you the pope of Hillary Clinton?*, joka kääntyy vapaasti muotoon *...ja sinäkö olet joku Hillary Clinton -ekspertti?* ('sinä et ole mikään Hillary Clinton -ekspertti').

Kuvio 2. Epäkohteliaisuusstrategioiden ylätaso (Lorenzo-Dus ym. 2011: 2582).

Kasvoteoriaan kohdistuneen kritiikin vuoksi Culpeper (2005) on muokannut vuoden 1996 epäkohteliaisuusstrategioiden malliaan siten, että Brownin ja Levinsonin (1990) kasvoteorian sijaan hän linkittää oman teoriansa Helen Spencer-Oateyn (2002, 2008) yhteistyön ylläpitämisen teoriaan. Yhteistyön ylläpitämisen teorian tarkoituksena on Spencer-Oateyn (2002: 541) mukaan laajentaa Brownin ja Levinsonin (1990) yksilökeskeistä käsitystä kasvoista niin, että kasvojen sosiaalinen ulottuvuus tulisi myös huomioiduksi.

Spencer-Oatey (2002: 540; 2008: 14–15) jakaa yhteistyön ylläpitämisen teorian kahteen eri komponenttiin: kasvoihin (*face*) ja oikeuksiin (*sociality rights*). Kasvot hän jakaa ominaisuuskasvoihin (*quality face*), suhdekasvoihin (*relational face*) ja sosiaalisen identiteetin kasvoihin (*social identity face*). Oikeudet hän puolestaan erottelee oikeudenmukaisuusoikeuksiin (*equity rights*) ja yhteistyöoikeuksiin (*association rights*). (Mts.) Esittelen seuraavaksi hieman tarkemmin näitä yhteistyön ylläpitämisen teorian kasvoja ja oikeuksia sekä hahmottelen niiden suhdetta Brownin ja Levinsonin (1990) goffmanilaiseen kasvokäsitykseen.

1. *Ominaisuuskasvot (quality face)*. Ominaisuuskasvot liittyvät siihen jokaisen ihmisen perustavanlaatuisen tarpeeseen, että hänen henkilökohtaisia ominaisuuksiaan arvioidaan positiivisesti (Spencer-Oatey 2002: 540–541).
2. *Suhdekasvot (relational face)*. Suhdekasvot liittyvät siihen jokaisen ihmisen perustavanlaatuisen tarpeeseen, että hänen henkilökohtaisia kykyjään solmia muiden kanssa arvostetaan (Spencer-Oatey 2008: 14–15).
3. *Sosiaalisen identiteetin kasvot (social identity face)*. Sosiaalisen identiteetin kasvot liittyvät siihen jokaisen ihmisen perustavanlaatuisen tarpeeseen, että haluamme muiden ihmisten arvostavan ja ylläpitävän sosiaalisia identiteettejämme tai roolejamme (Spencer-Oatey 2002: 540).
4. *Oikeudenmukaisuusoikeudet (equity rights)*. Oikeudenmukaisuusoikeudet liittyvät siihen jokaisen yksilön perustavanlaatuisen uskomukseen, että hänellä on oikeus tulla muiden huomioimaksi ja että häntä kohdellaan oikeudenmukaisesti (Spencer-Oatey 2002: 540–541).
5. *Yhteistyöoikeudet (association rights)*. Yhteistyöoikeuksilla tarkoitetaan jokaisen yksilön perustavanlaatuista uskomusta, että hänellä on oikeus olla yhteistyössä muiden kanssa (Spencer-Oatey 2002: 541).

Ennen aineiston käsittelyyn siirtymistä nivon yhteen teoreettiset lähtökohtani: Tarkastelen aineistossa esiintyvää ilkeää epäkohteliaisuutta, joka aiheuttaa negatiivisia tunteita sen kohteessa tai muissa keskustelijoissa. Rajaan analyysin ulkopuolelle mahdollisen leikillisen epäkohteliaisuuden. (Ks. esim. Culpeper 2011: 21, 208–209.) Samoin rajaan tutkimuksen ulkopuolelle kätkeyt trollausstrategiat (ks. Hardaker 2013), sillä aihe on aivan liian laaja tässä tutkimuksessa käsiteltäväksi.

Tarkastelen aineistossa esiintyviä epäkohteliaisuusstrategioita Culpeperin (1996) epäkohteliaisuusteorian avulla. Ylästrategioiden jäsenyyksen lainaan Lorenzo-Dusilta, Garcés-Conejos Blitvichilta ja Bou-Franchilta (2011): Epäkohteliaisuus jakautuu avoimeen ja kätkeytyyn epäkohteliaisuuteen. Avoimen epäkohteliaisuuden strategioita ovat positiivinen ja negatiivinen epäkohteliaisuus, joiden alastrategiat ovat samat kuin Culpeperilla (mts. 2011). Alastrategioi-

hin olen lisännyt Culpeperin, Bousfieldin ja Wichmannin (2003: 1555) tutkimuksessa esille nousseen estämisstrategian. Kätketyn epäkohteliaisuuden strategioita ovat Lorenzo-Dusin, Garcés-Conejos Blitvichin & Bou-Franchin (2011) mukaan *implikoitu (positiivinen/negatiivinen) epäkohteliaisuus, sarkasmi ja odotuksenmukaisen kohteliaisuuden puuttuminen*. Culpeperin (1996) mallista olen hylännyt lieventelemättä suoritettua kasvohyökkäyksen (*bald on record*) ylästrategian, koska epäkohteliaisuuden voidaan katsoa aina kohdistuvan joko positiivisiin tai negatiivisiin kasvoihin (Bousfield 2008b: 137). Lähestyn epäkohteliaisuutta pikemminkin pragmaattisista strategioista kuin puheakteista käsin.

Brownin ja Levinsonin (1990) yksilökeskeisen kasvokäsityksen sijaan tukeudun Spencer-Oateyn (2002, 2008) yhteistyön ylläpitämisen teoriaan, joka huomioi kasvojen sosiaalisen luonteen. Kasvojen sosiaalisuuden huomioiminen on tärkeää siksi, että epäkohteliaisuus uhkaa verkkokeskusteluissa usein ryhmän kasvoja tai yksilöä ryhmän jäsenenä (ks. Garcés-Conejos Blitvich 2010).²¹

---

²¹ On kuitenkin paikallaan huomauttaa, että Garcés-Conejos Blitvich (2010) itse tukeutuu Brownin ja Levinsonin (1990) dualistiseen kasvokäsitykseen. Hänen mukaansa viestinnän anonyymiys vaikuttaa minän esittämisen tapoihin: anonyymit keskustelijat eivät viesti yksilöinä, vaan sosiaalinen identiteetti nousee keskiöön (mts. 2010: 544).

3. AVOIMET EPÄKOHTELIAISUUSSTRATEGIAT

3.1. Positiivinen epäkohteliaisuus

Positiivisella epäkohteliaisuudella tarkoitetaan strategioita, joiden tarkoitus on vahingoittaa vastaanottajan positiivisia kasvoja eli halua olla pidetty. Positiivisen epäkohteliaisuuden strategioita ovat seuraavat: 1) *piittaamattomuus, väheksyminen tai toisen läsnäolon huomioimattomuus*, 2) *toisen jättäminen aktiviteetin ulkopuolelle*, 3) *muista eristäytyminen*, 4) *epäkiinnostuneisuus, välinpitämättömyys tai epäsympaattisuus*, 5) *sopimattomien identiteettimerkkien käyttäminen*, 6) *epämääräisen tai salailevan kielen käyttäminen*, 7) *eripurannan lietsominen*, 8) *toisen olon tukalaksi tekeminen*, 9) *tabusanojen käyttäminen* ja 10) *nimittely*. (Culpeper 1996.)

3.1.1. Nimittely

Nimittelyllä tarkoitetaan sitä, että kirjoittaja käyttää viestissään halventavia ilmauksia keskustelukumppanista tai muista epäkohteliaisuuden kohteista (Culpeper 1996: 358). Asioita nimeämällä voidaan ilmaista negatiivista asennetta (Heikkinen 1999: 127; Kalliokoski 1996: 20).

- (1) Totta,tatuoitua **akkaa** on hoonannut koko kylä (Anon.Trolli.47)²²

Aineistossa on hyvin yleistä, että trolli käyttää naisista erilaisia loukkaavia nimityksiä ärsyttämisen- ja loukkaamistarkoituksessa. Esimerkissä 1 trolli käyttää halventavaa substantiivina *akka* neutraalin *nainen*-sanasta sijasta.

- (2) Kyttäät?.Jumalauta voi olla huomaamatta,kun **sotanorsu** vyöryy vastaan napapaidassaan,käsissä tatskoja ja napapaimujen välissä. -- (Anon.Trolli.115)
- (3) Sanoo tuleva **siiderivalas** :D (Anon.Trolli.84)

²² Esittelen aineistoesimerkit alkuperäisessä kirjoitusasussaan, joten mahdolliset kirjoitusvirheet ovat perua kirjoittajilta itseltään. Aineistoesimerkeistä olen lihavoanut ne kohdat, jotka edustavat aina kulloinkin käsiteltävää strategiaa. Esimerkin perässä sulussa oleva tieto Anon.Trolli.47 kertoo, että viesti on kirjoitettu ilman nimimerkkiä (Anon), kirjoittaja on oletettu trolli (Trolli) ja viesti on järjestyksessään 47. keskusteluun kirjoitettu viesti kaikista aineiston 350 viestistä. Mikäli viesti olisi kirjoitettu nimimerkillä, esimerkin jälkeinen koodaus olisi muotoa Becksy.131, kuten luvussa 3.1.3 esimerkissä 14.

Joissakin aineiston esimerkeissä tatuoituihin naisiin viitataan epäkohteliaalla eläinmetaforalla. Edellä olevissa esimerkeissä eläin, jota käytetään naista kuvaamaan, on huomattavan isokokoinen (*norsu, valas*). Näin trolli vihjaa epäsuorasti, että tatuoidut naiset ovat ylipainoisia ja epäviehättäviä. Muodostamalla sanoista *norsu* ja *valas* yhdyssanat *sotanorsu* ja *siiderivalas* trolli haluaa vielä lisätä sanojen epäkohteliaisuutta, sillä määriteosa *siideri-* kertoo, että ylipainoiselle tatuoidulle naiselle maistuu alkoholi enemmän kuin pitäisi, ja määriteosa *sota-*puolestaan viittaa ylipainoisen tatuoidun naisen pahantuulisuuteen.

- (4) en tiedä irvokkaampaa olentoa, kuin **lihava tatuimaton suomalainen mies**
– – En ymmärrä, miksi **suomalainen läski juntti** mollaakaan täällä muita ihmisiä – – (Anon.185)

Aina aineistossa ei nimitellä keskustelukumppania vain värittyneiden substantiivien vaan myös adjektiivien avulla. Adjektiivit on perinteisesti kuvaileva sanaluokka, jolla asioita arvotetaan ja arvioidaan subjektiivisesti (Heikkinen 1999: 127–128). Esimerkissä 4 Anon.185 valitsee adjektiivin ylipainoinen sijasta adjektiivit *lihava* ja *läski*, jotka ovat epäkohteliaampia ilmauksia kuin *ylipainoinen*. Adjektiivit viittaavat suomalaiseen mieheen, josta substantiivin *mies* sijaan käytetään halventavaa substantiivia *juntti* (SSS s. v. *juntti* 'maalainen tai muu hienostumattomana pidetty henkilö') (*suomalainen läski juntti*).

- (5) Puhuu taas nämä nettipalstojen **hemmetin rumat hirviöt**, jotka eivät saa muuta naista kuin rahalla. -ja sitten toivovat, että joku nainen vielä kelpuuttaisi. – – (Anon.177)

Esimerkissä 5 viitataan myös värittyneellä adjektiivilla *rumat* miespuolisiin keskustelukumppaneihin. Adjektiivia *rumat* vahvistetaan kirosanalla *hemmetin* (VISK § 1726), ja tämä epäkohtelias adjektiivilauseke [*hemmetin rumat*] määrittää substantiivilauseketta [*hirviöt*], joka sekin on tarkoitettu loukkaamaan keskustelukumppanin ulkonäköä. Anon.177 suorastaan liioittelee miespuolisten keskustelukumppanien ulkonäön vastenmielisyyttä, sillä *hirviö*-sana itsessään jo pitää sisällään ajatuksen oliosta, jonka ulkonäkö on jotenkin kauhistuttava. Kun *hirviö* vielä määritellään *hemmetin rumaksi*, nimittely on kaksin verroin epäkohteliaampaa.

- (6) Ja **luuserit** tuntee yleistyksistä ja katkeroituneen ruikutuksesta. Tosin ei tarvitse naisten pistää mitään mieleen, kun eihän teille kukaan muutenkaan antaisi. (Anon.65)
- (7) niin mietinkin juuri sitä että mikä noita **peräkammarin poikia** ajaa alentamaan tatuoituja naisia ^^ (Anon.147)

- (8) En pysty ymmärtämään kaltaisiasi **miespuolisia juoruämmiä**, joilla ei ole parempaa tekemistä kuin kytätä ja arvotella toisten ihmisten tekemisiä. (Anon.24)

Aineistossa naisiin kohdistuva nimittely liittyy usein joko naisten ulkonäköön tai kevytkenkäisyyteen. Miehiin kohdistuva nimittely liittyy miesten ulkonäköön, mutta myös heidän kyvyttömyyteensä tai naismaisuuhteensa. Esimerkissä 6 miehiä nimitellään *luusereiksi* eli epäonnistujiksi (KS s. v. *luuseri*). Esimerkissä 7 heihin puolestaan viitataan ilmauksella *peräkamarin poikia*, jota *Kielitoimiston sanakirjan* mukaan käytetään kuvaannollisesti ”kotitalalleen elätettäviksi jääneistä naimattomista miehistä” (KS s. v. *peräkamari*). Esimerkeissä 6 ja 7 miehet esitetään kyvyttöminä onnistumaan elämässä. Esimerkissä 8 sen sijaan keskustelukumppania halvennetaan käyttämällä tästä termiä *miespuolinen juoruämmä*, jonka avulla Anon.24 paitsi vähättelee keskustelukumppanin aiemmin esittämiä mielipiteitä, myös vihjaa, että miespuolinen keskustelukumppani on naismainen käyttäytyessään kuin *juoruämmä*.

- (9) sääliksi käy

näitä **pojankloppeja ja pikkupilluja**,joilla on käsissä tatskat.Vaikka olisi kuinka kylmä ilma,pitää olla hihaton paita päällä,että kaikki varmaan näkisivät tatskat (Anon.Trolli.14)

Nimittelyyn saattaa myös sekoittua tabusanojen käyttöä (kuten *hemmetin* esimerkissä 5). Esimerkissä 9 trolli viittaa alentuvaan sävyyn nuoriin poikiin ja tyttöihin termeillä *pojankloppi* (ks. VISK § 423; US s. v. *pojankloppi*) ja *pikkupillu* (US s. v. *pikkupillu*), joista varsinkin tabusanan *pillu* sisältävä yhdyssana *pikkupillu* on erityisen loukkaava. Yhdyssanan määräiteosa *pikku-* viittaa naisen nuoreen ikään. Valitsemalla värittyneet termit *pojankloppi* ja *pikkupillu* neutraalimpien termien *nuori poika* ja *nuori tyttö* sijasta trolli viestii negatiivista asennetta tatuoituja ihmisiä kohtaan.

3.1.2. Eripuran lietsominen

Eripuran lietsomisella tarkoitetaan sitä, että keskustelija ei pyri samanmielisyyteen keskustelukumppanin kanssa vaan pikemminkin yrittää aiheuttaa eripuraa keskustelijoiden välille. Epäsopua voidaan luoda esimerkiksi valitsemalla sensitiivisiä puheenaiheita tai olemalla selkeästi toista mieltä. (Culpeper 1996: 357; Bousfield 2008a: 85.)

- (10) **Lumput tuntee tatuoinneista.** Pistäkää pojat mieleen. Tämä on varmaa tietoa. (Anon.Trolli.45)

- (11) **Läski nainen vois tatuoiduttaa pillukuvan navan ympärille, siihen kun olis hepompi naida ja puhdistuskin onnistus melkein topsilla.** (Pankaa toimeksi.Trolli.71)

Esimerkissä 10 trolli pyrkii erimielisyyteen valitsemalla sensitiivisiä puheenaiheita. Trolli esittää, että naisilla tatuointi indikoi kevytkenkäisyyttä. Trolli ei pyri millään tapaa lieventämään mielipidettään, vaan esittää sen varmana tietona. Suurin osa aineiston riitaa haastavista viesteistä onkin juuri trollin ärsyttämistarkoituksessa kirjoittamia, sensitiivisiä puheenaiheita sisältäviä viestejä. Usein ne ovat esimerkin 10 tavoin lyhyehköjä. Myös esimerkissä 11 trolli valitsee sensitiivisen puheenaiheen saadakseen aikaan epäsopua. Esimerkeissä 10 ja 11 eripurran lietsomisstrategiaan yhdistyvät myös nimittely- ja tabusanastrategia (*Lumpu, Läski, pillukuvan, naida*).

- (12) [QUOTE=Ei nimimerkkiä;7618422]Mitä väliä montako tatskaa on, ette te niitä kumminkaan ehdi katselemaan, tuskin edes huomaatte:D[/QUOTE]
Miten nii ei ehdi? Jos on sotanorsu, ne näkee jo 50:n metrin päähän (Anon.Trolli.134)

Esimerkissä 12 eripuraa lietsotaan syytä hakevalla *Miten nii* -kysymyksellä. *Miten niin* -muotoinen kysymys kyseenalaistaa edellä esitetyn lausuman (*Mitä väliä montako tatskaa on, ette te niitä kumminkaan ehdi katselemaan, tuskin edes huomaatte:D*) (VISK § 1688). Trolli jatkaa vastaamalla omaan kysymykseensä nimittelemällä keskustelukumppania (*Jos on sotanorsu, ne näkee jo 50:n metrin päähän*).

- (13) – – **Älkää unta nähkö**, ei teitä ketään huoli. – – (Anon.177)

Esimerkissä 13 Anon.177 ilmaisee selkeää erimielisyyttä affektisella konstruktiolla *Älkää unta nähkö* (vrt. *In your dreams!!* Lorenzo-Dus ym. 2011: 2583). Esimerkin virkkeessä yhdistyvät eripurran lietsominen ja toisen jättäminen aktiviteetin ulkopuolelle (– – *ei teitä ketään huoli*). Trollin ja samanmielisten on turha kuvitella kelpaavansa yhdellekään naiselle.

3.1.3. Tabusanojen käyttäminen

Tabusanoilla tarkoitetaan loukkaavien ja kirosanojen käyttöä (Culpeper 1996: 358).²³ Kiro sanat eivät aina välttämättä ole epäkohteliaita kuulijaa kohtaan, vaan ne voivat viitata puhujan

²³ Tabusanojen eri kategorioista ks. esim. Jay 1992: 1–15 tai Allan & Burrige 2006.

tunnetilaan (Jay & Janschewitz 2008: 269). Osana pidempää vuoroa kiro sanat kuitenkin tuovat lausumaan affektisen sävyn (VISK § 1725).

Tabusanoja voidaan käyttää epäkohteliaisuuden ilmaisuun monella eri tapaa (Bousfield 2008a: 111). Aineistossani tabusanoja käytetään muun muassa vahvistamaan epäkohteliaista arviota keskustelukumppanista ja ilmaisemaan negatiivista asennetta toista kohtaan. Tabusana usein yhdistyy aineistossani nimittelyyn. Pääosin tabusanoja käyttää trolli, mutta niitä esiintyy myös muilla keskustelijoilla.

- (14) [QUOTE=Ei nimimerkkiä;7577324]jen tiedä irvokkaampaa näkyä, kuin nainen, jolla on tatskoja. Nykyinen vaimoni olisi kerran halunnut pienen tatskan reiteen, mutta sanoin että ero tulee heti, jos otat. Nyt muutaman vuoden päästä on kiittänyt että kielsi. En ymmärrä, miksi ihminen pilaa loppuiäkseen kroppansa jollakin saatana tatuoinnilla. [/QUOTE] Hahahahahahhaaaa xD **Vittu** sä oot hullu. (Becksy.131)

Esimerkissä 14 Becksy.131 vastaa trollin aloitusviestiin naurua indikoivalla deskriptiivisellä äännöksellä (*Hahahahahahhaaaa*) ja nauravalla tunneikonilla (xD^{24}) sekä nimittelyllä (*sä oot hullu*), jota vahvistetaan kiro sanalla (*Vittu*). Esimerkissä kiro sana *vittu* on lausuman alussa ja käyttäytyy interjektion tavoin (vrt. *Vittu se jätkä on kuollu!*) (VISK § 1727). Esimerkissä 14 deskriptiivistä äännöstä ja nauravaa tunneikonia ei käytetä lieventämään kasvovuhkaa, vaan ne pikemminkin vahvistavat sitä. Kun viestissä on negatiivista sisältöä (tässä tapauksessa kiro sanalla vahvistettu epäkohtelias nimittely) ja positiivista sisältöä (deskriptiivinen äännös ja naurava tunneikoni), negatiivinen sisältö painaa tulkinnassa enemmän (Walther & D’Addario 2001). Tunneikonit eivät välttämättä heijastele kirjoittajan tunnetilaa, vaan niillä voi olla myös pragmaattisia tehtäviä: ne voivat viestiä esimerkiksi sarkasmia. Toisin sanoen hymyilevän tunneikonin käyttäminen tekstissä ei automaattisesti tarkoita sitä, että kirjoittaja hymyilisi tai olisi iloinen. (Dresner & Herring 2010.) Esimerkissä 14 naurulla on ivallinen sävy, koska liioiteltua nauramista seuraa epäkohtelias arvio keskustelukumppanista.

- (15) – – Siiderivalas, hyi **saatana!** – – (Anon.228)

Esimerkissä 15 kiro sana *saatana* on interjektion *hyi* jäljessä. *Hyi* ilmaisee inhoa keskustelukumppania ulkonäköä kohtaan, johon Anon.228 viittaa halventavalla metaforalla *siiderivalas* (ks. esim. Jay 1992: 12). Kiro sana *saatana* toimii inhon voimakkuuden osoittajana (VISK § 1728) lopussa olevan huutomerkkin tavoin. Interjektioon liitettyllä kiro sanalla (*hyi saatana*)

²⁴ Kirjain *x* viittaa silmien siristelyyn ja *D* suu auki nauramiseen.

Anon.228 pyrkii ohjailemaan keskustelukumppaneita (ks. Larjavaara 2007: 455) – tässä tapauksessa olemaan ottamatta tatuointia ja muuttumasta tatuoinnin myötä *siiderivalaaksi*.

- (16) – – En ymmärrä, miksi ihminen pilaa loppuiäkseen kroppansa jollakin **saatanan** tatuoinnilla. (Anon.Trolli.1)

Kirosana esiintyy aineiston epäkohteliaissa viesteissä myös määritteenä lausekkeessa, kuten esimerkissä 16, jossa kirosana *saatana* on substantiivin genetiivimääritteenä (*saatanan tatuoinnilla*). Voimasanamääritteen sisältävällä substantiivilausekkeella (*jollakin saatanan tatuoinnilla*) trolli ilmaisee viestissään paheksuntaa, johon indefiniittinen kvanttoripronomini *jokin* tuo lisäksi väheksyvän sävyn. (VISK § 1726.)

- (17) **Huoraaaaaaa** koko kansan höyrytötterö vesuviuksen valkosmetanalla (Anon.Trolli.314)

Aineistossa tabusanoja esiintyy paljon limittyneenä nimittelystrategiaan. Monet aineiston tabusanoista liittyvät jollain tavalla seksuaalisuuteen (esim. *huora*, *homokalju*, *kulli*). Esimerkissä 17 trolli nimittelee keskustelukumppania pejoratiivisella sanalla *huora* (*Huoraaaaaaa*).²⁵ Tabusana *huora* alentaa naista viittaamalla tämän seksuaalimoraalin löyhyyteen, eikä sille ole miehistä vastinetta (Jay 1992: 180). Kuoleman ja ulostamisen ohella seksuaalisuutta pidetään suomalaisessa kulttuurissa hyvin arkana puheenaiheena (Varis 1998: 159), joten persoonaan kohdistuva loukkaus, jossa kyseenalaistetaan henkilön seksuaalikäyttäytyminen, koettaneen keskustelualueella hyvin epäkohteliaaksi. Tästä kielii myös muiden keskustelijoiden reaktiot: – – *Jos ette pidä tatuoinnista, niin se on ihan ok, mielipiteitä saa ja pitääkin olla. Mutta herjausta on kutsua naista horoksi sen tähden, herran jestas sentään.*

- (18) – – Kysyin kerran yhdeltä aasialaidelta naiselta mitä mieltä hän on tatskoista joita on naisella: hän sanoi: "ne on **huoran** merkkejä". Olen samaa mieltä. (Anon.175)

Esimerkissä 18 haukutaan keskustelukumppania kevytkenkäiseksi siten, että sanojaksi merkitään joku muu, ja Anon.175 on vain viattomasti samaa mieltä. Naisen seksuaalimoraalin kyseenalaistamista voi pitää tietynlaisena patriarkaalisena vallankäyttönä (vrt. miehin *huoripukki*-sanalla ei ole samanlaista loukkaavuutta kuin sanalla *huora*). Kun nainen nimittää toista naista epäsiiveelliseksi, se lisää epäkohteliaisuuden loukkaavuutta, sillä nainen ikään kuin pettää oman sisäryhmänsä jäsenet.

²⁵ Itse asiassa esimerkissä 17 nimitellään naista huoraksi sekä suoraan että epäsuoraan (ks. luku 4.1.3).

- (19) minun puolesta te tatuointisakki saatte **hässiä** toisianne niin paljon kuin jaksatte (Anon.Trolli.51)
- (20) Kyllä miehen pitää olla jonkun piristeen alaisena,jos tatuoitua akkaa **panee**. (Anon.Trolli.52)
- (21) Tatuoitutin **kulliin pillun** kuvan ja vigran syöti loppui siihen paikkaan, kun **kalu** innostu heti eikä ensyönä. (Anon.Trolli.69)

Muita seksuaalisuuteen liittyviä tabusanoja aineistossa ovat muun muassa seksuaaliseen kanssakäymiseen liittyvät dysfemismit. Dysfemismi tarkoittaa sitä, että asia ilmaistaan epähienommin kuin olisi tarvetta: esimerkiksi *kuoleman* sijaan voidaan käyttää ilmausta *potkaista tyhjää* (Varis 1998: 120).²⁶ Esimerkeissä 19 ja 20 kirjoittajat käyttävät neutraalin *harrastaa seksiä* -ilmauksen sijasta alatyylisempiä ilmauksia *hässiä* ja *panna*. Samoin esimerkissä 21 kirjoittaja käyttää sanan *vagina* sijasta ilmausta *pillu* ja *penis*-sanon sijasta ilmauksia *kulli* ja *kalu*. Esimerkissä 21 viestiä ei ole suunnattu loukkaamaan ketään tiettyä ihmistä, mutta ottaen huomioon sen, että keskustelijat eivät oletettavasti tunne toisiaan, esimerkin 21 tapaisten voimakkaiden seksuaalisten tabusanojen käyttö on omiaan aiheuttamaan negatiivisen tunnereaktion muissa keskustelijoissa (ks. Jay & Janschewitz 2008: 272–273).

- (22) ainaista natinaa tosiasia on että joka ikinen näistäkin "iikk tatuointi" hemmoista varmasti hyppäisi sänkyyn heti jos edes joskun vähän **pillua** saisivat, ei siinä paljoa tunnu tatuoinnin haittaavan ^^ (Anon.139)
- (23) – – Jos joku ei niistä pitäisi, niin **v...ako** se minua kiinnostaa? (Anon.254)

Tabusanoja on enemmän trollin kuin muiden keskustelijoiden viesteissä, mikä johtuu siitä, että trolli pyrkii ärsyttämään ja shokeeraamaan (Hardaker 2013). Aineistosta löytyy kuitenkin myös sellaisia muiden keskustelijoiden viestejä, joissa esiintyy tabusanoja. Esimerkissä 22 Anon.139 käyttää dysfemismia *saada pillua* vastatessaan trollille alentuvaan sävyyn. Esimerkissä 23 Anon.254 käyttää myös tabusanaa (*vittu*), mutta päätyy sensuroimaan sen elliptisesti (*v...ako*).

3.1.4. Toisen olon tukalaksi tekeminen

Toisen olon tukalaksi tekemisellä tarkoitetaan esimerkiksi sitä, ettei hiljaisuutta vältetä eikä toisen kanssa vitsailla tai jutustella (Culpeper 1996: 358). Aineistossani keskustelukumppanin

²⁶ Periaatteessa kaikki tabusanat ovat dysfemismejä (Allan & Burrige 2006: 31).

oloa ei tehdä epämukavaksi olemalla hiljaa tai vitsailematta vaan esittämällä kiusallisia kysymyksiä²⁷ – hänet ikään kuin vaaditaan tilille jostakin. Aineistoesimerkkiensä perusteella Lorenzo-Dus, Garcés-Conejos Blitvich ja Bou-Franch (2011: 2583) sekä Garcés-Conejos Blitvich (2010: 549) ymmärtävät strategian samalla tavoin keskustelukumppanin kannalta kiusallisten asioiden esille tuomisena (vrt. ...*What are you for Hilary who voted for this pointless invasion occurring in Iraq.* –²⁸ eli vapaasti suomennettuna ’Ai kannatatko sinä Hilaryya [sic], joka äänesti järjettömän Irakiin hyökkäämisen puolesta’).

(24) **Onko mielipiteen sanominen sinusta vahtaamista? Jos en tykkää esim maksalaatikosta, kai sen saan sanoa.** (Anon. Trolli.28)

Esimerkissä 24 trolli implikoidusti syyttää keskustelukumppania siitä, että tämä yrittää rajoittaa hänen sananvapauttaan kutsumalla trollin keskusteluun osallistumista *vahtaamiseksi*. Trolli itse nimittää aiempaa loukkaavaa osallistumistaan *mielipiteen sanomiseksi*. Nimeämällä asioita eri tavoin keskustelijat tuovat julki oman positiivisen tai negatiivisen asennoitumisensa puheenalaisen asiaan (Kalliokoski 1996: 20). Trolli tekee keskustelukumppanin olostuokan paitsi esittämällä vastapuolen arveluttavassa valossa (*Onko mielipiteen sanominen sinusta vahtaamista?*) myös uhriuttamalla itsensä (*Jos en tykkää esim maksalaatikosta, kai sen saan sanoa*).

Aloitustiedotteessa trolli ilmaisee mielipiteensä tatuoiduista naisista seuraavin ilmauksin: *Tatuoitu nainen, hyi saatana; en tiedä irvokkaampaa näkyä, kuin nainen, jolla on tatskoja; En ymmärrä, miksi ihminen pilaa loppuiäkseen kroppansa jollakin saatanan tatuoinnilla*. Näin ollen trollin uhrimieltä henkivä *Jos en tykkää esim maksalaatikosta, kai sen saan sanoa* vaikuttaa teennäisen viattomalle. Keskustelukumppani huomauttaakin myöhemmin, että *Tuo nyt ei ihan ole sama...* (Anon.325), millä hän viittaa siihen, että mielipiteen ilmaiseminen maksalaatikosta ja ihmisen haukkuminen eivät ole keskenään verrannollisia.

Trollin viesti tekee keskustelukumppanin olon tukalaksi osin siksi, että keskustelukumppanin on mahdotonta vastata trollin vaihtoehtokysymykseen *Onko mielipiteen sanominen sinusta vahtaamista?* vahingoittamatta omia kasvojaan: *Kyllä, mielipiteen sanominen on mielestäni vahtaamista ~ Ei, mielipiteen sanominen ei ole mielestäni vahtaamista*. Kummassakin tapauksessa trolli voittaa: *kyllä*-vastaus implikoisi, että keskustelukumppani ei kunnioita trollin

²⁷ Kiusallisten kysymysten esittämistä voitaisiin pitää myös negatiivisen epäkohteliaisuuden strategiana *estäminen* (ks. luku 3.2.4), sillä kuten Bousfield (2008a: 99) huomauttaa, monet strategiat ovat häilyvärajaisia.

²⁸ Lainaus on alkuperäisessä kirjoitusasussa.

oikeutta ilmaista mielipidettään, ja *ei*-vastaus implikoisi, että trolli on oikeassa ja keskustelukumppani väärässä. Trollin kysymys onkin tyypiltään niin sanottu *vastausta hakeva kysymys, jossa kuulijalle on viritetty sanallinen ansa* (Bousfield 2008a: 243–244).

- (25) [QUOTE=Ei nimimerkkiä;7587400]Herjaava kielenkäyttö on ainostaan se,joka kohdistuu nimellä johonkin henkilöön,ei tiettyyn ryhmään.Ryhmiä saa arvostella,kuten kaikki tatuoidut akat ovat jääviä puhumaan itsestään mitään viisasta,koska jo tatuoinnin ottaminen tekee siitä kakkosluokan kansalaisen.[/QUOTE]

Ohjeet:

"1. Kunnianloukkaukset. Tiettyä ihmistä tai selvästi rajattua ihmisryhmää solvaava kirjoittelu on ehdottomasti kielletty."

Tässä on kyseessä selvästi rajattu ihmisryhmä, tatuoidut. Julistit heidät kakkosluokan kansalaisiksi. Perustelut? – – (Huhtikuu.182)

Esimerkissä 25 nimimerkki Huhtikuu tekee trollin olon tukalaksi etsimällä keskustelualan säännöistä kohdan, joka kieltää solvaamista rajattua ihmisryhmää. Viestissä, johon Huhtikuu vastaa, trolli väittää, että ihmisryhmiä saa arvostella herjaavasti eikä sitä katsota kunnianloukkaukseksi. Kun Huhtikuu on esittänyt selkeät todisteet, että myös ryhmän arvostelemista pidetään sääntöjen mukaan kunnianloukkauksena, hän viittaa lainaamaansa trollin viestiin ja toteaa, että trolli julistaa viestissä tatuoidut naiset kakkosluokan kansalaisiksi. Kun Huhtikuu on esittänyt kiistattomat todisteet, hän pyytää trollia kertomaan, miksi tämä loukkaa tatuoituja naisia, vaikka se on säännöissä kiellettyä (*Perustelut?*). Kuten aiemmassa esimerkissä, myös tässä kysymykseen on vaikeaa vastata vahingoittamatta kasvojaan (ks. Bousfield 2008a).

3.1.5. Epäkiinnostuneisuus, välinpitämättömyys tai epäsympaattisuus

Aineistossa epäkiinnostuneisuus, välinpitämättömyys ja epäsympaattisuus tarkoittavat sitä, etteivät keskustelijat piittaa toistensa tekemisistä tai tunteista.

- (26) – – Olen muutenkin vihdoinkin oppinut olemaan välittämättä tietynlaisten miesten mielipiteistä. **Ihan sama, jos joku tolvana tähän viestiin listaa taas "saastainen akka, horo" tai muuta vastaavaa.** – – (Anon.254)

Esimerkissä 26 Anon.254 tuo ilmaisee välinpitämättömyytensä keskustelukumppanin mielipiteitä kohtaan ilmauksella *Ihan sama*. Muiden keskustelijoiden haukut ovat Anon.254:lle yhdenentekeviä. *Ihan sama* tuo viestiin myös ylimielistä sävyä (Joronen 2008).

- (27) – – Sinua harmittaa vain, kun et ole enää yhtä houkuttava miesten näkökulmasta, etkä enää poiskaan niitä tatuointejasi saa :)

Hähä, siinä olet ja kärsit! (Anon.342)

Esimerkissä 27 Anon.342 aluksi toteaa, ettei keskustelukumppani ole miesten mielestä enää tatuoinnin ottamisen jälkeen yhtä kiinnostava kuin aiemmin eikä keskustelukumppani saa tatuointeja enää pois ihostaan. Anon.342 osoittaa vahingoniloa – ja siten piittaamattomuutta toisen tunteista – deskriptiivisellä äännöksellä (*Hähä*) ja kliittisellä sävyartikkelilla *-s* (*siinä olet ja kärsit*).

3.1.6. Toisen jättäminen aktiviteetin ulkopuolelle

Toisen jättäminen aktiviteetin ulkopuolelle tarkoittaa osattomuutta toiminnasta, johon muilla säilyy oikeus (Culpeper 1996: 357; Bousfield 2008a: 135). Aineistossa aktiviteetit, joiden ulkopuolelle keskustelukumppani jätetään, liittyvät esimerkiksi seksuaaliseen kanssakäymiseen, töiden saamiseen ja pääsyyn viestintäkanavalle.

- (28) [QUOTE=Ei nimimerkkiä;7584324]Lumput tuntee tatuoinneista. Pistäkää pojat mieleen. Tämä on varmaa tietoa.[/QUOTE]
Ja luuserit tuntee yleistyksistä ja katkeroituneen ruikutuksesta. Tosin ei tarvitse naisten pistää mitään mieleen, kun **eihän teille kukaan muutenkaan antaisi**. (Anon.65)

Esimerkissä 28 Anon.65 jäljittelee trollin viestiä (*Lumput tuntee tatuoinneista. Pistäkää pojat mieleen*–) kirjoittamalla, että *Ja luuserit tuntee yleistyksistä ja katkeroituneen ruikutuksesta*.²⁹ Anon.65 mukaan naisten ei tarvitse pistää mitään mieleen, koska *eihän teille kukaan muutenkaan antaisi*. Viestissään Anon.65 jättää trollin seksuaalisen kanssakäymisen ulkopuolelle. Trollin viestissä, johon Anon.65 vastaa, tatuoitujen naisten kevytkenkäisyys eksplikoidaan varmaksi tiedoksi (*Tämä on varmaa tietoa*). Anon.65:n viestissä puolestaan *luuserien* osattomuus seksuaaliseen kanssakäymiseen esitetään itsestäänselvyytenä kliittisen sävyartikkelin *-hAn* avulla (*eihän teille kukaan muutenkaan antaisi*) (VISK § 830).

- (29) – – Te olette todella sairaita, mutta sainpahan yhden testikysymyksen lisää palkatessani alaisia. **Jos vastustaa tatuointeja, saa etsiä työpaikan jostain muualta**. (Anon.116)

²⁹ En pidä esimerkin 28 kaltaista jäljittelyä parodiana, koska alkuperäistä viestiä ei matkita tyyliä ivaten (vrt. luku 4.2).

Esimerkissä 29 Anon.116 jättää trollin (ja muut samanmieliset) työllistymisen ulkopuolelle toteamalla, että jos työnhakija vastustaa tatuointeja, hän ei palkkaa tätä. Toisen jättäminen aktiviteetin ulkopuolelle muistuttaa pelottelustrategiaa (ks. luku 3.2.5), mutta eroaa siitä mielestäni sen suhteen, suuntautuuko asia tähän hetkeen vai tulevaisuuteen ja miten varmana asiaa pidetään.

Pidän esimerkin 29 tapausta (*Jos vastustaa tatuointeja, saa etsiä työpaikan jostain muualta*) enemmän aktiviteetin ulkopuolelle jättämisenä kuin pelotteluna, koska ulkopuolelle jättäminen on jo tässä hetkessä totta, eikä sen toteutumiseen sisälly samalla tavalla epävarmuutta kuin pelottelustrategiassa (vrt. luku 3.2.5), jossa ajallista etäisyyttä nykyhetkeen ilmaistaan vaikkapa suunnitelman tekoa indikoivalla kliittisellä sävyartikkelilla *-pA* ja seuraamusten epävarmuutta modaalisella *ehkä*-partikkelilla³⁰ (***Pitääpä ehkä kaivaa ip esille....***) (VISK § 834, 1603). Uhkaus voidaan pelottelustrategiassa suunnata vielä selvemminkin tulevaisuuteen: – – ***sinäkin vielä vanhenet ja rupsahat. Nyt ehkä pidät vielä siitä nalle-puh tatskastasi, mutta odotas muutama vuosi, niin nallen naama vielä venähtää.***

Esimerkissä 29 (*Jos vastustaa tatuointeja, saa etsiä työpaikan jostain muualta*) aktiviteetin ulkopuolelle jääminen on jo totta: Trolli on aiemmin viesteissään tuonut ilmi vastustavansa tatuointeja. Kun Anon.65 siis ilmaisee *jos*-lauseella (VISK § 809) syynsä työhön palkkaamattomuudelle (*Jos vastustaa tatuointeja*), aktiviteetin ulkopuolelle jäämisestä tulee trollin kohdalla totta.

3.1.7. Muista eristäytyminen

Muista eristäytymisellä tarkoitetaan sitä, että keskustelukumppanin seuraa vältetään tai ryhmäytymisestä tai yhteisyydestä kieltäydytään (Culpeper 1996: 357). Aineistossa muista eristäytyminen tarkoittaa lähinnä yhteisyydestä kieltäytymistä.

- (30) – – **Ketju koskee teitä suomursuja, ei charmantteja miehiä.**
(Anon. Trolli.289)

Esimerkissä 30 trolli vastaa keskustelukumppanin miesten ulkonäköä kritisoivaan viestiin toteamalla, että ketjun aiheena ovat *suomursut* eli tatuoidut ylipainoiset naiset eivätkä *charmantit miehet*. Trolli kieltää yhteisyyden naisten kanssa vihjaamalla, että miehissä ei ole moitteiden sijaa: vain tatuoidut naiset kuuluvat ryhmään 'pilkattavat'. Trolli osoittaa naiset selkeästi

³⁰ Modaalisen partikkelin on tarkoitus myös lieventää kasvovuhkaa.

ulkoryhmäksi *te*-pronominilla (*teitä suomursuja*) mutta ei merkitse itseään osaksi sisäryhmää (*Ketju koskee teitä suomursuja, ei charmanteja miehiä*). Koska sisäryhmä tyypillisesti esitetään positiivisessa valossa ja ulkoryhmä negatiivisessa (Pälli 2003: 41), sen perusteella on kuitenkin selvää, että viestissä trollin sisäryhmä on *miehet*.

3.1.8. Piittaamattomuus, väheksyminen tai läsnäolon huomioimattomuus

Keskustelukumppanin huomiotta jättämistä ei juuri esiinny aineistossa, mikä johtuu osin strategian konkreettisesta luonteesta: toisen läsnäolon huomioimattomuus ilmenee puheyhteyden katkaisemisena. Viestintäyhteyden katkeamista on vaikea todentaa, mikäli toinen osapuoli ei selvästi tuo aietta julki.

Monenkeskisessä asynkronisessa tietokonevälitteisessä viestinnässä esiintyy usein niin sanottuja tynkäkeskusteluja, eli joku keskustelijoista lähettää keskustelualueelle viestin, johon kukaan ei koskaan vastaa (Marcoccia 2004: 121–122). Aina ei ole selvää, onko viestiin vastauksellisuudessa kyse yhteyden katkeamisesta, monenkeskisen verkkokeskustelun rakenteen ominaispiirteestä vai viestin ”monologisuudesta”, eli viesti ei oikeastaan vaadikaan minkäänlaista vastausta vaan on pikemminkin irrallinen väittäjä kuin aito keskustelunavaus.

- (31) – – Mietin vain, että mistä tämäkin käsitys on peräisin, että tatuoitu nainen= horatsu, vaikka tatuointeja näkyy ympäri maailmaa todella monella naisella ja miehellä. Tai että miksi tatuoinnit, lävistyksset, korut, pukeutuminen jne häiritsee pahasti erityisesti tällä palstalla kirjoittavia miehiä. Ehkä he itse kuuluvat siihen yhteiskunnan pohjasakkaan, joita minun ei tarvitse koskaan edes nähdä, kun asun hyvällä alueella ja työskentelen kansainvälisessä firmassa korkeassa asemassa. Ainakin keskustelun taso on antanut näistä kirjoittajista tuollaisen kuvan. Tämä keskustelu on sillä tasolla, etten viitsi enempää kirjoittaa. **Tämä keskustelu on sillä tasolla, etten viitsi enempää kirjoittaa.** (Anon.92)

Esimerkissä 31 Anon.92 tuo eksplisiittisesti julki, että hän aikoo katkaista viestintäyhteyden keskustelukumppaneihin (*Tämä keskustelu on sillä tasolla, etten viitsi enempää kirjoittaa*), koska keskustelun taso on hänen makuunsa turhan alhainen. Anon.92:n parjaa palstalle kirjoittavia miehiä edempänä viestissään (*Ehkä he itse kuuluvat siihen yhteiskunnan pohjasakkaan*), mikä implikoi sitä, ettei Anon.92 viittaa *sillä tasolla* keskustelun hyvyteen, vaan huonouteen.

3.2. Negatiivinen epäkohteliaisuus

Negatiivisella epäkohteliaisuudella tarkoitetaan strategioita, joiden tarkoitus on vahingoittaa vastaanottajan negatiivisia kasvoja eli halua toimia muiden pakottamatta. Negatiivisen epäkohteliaisuuden strategioita ovat seuraavat: 1) *pelottelu*, 2) *alentuvasti käyttäytyminen*, *halveksiminen tai pilkkaaminen*, 3) *toisen alueelle tunkeutuminen*, 4) *negatiivisten aspektien liittäminen toiseen*, 5) *toisen velallisuuden esille tuominen*, 6) *estäminen* ja 7) *huutaminen*. (Culpeper 1996; Culpeper ym. 2003.)

3.2.1. Alentuvasti käyttäytyminen, halveksiminen tai pilkkaaminen

Epäkohteliaisuusstrategiassa *alentuvasti käyttäytyminen*, *halveksiminen tai pilkkaaminen* kirjoittaja korostaa omaa suhteellista valtaansa tai paremmuuttaan toiseen nähden, on ylimielinen, ei suhtaudu toiseen vakavasti sekä vähättelee toista (Culpeper 1996: 358).

(32) **sääliksi käy**

näitä pojankloppeja ja pikkupilluja,joilla on käsissä tatskat.Vaikka olisi kuinka kylmä ilma,pitää olla hihaton paita päällä,että kaikki varmaan näkisivät tatskat. (Anon.Trolli.14)

Esimerkissä 32 trolli asettuu tatuoitujen nuorten miesten ja naisten yläpuolelle. Ensimmäisessä virkkeessä trolli ilmoittaa säälivänsä tatuoituja ihmisiä ja jäljempänä hän selvittää, miksi heitä säälii (*Vaikka olisi kuinka kylmä ilma,pitää olla hihaton paita päällä,että kaikki varmaan näkisivät tatskat*). Säälimällä muita trolli antaa ymmärtää olevansa itse paremmassa asemassa kuin säälin kohteet. Trolli vähättelee tatuoituja miehiä ja naisia pienentämällä heidät *pojanklopeiksi* ja *pikkupilluiksi* (ks. myös luku 3.1.1). Trolli vahvistaa tatuoitujen ihmisten naurettavuutta liioittelemalla olosuhteita, joissa tatuoidut ihmiset pukevut ylleen hihattoman paidan. Liioittelu ilmenee yhdentekevyyttä ilmaisevalla rakenteella *vaikka – – miten ~ kuinka x (tahansa)* (*Vaikka olisi kuinka kylmä ilma*) (VISK § 616).

(33) [QUOTE=Realistinen;7577826]Paskan marjat. Tatskat on seksyjä :)[/QUOTE]
Sanoo henkilö,joka piirrellyt kroppaansa :D (Anon.Trolli.8)

(34) [QUOTE=Ei nimimerkkiä;7718810]Huoraaaaaaa koko kansan höyrytötterö vesuviuksen valkosmetanalla[/QUOTE]
Lapsellista.. (Anon.329)

Omaa paremmuutta osoitetaan aineistossa myös lapsenomaistamalla keskustelukumppani. Esimerkissä 33 trolli ilmaisee halveksuntaa keskustelukumppania kohtaan viittaamalla tautointeihin itse piirretyinä kuvina. Negatiivista affektia viestiin tuovat konstruktiot *Sanoo henkilö, joka* ja frekventatiiviverbi *piirrellä*. Konstruktiot *Sanoo henkilö, joka* esiintyy usein negatiivisissa yhteyksissä³¹, ja sen tarkoituksena on saattaa keskustelukumppani naurunalaiseksi. Frekventatiiviverbi *piirrellä* lapsenomaistaa kohteensa kahdellakin tapaa: piirtäminen on tyyppillistä toimintaa lapselle, ja frekventatiivinen *le*-johdos tuo viestiin vähättelevän sävyn (VISK § 354). Nauravan tunneikonin *:D* tarkoituksena ei ole lieventää kasvovuhkaa, vaan sen sävy on ivallinen (tunneikonien pragmaattisesta käytöstä ks. Dresner & Herring 2010). Esimerkissä 34 Anon.329 puolestaan tuo eksplisiittisesti julki sen, että pitää keskustelukumppanin käytöstä lapsellisena (*Lapsellista..*).

3.2.2. Negatiivisten aspektien liittäminen toiseen

Negatiivisten aspektien liittäminen toiseen on strategia, jossa vastapuoli esitetään eksplisiittisesti huonossa valossa. Strategiassa epäkohteliaisuuden kohde henkilöidään käyttämällä esimerkiksi persoonapronomineja *sinä* ja *minä*. (Culpeper 1996: 358.)

- (35) **Sinähän olet kuin Tarja Halonen, eli muita mielipiteitä ei saa olla.**
(Anon.Trolli.25)

Esimerkissä 35 trolli kohdistaa loukkauksen eksplisiittisesti puhekumppaniin käyttämällä persoonapronominia *sinä* ja *olla*-verbin yksikön 2. persoonamuotoa (*Sinähän olet*). Sävypartikkeli *-hAn* implikoi äkillistä oivallusta (VISK § 830). Trolli vertaa keskustelukumppania presidentti Tarja Haloseen *kuin*-rakenteella (*kuin Tarja Halonen*) (VISK § 1173), jonka jälkeen trolli selittää, mitä hän vertauksellaan tarkoittaa. Trolli syyttää keskustelukumppania sananvautensa rajoittamisesta.

- (36) [QUOTE=Ei nimimerkkiä;7618846]korjaan kaljaa baarissa kiskova mies on alinta luokkaa sille ei annata kun säälistä ja sen keho ei voi edes vaatteilla peittää kun kössi paisuu[/QUOTE]
Niin ja haisee hielle ja tupakalle, ei edes voi suudella kun on tuhkakuppi, räyhää ja yrittää kovasti iskeä juuri tatska tyttöjä:) Voi kauheeta kun sulla ressurkka ei ole tatskojakaan:) (Anon.154)

³¹ Google-haku ”Sanoo henkilö, joka” antaa muun muassa seuraavanlaisia esimerkkejä: *Sanoo, henkilö joka ei osaa laskea*; *Sanoo henkilö, joka uskoo sokeasti auktoriteettia*; *Sanoo henkilö, joka ei osaa itsekkään käyttää kunnolla edes välimerkkejä*; *sanoo henkilö joka huoraa likei :’D*.

Aina negatiivisia aspekteja ei liitetä toiseen yhtä eksplisiittisesti kuin esimerkissä 35, jossa loukkaus henkilöidään persoonapronominilla *sinä*. Esimerkissä 36 Anon.154 täydentää keskustelukumppanin negatiivista kuvausta *kaljaa baarissa kiskovasta miehestä* anaforisella nolalla (VISK § 1362). Anaforinen nolla voi ylittää virkerajan – tällöin jälkimmäinen virke alkaa yleensä konjunktion kaltaisella konektorilla (Hakulinen & Laitinen 2008: 168). Esimerkissä 36 jälkimmäinen virke alkaa samanmielisyyttä ilmaisevalla dialogipartikkelilla *niin* ja konjunktiolla *ja* (VISK § 798, 812), jotka sitovat Anon.154:n viestin keskustelukumppanin viestiin. *Kaljaa baarissa kiskova mies* on esimerkissä nolla-anaforana sekä subjektin (*ja _ haisee hielle ja tupakalle; _ räyhää ja yrittää kovasti iskeä juuri tatska tyttöjä*) että objektin paikalla (*_ ei edes voi suudella kun on tuhkakuppi*). Anaforinen nolla ilmaisee Anon.154:n negatiivista asennetta ja affektia *kaljaa baarissa kiskovia miehiä* kohtaan, sillä valitsemalla nollan esimerkiksi pronominin sijaan Anon.154 tekee retorisen valinnan. Anon.154 vahvistaa epäkohteliaasta luonnehdintaansa retorisen listan avulla (*ja haisee hielle ja tupakalle, ei edes voi suudella kun on tuhkakuppi, räyhää ja yrittää kovasti iskeä juuri tatska tyttöjä*). (Ks. mts. 2008: 177–181.)

3.2.3. Huutaminen

Huutamisstrategialla on tarkoitus loukata kuulohavainnolle miellyttävän alueen rajoja (Muikku-Werner 2012: 97). Kyseessä on negatiivinen strategia, koska toisen alueelle tullaan lupaa kysymättä. Verkkokeskustelussa ei tietenkään voida konkreettisesti huutaa, mutta huutamista voidaan ilmaista typografisin keinoin, esimerkiksi isoilla kirjaimilla (Vauras 2006: 49) ja venytetyillä vokaaleilla (Androutsopoulos 2000: 521) – miksei myös konventionaalisemmin huutomerkin avulla. Huutamista verkkokeskustelussa pidetään samalla lailla epäkohteliaana kuin kasvokkaisviestinnässä (mts. 2006).

- (37) – – **ENÄÄ EN USKO SITÄ, MITÄ JOTKUT KUSIPÄÄMIEHET SANOVA, PAINUKOON NÄMÄ "HERRAT" HEVONVI...UUN.**
Minä olen onnellinen tatuoinneistani, jotka otin tosiaan itseäni varten, ja ne antavat minulle niin paljon hyvää mieltä. (Anon.254)

Esimerkissä 37 huutaminen tuotetaan isoilla kirjaimilla. Vain yksi viestin virkkeistä on kirjoitettu isoin kirjaimin, joten kyseinen virke painottuu muiden rinnalla. Huutamisella Anon.254 haluaa tehdä *KUSIPÄÄMIEHILLE* selväksi, ettei hän tatuoituna naisena suostu loukkaantumaan heidän sanoistaan. Huutovirkkeen lopussa Anon.254 vielä toivottaa ”*HERRAT*” epäkohteliaasti *HEVONVI...UUN*.

- (38) **Huoraaaaaaa** koko kansan höyrytöterö vesuviuksen valkosmetanalla (Anon.Trolli.314)

Esimerkissä 38 huutaminen muodostetaan venyttämällä *huora*-sanon lopussa olevaa *a*-kirjainta (Danet 2001: 17; Bieswanger 2013: 473–474), sillä vokaalia pidentämällä on mahdollista siirtää puhekielen prosodisia piirteitä kirjoitettuun kieleen (Androusoopoulos 2000: 521). Loppuvokaalin venyttäminen tuo viestiin ”lällättelevän” sävyn. Huutamiskeinona sanon viimeisen vokaalin venyttäminen ei ole aivan yhtä hyökkäävä kuin isoilla kirjaimilla kirjoittaminen (vrt. aiempi esimerkki 37).

- (39) – – **Minun kehoni ei ole sinun hyväksyttävissäsi!** – – (Anon.327)

Esimerkissä 39 huutaminen tuotetaan huutomerkkin avulla. Jos verrataan esimerkkejä 38 ja 39, niin huutomerkillä muodostettu huutaminen vaikuttaa ponnekkaammalta vaihtoehdolta kuin venytetty loppuvokaali. Kuitenkin kaikkein tehokkain tapa korottaa ääntä Internet-keskustelussa on kirjoittaa isoin kirjaimin, kuten esimerkissä 37.

Huutaminen – samoin kuin nimittely ja tabusanat (ks. luku 3.1.1 ja 3.1.3) – yhdistyy herkästi muihin strategioihin, kuten esimerkissä 39, jossa huutaminen on osa estämisstrategiaa: Anon.327 pyrkii rajoittamaan keskustelukumppanin oikeutta hyväksyä Anon.327:n keho. Esimerkin 38 ilmauksessa *Huoraaaaaaa* yhdistyvät huutaminen, nimittely ja tabusana.

3.2.4. Estäminen

Estämisstrategiassa toista estetään joko fyysisesti tai kielellisesti. Kielellinen estäminen voi kasvokkaisuviestinnässä tarkoittaa esimerkiksi puheenvuoron epäämistä tai keskeyttämistä. (Culpeper ym. 2003: 1555.) Alla olevissa aineistoesimerkeissä estetään puolisoa ottamasta tatuointia, toisen viestintää, keskustelukumppania saavuttamasta kommunikatiivisia tavoitteita sekä – abstraktimmalla tasolla – väärässä olemista.

- (40) – – vaimoni olisi kerran halunnut pienen tatskan reiteen, mutta **sanoin että ero tulee heti, jos otat.** – – (Anon.Trolli.1)

Esimerkissä 40 trolli sanoo estäneensä vaimoaan ottamasta tatuointia uhkaamalla tätä erolla. Mikäli trollilla todella on reaali maailmassa vaimo, jota hän on kieltänyt ottamasta tatuointia,

epäkohteliaisuus kohdistuu vaimoon. Keskustelualueen muille naisille trollin viesti on tarkoitettu pelotteeksi (ks. luku 3.2.5): tatuointi saattaa johtaa parisuhteen menetykseen.

- (41) Tatuoitu nainen
kuuluu B-kategoriaan. **Piste.** (Anon.Trolli.108)
- (42) [QUOTE=Ei nimimerkkiä;7610700]kuuluu B-kategoriaan.Piste.[/QUOTE]
Pinnallinen mies kuuluu d-kategoriaan. **Piste.** (Anon.110)

Esimerkissä 41 trolli esittää negatiivisen arvion tatuoiduista naisista, minkä jälkeen hän yrittää estää vastaväitteet laittamalla viestin loppuun *Piste*. *Piste*-sanalla trolli ilmaisee viestinnän loppuneen – tarkoittaahan *piste* kirjaimellisesti ’virkkeen lopettavaa merkkiä’ (KS s. v. *piste*). Trolli ei kuitenkaan onnistu estämään muiden vastaväitteitä³², sillä kuten esimerkki 42 osoittaa, Anon.110 vastaa trollille mukailemalla trollin viestiä, mutta vaihtamalla *tatuoidun naisen pinnalliseksi mieheksi* ja sijoittamalla pinnallisen miehen vielä *B-kategoriaakin* huonompaan *d-kategoriaan*. Viestinsä loppuun Anon.110 kirjoittaa vastaväitteitä estävän *Piste*-sanalla samaa tapaa kuin trollikin. Anon.110:n viestin voi tulkita joko estämiseksi tai sarkasmiksi.

- (43) – – **luuleeko joku, että tuollainen sana satuttaa ketään? Tuskinpa vain, ette onnistu tavoitteessanne** (Anon.85)

Esimerkissä 43 Anon.85 kyseenalaistaa sen, että trolli onnistuisi loukkaamaan tatuoituja naisia nimittämällä heitä *siiderivalaiksi*. Esimerkin alussa Anon.85 viittaa trolliin indefiniittisellä kvanttoripronominilla *joku*. Indefiniittisen kvanttoripronominin käytöllä Anon.85 haluaa lieventää kasvouhkaa (ks. Brown & Levinson 1990: 226–227). Kun Anon.85 kirjoittaa, että *ette onnistu tavoitteessanne*, hän ei pyri kasvouhan lieventämiseen monikollistamalla trollin epä määräiseksi *te*-joukoksi (vrt. *et onnistu tavoitteessasi* ~ *ette onnistu tavoitteessanne*), vaan hän oletettavasti ajattelee, että keskustelussa epäkohteliaisuuksia suoltaa useampi ihminen.³³ Sen takia hän pyrkii estämään isomman keskustelijajoukon loukkaamistavoitetta.

- (44) – – **USKO nyt jo,että jos puhun sinulle sinun oikealla nimelläsi,ja herjaan,niin voit vasta silloin puhua mistään loukkauksesta,esim jollakin nimimerkillä ei ole minkäänlaista suojaa,ellei henkilö tunne nikin takana olevaa,ja käytä näitä tietoja julkisesti hyväksi.** – – (Anon.Trolli.77)

³² Eikä tietenkään edes halua lopettaa keskustelua, koska onhan trollin tarkoitus houkuttaa muita tyhjänpäiväisen keskustelun äärelle, jotta he hukkaisivat aikaansa hedelmättömään kiistelyyn (ks. Turner ym. 2005).

³³ Mikäli Anon.85 olisi varma trollausintentiosta keskustelussa, hän tuskin ottaisi osaa mielipiteenvaihtoon, koska aitoon dialogiin pääsy trollin kanssa on usein vaikeaa (ks. esim. Turner ym. 2005).

Esimerkissä 44 trolli puolestaan yrittää estää keskustelukumppania olemasta (toistuvasti) väärässä (*USKO nyt jo*). Trolli vahvistaa epäkohteliaisuutta huutamalla käskynsä isoin kirjaimin. Jo pelkkä lieventelemätön imperatiivi *usko* ilman huutamista olisi uhannut keskustelukumppanin itsemääräämisoikeutta. Partikkeliketju *nyt jo* ilmaisee, että trolli on yrittänyt estää keskustelukumppania olemasta väärässä jo aiemmin (VISK § 850, 1674), mikä ei vaikuttaisi olevan totta: foorumilla ei ole aiempia viestejä, joissa keskusteltaisiin, millä reunaehdoilla muita saa herjata keskustelualueella.³⁴ Jos herjaamisen reunaehdoista ei ole aiemmin ollut puhetta, niin *USKO nyt jo* on trollin keino ärsyttää keskustelukumppania entisestään. Partikkeli *jo* yhdessä sävypartikkelin *nyt* kanssa tuovat viestiin affektisen sävyn (VISK § 851, 1717).

3.2.5. Pelottelu

Pelottelustrategian tarkoituksena on iskostaa keskustelukumppaniin luulo, että hänelle tapahtuu jotain vahingollista (Culpeper 1996: 358). Aineiston esimerkeissä keskustelukumppania pelotellaan muun muassa viestintäoikeuden epäämisellä, rikossyytteellä, yksinäisellä vanhuudella ja vanhuuden mukanaan tuomalla vääjäämättömällä rupsahtamisella.

- (45) – – Kuule, eiköhän näillä palstoilla ole tarkoitus keskustella asiallisesti. Tuskinpa on sääntöjen mukaista huoritella? **Voidaanhan me tietysti laittaa viestiä ylläpidolle tämän asian suhteen.** (Anon.78)

Esimerkissä 45 keskustelija Anon.78 uhkaa trollaavaa keskustelukumppania viestintäoikeuden epäämisellä. Esimerkin alussa Anon.78 ilmoittaa trollille alentuvaan sävyyn, miten keskustelualueella on tarkoitus keskustella. Retorisen kysymyksen (*Tuskinpa on sääntöjen mukaista huoritella?*) avulla Anon.78 viestii trollille, minkälaista käytöstä ei keskustelualueella pidetä normien mukaisena. Viimeisessä virkkeessä (*Voidaanhan me tietysti laittaa viestiä ylläpidolle tämän asian suhteen*) Anon.78 tarjoutuu trollin kanssa toimittamaan asian ylläpidon ratkaistavaksi. Tosiasiassa molemmat keskustelijoista luultavasti tietävät varsin hyvin, että keskustelualan sääntöjen mukaan ”tiettyä ihmistä tai selvästi rajattua ihmisryhmää solvaava kirjoittelu on ehdottomasti kielletty” ja että ”Keskustelukumppaneita ei saa haukkua eikä varsinkaan uhkailla millään tavoin” (ks. liite 2). Anon.78:lla ei ole valtuuksia evätä trollin osallistumista keskusteluun, mutta hän pelottelee trollia sillä, että ylläpito kohdistaa tähän rajoittavia toimia.

³⁴ On toki mahdollista, että keskustelualuetta on moderoitu ja osa aiemmista viesteistä on poistettu. Joissakin keskustelualan viesteissä nimittäin vastataan viesteihin, joita ei enää keskustelusta löydy.

- (46) Ja se joka heitti läppää siitä palkka jutusta: toivottavasti jäätä kinni ja syytteet työsyrynnästä. **Pitääpä ehkä kaivaa ip esille.... ;)** (Ninja-83.81)

Esimerkissä 46 keskustelija Ninja-83.81 uhkaa trollaavaa keskustelijaa rikossyytteellä. Trolli on aiemmin keskustelualueella esittänyt maksaneensa tatuoidulle naistyöntekijälle 500 euroa huonompaa palkkaa kuin tatuoimattomalle työntekijälle. Ninja-83.81 pelottelee trollia sillä, että hän kaivaa esille trollin IP-osoitteen, jonka avulla on mahdollista selvittää tietokoneen sijainti ja omistaja reaali maailmassa, mikäli IP-osoitetta ei ole salattu (Linja-aho 2010). Koska Ninja-83.81 toivoo, että trolli saa syytteet työsyrynnästä, on oletettavaa, että hän viestissään vihjaa itse toimittavansa asian poliisin tietoon.

Esimerkissä 46 Ninja-83.81 viittaa trolliin ilmauksella *se joka heitti läppää siitä palkka jutusta*. Kielitoimiston sanakirjan (KS) mukaan ilmauksen *heittää läppää* merkitys on 'puhua, jutella, heittää huulta'. Vaikka Ninja-83.81 puhuukin *läpän heitosta*, hän ei vaikuta ottaneen trollin kirjoitusta vitsinä – etenkin kun hän esittää tämän jälkeen epäkohteliaan toivomuksen (*toivottavasti jäätä kinni ja syytteet työsyrynnästä*). Kliittisellä sävyartikkelilla *-pa* (VISK § 834) Ninja-83.81 selostaa suunnitelmaansa. Suunnitelman toteutuminen on kuitenkin epäselvää, koska Ninja-83.81 lieventää kasvouhkaa määritteellä *ehkä* (VISK § 680) ja silmää iskevällä hymyilevällä tunneikonilla ;) (Dresner & Herring 2010: 257). Tilanteen jättävät auki myös neljä pistettä lopussa (*Pitääpä ehkä kaivaa ip esille....*). Esimerkin ortografia on poikkeava: tavallisesti lopputuloksen epävarmuus ilmaistaan kolmella pisteellä (KOPAS: 83).

- (47) [QUOTE=Ei nimimerkkiä;7603957]Minä en ainaskaan tottele tollaista miestä, mikä se on määräilemään toista. Otan tatskoja jos huvittaa, teen muutenkin asioita odottamatta mielipiteitä toiselta. Tietysti sellaiset yhteiset asiat sovitaan ja tehdään yhdessä, ei ukot saa määrällä kenenkään olemista ja tekemistä.[/QUOTE]
Siinä jää helposti yksineläjäksi. Se voi olla hyväkin valinta. (Anon.98)

Esimerkissä 47 Anon.98 pelottelee keskustelukumppania yksin jäämisellä, mikäli tämä ei alistu parisuhteessa miehen määräysvallan alle. Anon.98 viittaa keskustelukumppaniin ja hänen esittämäänsä tilanteeseen deiktisellä proadverbilla *siinä* (VISK § 1423, § 722). Viestin jälkimmäinen osa (*Se voi olla hyväkin valinta*) on merkitykseltään hieman epämääräinen, sillä epäselvää on, kenen kannalta yksin jääminen on hyvä asia: naisen, jonka ei tarvitse hyväksyä miehen määräilyä, vai miehen, jonka ei tarvitse sietää naisen oikuttelua. Tulkitsen viestin kuitenkin niin, että valinta on nimenomaan miehen kannalta hyvä.

- (48) Ei ole tarkoitus satuttaa ketään, mutta se vain tosi, että **sinäkin vielä vanhenet ja rupsahat. Nyt ehkä pidät vielä siitä nalle-puh tatskastasi, mutta odotas muutama vuosi, niin nallen naama vielä venähtää.** (Anon. Trolli.86)

Esimerkissä 48 trolli pelottelee, että keskustelukumppani vanhenee siinä, missä muutkin ihmiset. Trolli maalailee alentuvasti kuvaa lapsellisesta Nalle Puh -tatuoinnista, jonka naama venähtää, kun keskustelukumppanin iho venyy. Imperatiivimuotoiseen verbiin liittyneenä kliittinen sävyartikkeli *-s* (*odotas*) tuo liitepartikkelin *-hAn* tapaan viestiin uhkauksen sävyn (VISK § 831, 1672).

Trollin loukkausintention tulee ilmi esimerkin 48 alussa, kun trolli ensin kiistää satuttamistarkoituksen (*Ei ole tarkoitus satuttaa ketään*) ja jatkaa sitten *mutta*-konjunktiolla pelotteluun (*mutta – – sinäkin vielä vanhenet ja rupsahat*). Kun konjunktio *mutta* esiintyy kieltolauseen jäljessä, *Ison suomen kieliopin* (VISK § 1106) mukaan ”*mutta*-lause jättää ensimmäisestä vaihtoehdosta jotakin pätemään”. Keskustelija siis itse implikoi loukkaamisintention, koska konjunktio *mutta* jättää voimaan tarkoituksen satuttaa.

3.2.6. Toisen velallisuuden esille tuominen

Toisen velallisuuden julkituomisstrategiassa keskustelukumppanin kasvoja uhataan tuomalla keskustelussa esille se, että keskustelukumppani on jotakin velkaa puhujalle (Culpeper 1996: 358). Keskustelukumppania voidaan muistuttaa esimerkiksi hänen antamastaan lupauksesta tai puhujan odottamasta vastapalveluksesta (Muikku-Werner 2012: 97). Aineistossa velallisuus liittyy lähinnä seksuaaliseen kanssakäymiseen tai laajemmalti parisuhteessa olemiseen.

- (49) [QUOTE=Ei nimimerkkiä;7618819]Tatuoitu nainen alinta luokkaa, jonka itse kertoo kehollaan.[/QUOTE]
korjaan kaljaa baarissa kiskova mies on alinta luokkaa **sille ei annata kun säälistä** ja sen kehoa ei voi edes vaatteilla peittää kun kössi paisuu (Anon.151)

Esimerkissä 49 Anon.151 pyrkii loukkaamaan suomalaisena miehenä esiintyvää³⁵ trollia sanomalla, että trolli pääsee intiimiin kontaktiin naisten kanssa vain siksi, koska naiset säälivät tätä. Esimerkissä 49 trollin ajatellaan sisältyvän kategoriaan *kaljaa baarissa kiskova* (suoma-

³⁵ Se, mikä trollin – tai ylipäänsä kenenkään keskusteluun osallistuvan – todellinen identiteetti on, on epäselvää (Dahlberg 2001).

lainen) mies, onhan hän itse esimerkiksi aloitusviestissä implikoinut miehyytensä³⁶ (ks. liite 1). Esimerkissä 49 trolli ja kaljaa baarissa kiskovat miehet ryhmänä jäävät kiitollisuudenvelkaan naisille, jotka suostuvat *antamaan* heille.

- (50) [QUOTE=Ei nimimerkkiä;7619924]2 on onnellisesti naimissa ollut jo useampia vuosia ja suurinosa seurustelee vakavasti.. Ollaan me siis niin vastenmielisiä ja huonoja akkoja jos tääl kysyy et huhhhuh :D :D[/QUOTE] **Kyllä ryhävalaskin kelpaa siihen asti, että löytää laatunaisen :D** (Anon.Trolli.179)

Myöhemmin trolli maksaa tatuoiduille naisille samalla mitalla takaisin. Esimerkissä 50 hän nimittelee tatuoituja naisia ryhävalaiksi ja toteaa heidänkin kelpaavan siihen asti, kunnes vastaan tulee tatuoinaton nainen. Nainen on siis kiitollisuudenvelassa miehelle, joka on niin hyväsydäminen, että kuluttaa elämänsä päiviä tämän rinnalla odottaessaan jotain parempaa. On vaikea ajatella, että trollin käyttämä hymyilevä tunneikoni olisi tarkoitettu lieventämään epäkohteliaisuutta, koska trolli jatkuvasti ja räikeästi hyökkää muiden keskustelijoiden kasvoja ja oikeuksia vastaan.

3.2.7. Toisen alueelle tunkeutuminen

Toisen alueelle tunkeutumisen strategialla tarkoitetaan tietokonevälitteisen viestinnän kontekstissa sitä, että puhuja asettautuu vertauskuvallisesti liian lähelle kuulijaa: keskustelija esimerkiksi pyytää informaatiota tai puhuu aiheesta, joka on liian intiimi ottaen huomioon hänen ja keskustelukumppanin välisen suhteen (Culpeper 1996: 358). Aineistossa vain trolli tunkeutuu keskustelukumppanien alueelle.

- (51) [QUOTE=Ei nimimerkkiä;7618999]Hei olen 22v nätti ja pitkä kelpaanko, mulla ei ole tatskoja. tv. anu[/QUOTE] **Ootko hyvä antamaan pillua?** (Anon.Trolli.159)

Esimerkissä 51 trolli lähestyy keskustelukumppania ”anu” tiedustelemalla, onko ”anu” taitava harrastamaan seksiä. Jos oletetaan, että ”anu” on eri henkilö kuin trolli – mikä ei ole lainkaan varmaa, sillä ”anu” osallistuu keskusteluun samaan aikaan kuin trolli vaikuttaisi esiintyvän Herlin-suvun jäsenenä ja Ilkka Kanervana (ks. luku 4.1.5) – niin trollin vastausta hakeva kysymys *Ootko hyvä antamaan pillua?* on aivan liian henkilökohtainen kysyttäväksi tuntemattomalta keskustelukumppanilta netissä. Tabusana *pillu* lisää kysymyksen epäkohteliaisuutta.

³⁶ Jos siis heteronormatiivisesti ajatellaan, kuten monet keskusteluun osallistujat viesteistä päätellen tekevät. Toki trolli implikoi miehyytään muissakin viesteissään esittämällä miehet mairittelevassa valossa (sisäryhmä) ja naiset huonossa valossa (ulkoryhmä) (ks. Pälli 2003).

Vaikka ”anu” olisikin trolli itse, muut keskustelun alueen osallistajat saattavat kokea kysymyksen vastenmielisenä ja loukkaavana siitä huolimatta, että he havaitsevat trollin identiteettipötkön.

- (52) [QUOTE=Ei nimimerkkiä;7662893]Jaa, minä painan sen 68 ja olen 175 pitkä, käyn salilla ja silleen. Ja omistan ihanat pienet tatuoinnit, joita näytän vain kullalleni.[/QUOTE]
Kasvaako sinulla viikset? (Anon.Trolli.264)

Esimerkissä 52 trolli tiedustelee oletettavasti naispuoliselta keskustelukumppanilta, kasvaako tällä viikset. Viestistä ei käy ilmi, haluaako trolli kysymykseensä vastauksen vai onko kyseessä enemmän implikoitu epäkohteliaisuus, jonka avulla trolli haluaisi vihjata, että naispuolisen keskustelukumppanin pituus, saliharrastus tai tatuointi tekee tästä epänaiseellisen. Mikäli *Kasvaako sinulla viikset?* on tarkoitettu vastausta hakevaksi kysymykseksi, se on liian henkilökohtainen ottaen huomioon toisilleen vieraiden keskustelijoiden suhteen.

4. KÄTKETYT EPÄKOHTELIAISUUSSTRATEGIAT

Kätkettyihin epäkohteliaisuusstrategioihin kuuluvat Lorenzo-Dusin, Garcés-Conejos Blitvichin ja Bou-Franchin (2011) mukaan *implikoitu (positiivinen tai negatiivinen) epäkohteliaisuus, sarkasmi ja odotuksenmukaisen kohteliaisuuden puuttuminen*. Implikoidun (positiivisen tai negatiivisen) epäkohteliaisuusstrategian alla voi periaatteessa esiintyä epäsuorasti samat alastrategiat kuin avoimen positiivisen tai negatiivisen kategoriassa (mts. 2011: 2580; Garcés-Conejos Blitvich 2010). Toisin kuin Leech (1983: 171) esittää, epäsuoria viestejä ei automaattisesti tulkita epäkohteliaammiksi kuin suorია, vaikka keskustelukumppani joutuukin ponnistelemaan enemmän ymmärtääkseen epäkohteliaan merkityksen (Culpeper tulossa 2015: 11).

4.1. Implikoitu (positiivinen tai negatiivinen) epäkohteliaisuus

Implikoidussa epäkohteliaisuudessa kasvoja vastaan hyökätään implikatuurin keinoin (Garcés-Conejos Blitvich 2010: 549). Gricen (1975) *konversationaalisella implikatuurilla* tarkoitetaan sitä, että lausuman merkityssisältö ei piile pelkästään sanotussa vaan kuulija joutuu päättämään, mitä puhuja tarkoittaa (Varis 1998: 62; Haugh 2015: 125). Implikatuuri on kyseessä esimerkiksi silloin, kun kaveruksista toinen kysyy *Mitä Pekalle kuuluu?* ja toinen vastaa *Hyvää, rikastuu eikä ole vielä vankilassa*. Pekan kuulumisia kyseltyt ryhtyy tällöin päättämään, mitä puhekumppani tarkoittaa sanoessaan, ettei Pekka ole vielä vankilassa. Puhekumppani on saattanut vihjata vaikkapa, että Pekka on henkilö, joka ajautuu helposti vaikeuksiin. (Leiwo, Luukka & Nikula 1992: 30; mts. 1975: 43.) Implikoitu merkitys on avoin merkitysneuvotteluille kuulijan ja puhujan välillä (mts. 2015: 39–40), ja puhuja voi tarvittaessa kiistää epäkohteliaan tarkoituksen (Culpeper 2005: 43).

Konversationaalisen implikatuurin taustalla on Gricen (1975) yhteistyön periaate³⁷ ja sen maksiimit (*määrän, laadun ja tavan maksiimi* sekä *suhdemaksiimi*): Kuulija odottaa, että puhuja noudattaa yhteistyön periaatetta eikä riko maksiimeja. Mikäli puhuja kuitenkin päätyy

³⁷ Yhteistyön periaatteen ei ole ajateltu pystyvän kuvaamaan argumentatiivista ja riitaisaa puhetta, koska keskustelijat eivät pyri yhteistyöhön vaan esittämään eriäviä mielipiteitään (Varis 1998: 63). Bousfieldin (2008a: 25–29) mukaan tällainen käsitys on virheellinen, koska yhteistyön periaate on nimenomaan teoria siitä, kuinka vihjattu kielellinen merkitys voidaan ymmärtää. Siinä missä sosiaaliseen yhteistyöhön pyrkivän kielenkäytön – eli kohteliaan kielenkäytön – vihjattujen merkitysten tulkintaan tarvitaan implikatuuria, tarvitaan implikatuuria myös kätketyn epäkohteliaisuuden ymmärtämiseen (mts.). Yhteistyön periaatetta tarvitaan siis myös epäkohteliaisuuden viestimiseen (Culpeper 2015: 5).

rikkomaan jotakin maksimeista, kuulija olettaa, että yhteistyön periaate on voimassa ja että maksimin rikkomiselle on jokin syy. Näin ollen kuulija ryhtyy päätelemään sanotun todellista merkitystä. (Varis 1998: 62.) Yhtenä esimerkkinä maksimien rikkomisesta on ironinen puhe, jossa puhuja ei noudata laadun eli totuuden maksimia (Rahtu 2006: 131).

Epäsuoruuden ja peittelyn keinoihin kuuluu ironian lisäksi muun muassa se, että puhuja yrittää antaa liian vähän informaatiota säilyttääkseen neuvotteluvaramansa. Puhuja voi siis vihjailla, puhua elliptisesti, esittää assosiaatioita ja presupponoida. Hän voi myös vähätellä ja käyttää alisanoja epäsuoruuden keinona: **A:** *Millainen se sinun uusi työkaveri on?* **B:** *Ihan OK* ('ei erityisen mukava'). (Leiwo, Luukka & Nikula 1992: 52.)

Vähättelyn tavoin myös liioittelu voi olla epäsuora strategia: puhuja saattaa lausahtaa vaikka *Pankissa oli miljoona ihmistä!* halutessaan esittää epäsuoran anteeksipyynnön myöhästymisensä takia. Lisäksi puhuja voi turvautua tautologioihin ja esittää merkitykseltään epämääräisiä, ristiriitaisia ja monimerkityksisiä ilmauksia. Epäsuoruuden keinoihin kuuluvat myös metaforat ja retoriset kysymykset, joiden avulla voidaan implikoida jotain muuta kuin mitä kirjaimellisesti sanotaan. (Leiwo, Luukka & Nikula 1992: 52–53.) Bousfieldin (2008a: 240–241) mukaan puhuja voi haastaa kuulijan epäsuorasti kysymyksillä. Kysymykset voivat olla joko retorisia (*rhetorical challenge*) tai vastausta hakevia (*response seeking challenge*) (mts.). Kuulijan haastaminen kysymyksillä onkin epäsuorista epäkohteliaisuuden keinoista suurtaajuusin strategia aineistossa.

4.1.1. Toisen haastaminen kysymyksillä

4.1.1.1. Retoriset kysymykset

Ison suomen kieliopin mukaan ”retorinen kysymys on sellainen interrogatiivimuotoinen lausuma, johon ei odoteta niinkään vastausta kuin samanmielisyyden osoitusta. Sillä tuodaan esiin jokin keskustelijoiden oletettavasti jakama käsitys. Se toimii väitteenä, johon puhuja sitoutuu ja joka tavallaan sisältää sekä kysymyksen että siihen tarkoitettun vastauksen.” (VISK § 1705.) Kun retorisia kysymyksiä käytetään haastamaan kuulija ja loukkaamaan tätä, puhuja ei odota vastausta kysymykseensä vaan pyrkii ”aktivoimaan” vastaanottajan mielessä, mikä ”oikea vastaus” kysymykseen on. Puhuja siis ohjaa kuulijaa ajattelemaan itsestään epäkohteliaasti, mikä lisää kuulijaan kohdistuvaa kasvovuhkaa. (Bousfield 2008a: 241.)

- (53) [QUOTE=Ei nimimerkkiä;7673761]Itse otin tatuoinnin leikkausarven päälle, olen erittäin tyytyväinen, kun arpea ei edes huomaa. [/QUOTE]
Oliko otsassa isokin arpi? (Anon. Trolli.281)

Esimerkissä 53 trolli esittää keskustelukumppanille retorisen kysymyksen, joka sisältää pre-supposition. Presuppositioilla tarkoitetaan lauseeseen piilotettuja väittämiä, jotka esitetään itsestäänselvyksinä. Voitaisiin esimerkiksi sanoa, että *Nykänen lopettaa juopottelun*, jolloin lauseen presuppositio olisi 'Nykänen juopottelee', sillä voidakseen lakata tekemästä jotakin on ensin tehtävä jotakin. Presuppositioita esiintyy tyypillisesti kysymyksissä (*Joko olet la-kannut lyömästä vaimoasi?*). (Leiwo, Luukka & Nikula 1992: 99–101.)

Esimerkissä 53 lauseen presuppositio on 'Arpi sijaitsee otsassa'. Trolli tiedustelee arven suuruutta vaihtoehtokysymyksen perustyyppillä, verbikysymyksellä (VISK § 1685, 1689). Trollin tiedusteluun ei voi vastata ilman, että hyväksyy väittämän 'Arpi sijaitsee otsassa' (Larjavaara 2007: 269), sillä voidakseen vastata, kuinka suuri arpi on, on hyväksyttävä, että se sijaitsee otsassa. Esimerkissä 53 trolli vihjaa, että keskustelukumppanille on tehty lobotomia, mikä selittää arven otsassa, ja sitä kautta trolli myös implikoi, että tatuointien ottaminen on tyhmää, koska lobotomia tyhmentää.

- (54) – – **Ylipäätään, mitä se sinulle kuuluu, mitä ihmiset tekee omalle kropalleen?** – – En pysty ymmärtämään kaltaisiasi miespuolisia juoruäämiä, joilla ei ole parempaa tekemistä kuin kytätä ja arvotella toisten ihmisten tekemisiä. **Mitä jos keskittyisit vain itseesi?** (Anon.24)

Esimerkissä 54 Anon.24 esittää kaksi retorista kysymystä, joista ensimmäinen sisältää epäkohteliaan väittämän 'ei ole sinun asiasi, mitä ihmiset tekevät omalle kropalleen'. Kyseessä on kiteytynyt konstruktio *mitä se x:lle ~ x:ään kuuluu*. (VISK § 1706.) Jälkimmäiseen retoriiseen kysymykseen kätkeytyy epäkohtelias *mitä jos* -ehdotus 'Keskity vain itseesi' (*Mitä jos keskittyisit vain itseesi?*) (vrt. VISK § 1659). Eksklusiivinen fokuspartikkeli *vain* ilmaisee, että trollin tulisi keskittyä ainoastaan itseensä (VISK § 844).

4.1.1.2. Vastausta hakevat kysymykset

Vastausta hakevalla kysymyksellä tarkoitetaan sellaista kysymystä, johon odotetaan puhekumppanilta vastausta ja jonka avulla tämä yritetään saada vastaamaan itselleen vahingollisella tavalla. Pyrkimyksenä on rajoittaa puhekumppanin toimintaympäristöä mutta samalla myös

vahingoittaa tämän ominaisuuskasvoja, sillä kysymykset sisältävät usein vahvoja epäkohteliaita väitteitä. (Bousfield 2008a: 132–133.)

- (55) [QUOTE=Ei nimimerkkiä;7618666]Samalla hetkellä kun nainen ottaa tatzan/lävistyksen, se rajoittaa elämänlaatua. Hän haluaa osoittaa kaikille kuinka halpa on. Huipulle on turha yrittää ja kaupan kassalle, eikä elintarviketeollisuuteen ole mitään asiaa. Eli yksilö viestittää oman äö:sä kaikille, olen täysin järjetön. Nainen jolla tatzoja, huumeet jokapäivä mukana, joten ei kiinnosta kiits![/QUOTE]
voisitko kertoa mikä on toi mystinen "tatzan" onko se niin kun tatsan? vai jopa suuri ja mahtava tarzan? (Anon.141)

Esimerkissä 55 Anon.141 kyseenalaistaa trollin kirjoitustaidon kysymällä, mihin tämän käyttämä ilmaus *tatzan* viittaa: tarkoittaako *tatzan* samaa kuin *tatsan*. *Tatza* ja *tatsa* tarkoittavat molemmat tatuointia, minkä Anon.141 varmasti pystyy trollin viestistä päättelemään kotekstin avulla, joten Anon.141:n pilkka kohdistuu nimenomaan trollin kirjoitustaitoihin. Lisäksi Anon.141 vahvistaa epäkohteliaisuutta liioittelemalla väärin ymmärtämistään (*vai jopa suuri ja mahtava tarzan?*), sillä trollin viestissä ei olisi lainkaan mieltä, jos *tatza* viittaisi fiktiiviseen kirjallisuuden henkilöhaahmoon Tarzaniin. Esimerkin 55 kysymykseen ei tule vastausta, mutta se on selvästi vastausta hakeva. Ensinnäkin Anon.141 tuo jo kysymyksessä eksplisiittisesti ilmi odottavansa trollilta vastausta (*voisitko kertoa mikä on toi mystinen "tatzan" onko se niin kun tatsan?*). Toisekseen hän palaa asiaan myöhemmin toisessa viestissä kysymällä sanasta uudelleen (– – *mikä se sun tatazoni edelleen on?*).³⁸

- (56) [QUOTE=Ei nimimerkkiä;7579246]Onko mielipiteen sanominen sinusta vahtaamista?Jos en tykkää esim maksalaatikosta,kai sen saan sanoa.[/QUOTE]
 Tuo nyt ei ihan ole sama... Mut jokainen taaplaa tyylillään... Toisilla on tatskoja ja ne heille suotakoon.. **Käytkö sanomassa jollekki jolla on tatuointi että et tykkää niistä? Vai ootko niinki vanhanaikanen että tatskoja ei ole ku pöljillä ja linnakundeilla?** (Anon.325)

Vastausta hakevissa kysymyksissä voi olla keskustelukumppanille viritetty sanallinen ansa: keskustelukumppani ei voi vastata vahingoittamatta omia kasvojaan (Bousfield 2008a: 243–244; ks. luku 3.1.4).³⁹ Esimerkissä 56 Anon.325 aluksi vihjaa, ettei trolli uskaltaisi tosielä-

³⁸ Trollin viesti ei kuulu salailevan kielenkäytön strategiaan, koska sana *tatza* on ymmärrettävissä kotekstia vasten. Trollin tarkoituksena on oletettavasti ärsyttää tahallaan, saada muut keskustelijat reagoimaan negatiivisesti ja jatkaa epäkohteliaista viestinvaihtoa. Trolli ei siis halua jättää muita ulkopuolelle vaan pyrkii houkuttelemaan mahdollisimman paljon riitelijöitä keskusteluun. Sen takia en laske *tatza*-sanaa salailevaksi kielenkäytöksi, vaan katson sen edustavan pikemminkin eripurana lietsomista (ks. luku 3.1.2).

³⁹ Esimerkin 56 ansan viritävä vastausta hakeva kysymys toimii samaan tapaan kuin luvussa 3.1.4 esimerkissä 24. Pidän kuitenkin esimerkin 24 kysymystä nimenomaan toisen olon tukalaksi tekemisenä, sillä trollin syytös sananvapauden loukkamisesta on hyvin painava ja trolli ikään kuin ahdistaa keskustelukumppanin nurkkaan kysymyksellään.

mässä mennä sanomaan kenellekään, ettei tykkää heidän tatuoinneistaan (*Käytkö sanomassa jollekki jolla on tatuointi että et tykkää niistä?*). Mikäli trolli vastaisi *Ei, en käy sanomassa, etten tykkää tatuoinneista*, hän myöntäisi olevansa tosielämässä pelkuri. Jos trolli vastaisi myöntävästi, hän vaikuttaisi muiden silmissä huonotapaiselle. Molemmat vastaukset vahingoittaisivat trollin kasvoja.

Myöhemmin Anon.325 esittää toisen vastaavanlaisen kysymyksen, johon trolli ei sellaisenaan pysty vastaamaan vahingoittamatta kasvojaan (*Vai ootko niinki vanhanaikainen että tatskoja ei ole ku pöljillä ja linnakundeilla?*). Tässä tapauksessa Anon.325 tuo selvemmin esille negatiivisen asenteensa trolliin nimittelemällä tätä *vanhanaikaiseksi*. Mikäli trolli vastaa *Kyllä, olen niinkin vanhanaikainen, että tatuointeja on vain pöljillä ja linnakundeilla*, hän myöntää olevansa vanhanaikainen. Jos trolli vastaa kielteisesti, hän ei seiso aiempien mielipiteidensä takana.

Vaikka jälkimmäinen esimerkin 56 kysymyksistä vaikuttaa enemmän retoriselta kuin vastausta hakevalta kysymykseltä, trollin myöhemmin kirjoittama viesti osoittaa, että hän on tulkinut kysymyksen vastausta hakevaksi. Trolli vastaa vahingoittamalla omia kasvojaan, mutta kiistää ilmauksen *vanhanaikainen* negatiivisen merkityksen: *Kyllä. Vanhanaikaisuudessa ei ole mitään hävettävää. Ei kaikesta kaupallisen roskamedian levittämästä muotipaskasta (kuten mm. tatuoinnit ja lävistyksset) tarvitse olla innostunut.*

- (57) [QUOTE=Ei nimimerkkiä;7598722]Käy ihmeessä,ota käteesi vaikka jani toivolan kuva,nopee tehty,kuin ei tarvitse kuin yhtä väriä[/QUOTE]
miksi jani toivola? siksikö, että sinä olet persu ja vihaat sekä suomalaisia naisia että ulkomaalaisia miehiä? (Anon.95)

Useissa aineiston viesteissä, joissa epäkohteliaisuuden keinona ovat vastausta hakevat kysymykset, vastausta hakevaa kysymystä seuraa retorinen kysymys (sekä mahdollisesti myös eksplisiittinen vastaus), jonka avulla kirjoittaja vastaa omaan vastausta hakevaan kysymykseensä. Strategian suosittuutta selittänee se, että trolli ei antaudu aitoon dialogiin, joten voidakseen vahingoittaa trollia (tai pikemminkin trollin valeidentiteettiä) keskustelijat vastaavat omaan kysymykseensä trollin puolesta.

Esimerkissä 57 Anon.95 kysyy hakukysymyksellä trollilta syytä siihen, miksi tämä aikoo ottaa tatuoinnin juuri Jani Toivolasta (*miksi jani toivola?*). Tämän jälkeen trolli esittää *-ko*-liitepartikkelilla alkavan vaihtoehtokysymyksen, joka koskee lauseen ilmaiseman proposition

hyväksymistä (*siksikö, että sinä olet persu ja vihaat sekä suomalaisia naisia että ulkomaalaisia miehiä?*). Jälkimmäinen kysymys on retorinen: siihen ei odoteta vastausta ja sen tarkoituksena on esittää epäkohtelias väittämä ('Koska olet rasistinen ja naisvihamielinen'). (VISK § 1679, 1705.)

- (58) [QUOTE=Ei nimimerkkiä;7715077]En yleensäkkään voi sietää ihmisiä ketkä menee massan mukana. Tatuoidut, lävistetyt, kaljut ja homopartaiset ovat juuri niitä miehiä ja naisia ketkä kulkee massan mukana. Miksi esim. n.20v sitten ei tatuointeja hirveästi ollut muuta kuin linnakundeilla? Kaljuja enimmäkseen aatteen miehillä? Sitten alettiin ottamaan tatuointeja kun naapurin Lissullakin on. Nyt mä oon kova mimmi hei. Sama noi homokaljuiset miehet. Vittu mitä massameininkiä!!![/QUOTE]
Ja sinäkö et MUKA mene? Omistatko auton? television?digiboxin? merkkivaatteita? Massan mukana menet sinäkin,et siis voi sietää edes itseäsi :D (Anon.307)

Esimerkissä 58 Anon.307 menee edellisen esimerkin keskustelijaa pidemmälle, eikä tyydy vastaamaan omaan vastausta hakevaan kysymykseensä pelkillä retorisilla kysymyksillä, vaan vastaa siihen myös eksplisiittisesti. Aluksi Anon.307 siis esittää vastausta hakevan kysymyksen, jolla hän tiedustelee trollilta, että tämäkö ei muiden ihmisten tavoin ”mene massan mukana” (*Ja sinäkö et MUKA mene?*). Kysymyksessä on huutamista indikoiva isokirjaiminen modaalinen partikkeli *muka*, joka tekee kysymyksestä kielteisesti suuntautuvan ja jolla Anon.307 ilmaisee epäilevänsä, että trolli on sidoksissa samanlaisiin asioihin kuin useimmat muutkin ihmiset. *Muka*-partikkelin lisäksi epäilyä osoittaa myös lauseen kysymysmuotoisuus. (VISK § 1495, 1601, 1694.)

Anon.307 jatkaa viestiä retorisilla kysymyksillä (*Omistatko auton? television?digiboxin? merkkivaatteita?*). Koska auto, televisio, digiboksi⁴⁰ ja merkkivaatteet ovat sellaisia asioita, joita hyvin monella ihmisellä on, on todennäköistä, että myös trollilta nämä tavarat löytyvät. Jos trolli ei kaikkia lueteltuja esineitä omistaisikaan, niin ainakin osan, mikä riittää todistamaan sen epäkohteliaan ajatuksen, että myös trolli ”menee massan mukana”. Lopuksi Anon.307 vielä vastaa eksplisiittisesti omaan kysymykseensä, mikä lisää kasvovuhkaa (*Massan mukana menet sinäkin,et siis voi sietää edes itseäsi :D*). Viestinsä alussa Anon.307 siis esittää vastausta hakevan kysymyksen, johon hän vastaa sekä retorisilla kysymyksillä että eksplisiittisesti.

⁴⁰ Aineiston keskustelut ovat peräisin vuodelta 2011, jolloin digiboksit olivat yleisempiä kuin nyt. Nykyään monesta televisiosta löytyy sisäinen digiviritin eikä ulkoiselle digiboksille ole enää tarvetta.

4.1.2. Monitulkintaisuus ja neuvotteluvaran säilyttäminen

Monitulkintaisia ja epämääräisiä ovat sellaiset epäkohteliaat lausumat, joissa loukkaus tai kasvohyökkäyksen kohde ilmaistaan epäsuorasti (vrt. Brown & Levinson 1990: 226). Ellipsisillä puolestaan tarkoitetaan sanojen tai lausekkeiden toistamattomuuteen perustuvaa tekstinrakentamisen keinoa (VISK *ellipsi*). Elliptisyys rikkoo määrän ja tavan maksiimeja, sillä kirjoittaja ei anna riittävästi tietoa keskustelukumppanille eikä ilmaise itseään selvästi (mts. 1990: 227).

- (59) [QUOTE=Ei nimimerkkiä;7619498]Jos olen ollut kiinnostunut naisesta, mutta sitten kun päädytään sänkyyn, niin löytyy tatuointeja, niin menevät kyllä heti halut.[/QUOTE] **Kannattaisi tutkailla omaa seksuaalisuuttaan siinä tapauksessa hieman tarkemmin. Jos sinulla on päälläsi alaston nainen ja mulkkusi lörpähtää nähtyäsi naisen iholla pienen kuvion, niin olisin sinuna hieman huolestunut, ellet ole 80-vuotias keskiajan kirkkoherra.** (Anon.173)

Esimerkissä 59 Anon.173 kyseenalaistaa keskustelukumppanin miehyden: tämä ei ole tosimies, mikäli menettää erektion pienen tatuoinnin takia. Epäkohteliaisuus on ilmaistu niin vihjaillusti, että tarvittaessa Anon.173 voisi kiistää loukkaamistarkoituksen ja todeta vain vitsailleensa (vrt. Leiwo, Luukka & Nikula 1992: 52; Culpeper 2005: 43). Anon.173 rikkoo tavan maksiimia, koska hän ei pyri välttämään monitulkintaisuutta.

- (60) [QUOTE=Ei nimimerkkiä;7626095]Mies ilman tatuointeja YÖK[/QUOTE] **Varmasti on mielestäsi,kun ei istu kanssasi lähibaarissa,eikä ole työtön,pärjää hyvin,omaa onnellisen perheen ym.** (Anon.Trolli.190)

Esimerkissä 60 trolli implikoi epäsuorasti, että tatuoitu nainen on työtön, tämä ei pärjää elämässä hyvin eikä tällä myöskään ole onnellista perhettä. Viestin alussa trolli kirjoittaa, että tatuoimaton mies on varmasti tatuoidun naisen (ja tässä tapauksessa keskustelukumppanin) mielestä vastenmielinen, koska mies ei istu naisen kanssa lähibaarissa, ei ole työtön, pärjää hyvin ja hänellä on onnellinen perhe. Trolli asettaa vastakkain tatuoidun naisen ja tatuoimattoman miehen: mies ei ole naisen läsnä konkreettisesti (*ei istu kanssasi lähibaarissa*) eikä vastaa naista ominaisuuksiensa puolesta (*ei ole työtön [kuten sinä],pärjää hyvin [toisin kuin sinä],omaa onnellisen perheen [toisin kuin sinä]*). Trollin mukaan tatuoitu nainen tuntee inhoa tatuoimatonta miestä kohtaan, koska mies on erilainen kuin nainen. Mies kuuluu ulkoryhmään, ja sisäryhmään suositaan ja ulkoryhmää hyljeksitään (Pälli 2003: 41). Vaikka trolli ei esimerkissä 60 eksplikoikaan työttömyyttä, elämässä pärjäämättömyyttä ja onnetonta perhe-elämää naiseen liittyviksi ominaisuuksiksi, välittyy loukkaus epäsuorastikin.

4.1.3. Metafora

Metafora esittää kielteisyyden implikatuurin keinoin, sillä metaforat rikkovat Gricen (1975) laadun maksimiamia: ne ovat kirjaimellisesti epätosia (Brown & Levinson 1990: 222). Aristoteleen (2007: 55) Runousopin korvaamisteorian mukaan ”metafora syntyy, kun asialle annetaan nimi, joka varsinaisesti kuuluu jollekin muulle; merkityksen siirtyminen voi tapahtua joko yleisestä erityiseen, erityisestä yleiseen, erityisestä erityiseen tai analogian kautta”. Korvaamisteorian mukaan metaforan avulla ilmaistu asia voidaan sanoa myös kirjaimellisesti (Varis 1998: 104).

- (61) – – Mutta ymmärrän, teillä on omat KAPEAT mielipiteenne asiasta, ihan rauhassa saatte niin ajatella. It's up to you mutta kattokaa oikeasti peiliin ennenku alatte mollata muita ihmisiä. Miettikää tosissaan onko teillä oikeasti varaa siihen?[/QUOTE]
Huoraaaaaaaaa koko kansan höyrytötterö vesuviuksen valkosmetanalla
 (Anon.Trolli.312)

Viestissään Anon.Trolli.312 nimittelee keskustelukumppania kevytkenkäiseksi kahdesti: aluksi suoraan (*Huoraaaaaaaaa*)⁴¹ ja sitten metaforan keinoin (*koko kansan höyrytötterö vesuviuksen valkosmetanalla*). Metaforan osat *höyrytötterö* ja *vesuviuksen valkosmetanalla* voitaisiin korvaamisteorian perusteella ilmaista myös kirjaimellisesti, jolloin *höyrytötterön* tilalle voisi vaihtaa neutraalimman termin *vagina* ja metaforan *vesuviuksen valkosmetanalla* voisi korvata ilmauksella *siemennesteellä*.

Esimerkin 61 metafora syntyy ilmiöiden samankaltaisuudesta: *tötterö* on kartiomainen pakkaus, jolla on vetoisuus, ja *vesuvius* viittaa tulivuoreen ja sitä kautta falliseen purkautumiseen. Termi *valkosmetana* alleviivaa siemennesteen väriä, sillä oikeastaanhan ei ole olemassa ruoka-ainetta *valkosmetana*, vain smetana (joka kylläkin on luonnostaan valkoista). Yhdyssanan määräiteosalla *valko-* kirjoittaja ohjaa lukijan assosiaatioita haluamaansa suuntaan.

4.1.4. Tautologia

Tautologiat, joita esiintyy aineistossa hyvin marginaalisesti, kuuluvat kätkeytyihin epäkohteliaisuusstrategioihin, sillä kuulijaa loukataan niissä implikatuurin keinoin. *Gummeruksen suuren suomen kielen sanakirjan* (SSS) mukaan tautologialla tarkoitetaan saman asian tarpeeton-

---

⁴¹ Ks. luvut 3.1.3 ja 3.2.3.

ta toistumista tai toistamista.⁴² Tautologinen ilmaisu rikkoo määrän maksiimia, mikä johtaa siihen, että kuulija ryhtyy päättämään lausuman todellista merkitystä (Brown & Levinson 1990: 220).

- (62) [QUOTE=Ei nimimerkkiä;7587238]Minulla on kauniit pienet tatuoinnit, jotka ovat tarvittaessa piilossa. Rakastan niitä kuvia, ja niin miehenikin. – – Mutta herjausta on kutsua naista horoksi sen tähden, herran jestas sentään.[/QUOTE]
Horo mikä **horo** (Anon.Trolli.54)

Esimerkissä 62 kirjoittaja muodostaa tautologian kaltaisen ilmauksen *Horo mikä horo* toisteisella *X mi- X* -konstruktioilla. Koska kyseessä on substantiivikonstruktio, relatiivipronomini *mikä* ei vaihtelee morfosyntaktisesti (vrt. verbikonstruktio *V mi- V: tein mitä tein*) ja lekseemi *horo* on yksikön nominatiivissa. Konstruktion *X mikä X* ja tautologisen predikatiivilauseen (*pojat on poikia*) ero on siinä, että konstruktio *X mikä X* on tilanneviitteinen, kun taas tautologinen predikatiivilause on geneerinen ja muistuttaa yleistä totuutta. Konstruktio *X mikä X* siis viittaa kielenkäyttötilanteessa esiintyvään *X*:ään ja sen ominaisuuksiin. Konstruktioita käytetään emfaattisena toden vahvistavana lausumana, mutta siihen voi yhdistyä myös affektisia funktioita, esimerkiksi halveksuntaa. (Räsänen 2010: 163–164, 216.)

Viestissä ei ole ilmipantuna, kehen keskustelija Anon.Trolli.54 viittaa tabusanalla *horo* eli onko referentti 'tatuoidut naiset' vai nimenomaan keskustelukumppani yksilönä. Kotekstin perusteella saattaisi olla mahdollista, että Anon.Trolli.54 pyrkii loukkaamaan keskustelukumppania yksilönä, sillä tämä kertoo omassa viestissään olevansa tatuoitu. Toistokonstruktio on avulla trolli vahvistaa jo aiemman analyysinsä tatuoitujen naisten kevytkenkäisyydestä.

Tuure Hurmeen (2004) mukaan tautologian tarkoitus on lopettaa puheena olevan aiheen käsittely. Koska tautologian kirjaimellinen muoto on aina loogisesti kiistämätön – *pojat todella ovat poikia* – sitä on vaikea asettua vastustamaan (mts.). Anon.Trolli.54 pyrkii omalla viestillään estämään tatuoidun keskustelukumppanin mielipiteen ilmaisun esittämällä tämän kevytkenkäisyyden kiistämättömänä ominaisuutena. Esimerkissä 62 tulee ilmi myös se, kuinka eri epäkohteliaisuusstrategiat sulautuvat toisiinsa: yhtäältä kyse on implikoidusta epäkohteliaisuudesta, toisaalta kirjoittaja käyttää tabusanaa nimitelläkseen keskustelukumppania sekä pyrkii estämään tämän vastaväitteet.

⁴² Tautologisen ilmauksen "turhuudesta" ja merkityksistä ks. kuitenkin esim. Hurme 2004 ja Räsänen 2010.

4.1.5. Toisena henkilönä esiintyminen

Toisena henkilönä esiintyminen – ja ylipäänsä identiteettileikit – kuuluvat kätkettyihin trolausstrategioihin (Hardaker 2013). Aineistossa oletettavasti juuri trolli pyrkii hämmentämään keskustelua esiintymällä tatuoimattomana nuorena Anu-nimisenä naisena (ks. luku 3.2.7), Ilkka Kanervana, rikkaana Herlininä (*Herlin* tai *nuuskamuikkunen*) sekä mahdollisesti myös somalialaisena miehenä. Toisena henkilönä esiintyminen rikkoo Gricen (1975) laadun maksimia, koska keskustelija ei puhu totta.

(63) **Minulle voit anu laittaa meiliä**

[email]ilkka.kanerva@eduskunta.fi[/email] (Anon.Trolli.166)

Esimerkissä 63 trolli lähettää keskustelualueelle viestin otsikolla *Minulle voit anu laittaa meiliä*. Viestin sisältönä on pelkkä sähköpostilinkki, josta käy ilmi, että viestin minä on kansanedustaja Ilkka Kanerva. Sähköpostiosoite on Ilkka Kanervan todellinen sähköpostiosoite, ja linkkiä klikkaamalla Kanervalle voisi periaatteessa suoraan lähettää sähköpostia.

Koska on hyvin epätodennäköistä, että mainettaan suojeleva Ilkka Kanerva itse kirjoittaisi keskusteluun esimerkin kaltaista viestiä, trolli halunnee ilmaista lähettämällään viestillä jotakin. Viestin epäkohtelias implikaatio on se, että Ilkka Kanerva on parantumaton naistenmies, onhan hän jo aiemmin muutamaan otteeseen päätenyt lehtiotsikoihin naisseikkailujensa tähden. Esimerkin 63 tapauksessa loukkaus kohdistuu ensisijaisesti Kanervaan, mutta toissijaisesti myös keskustelualan osallistujiin ja lukijoihin, koska trolli ei noudata keskusteluforumin ohjetta ”Älä esiinny toisen henkilön nimellä, viranomaisena tai Iltalehti.fi:n henkilökuntaan tai palstan ylläpitoon kuuluvana henkilönä” (ks. liite 2).

(64) – – **Anu jos et muuten saa yhteyttä, olen sukunimeltä Herlin ja olen 25v, soita koneen pääkonttoriin ja kysy nuuskamuikkusta.** (Anon.Trolli.164)

Esimerkissä 64 trolli teeskentelee olevansa joku rikkaan Herlin-suvun jäsenistä. Kuten Kanervankin kohdalla, on vaikea uskoa, että kukaan Herlineistä osallistuisi esimerkin 64 kaltaisella viestillä keskusteluun ja hakisi itselleen seuraa *Iltalehden* keskustelupalstalta. Julkisuuden henkilöinä ja liikealalla työskentelevinä heidän on suojeltava mainettaan. Esimerkin 64 viesti on kirjoitettu samoihin aikoihin kuin esimerkki 63, joten on oletettavaa, että trolli esiintyy keskustelussa useampana eri henkilönä.

(65) [QUOTE=Ei nimimerkkiä;7643414]Somaleiden hätäpanoina.[/QUOTE]
mina tukka

t. ahmed (ahmed.Trolli.240)

Esimerkissä 65 trolli luultavasti tekeytyy somalialaiseksi Ahmediksi. Trolli kirjoittaa Ahmedin roolissa pitävänsä siitä, että tatuoidut naiset ovat ”somaleiden hätäpanoja”. Viestin ilmausta *mina tukka* käytetään usein ivaamaan ulkomaalaisten tapaa ääntää suomen kieltä.⁴³ Trolli on jo aiemmin osoittanut rasistisuutensa kommentoidessaan Jani Toivolan ihonväriä (ks. luku 4.1.1.2 esimerkki 57), joten ei olisi ihme, jos esimerkin 65 kirjoittaja todella olisi trolli ja hänen tarkoituksenaan olisi esittää Ahmed rasistisen stereotypian mukaisesti kielitaidottomana maahanmuuttajana. Myös se, että ”Ahmed” kykenee seuraamaan erikoista sanastoa (esim. *hätäpano*) sisältävää polveilevaa keskustelua, mutta ei osaa käyttää vaikkapa *y-* tai *ä-*kirjainta ilmauksessa *minä tykkään* herättää epäilyä, ettei Ahmed oikeasti ole Ahmed. Lisäksi ”Ahmed” osoittaa jossain määrin tuntevansa suomenkielisten viestien allekirjoituskonventiot (*t. ahmed*), mikä sekin on epäilyttävää ottaen huomioon *mina tukka* -ilmauksen ortografian virheellisyys. On tietysti aivan mahdollista, että Ahmed todella on somalialainen mies.

4.2. Sarkasmi, ironia tai parodia

Ennen kuin selvennän, mitä sarkasmilla ja ironialla tarkoitetaan tässä tutkimuksessa, teen katsoituksen erilaisiin sarkasmi- ja ironiaselityksiin. Culpeper (1996: 356) määrittelee sarkasmin strategiaksi, jossa kohteliaisuusstrategioita käytetään vilpillisesti: kohteliaisuus on vain näennäistä. Toini Rahtu (2006: 46) määrittelee ironian eli sarkasmin lähikäsitteen komponenttiteoriassaan seuraavasti:

Ironisessa tulkinnassa⁴⁴ on aina jokin 1) tavalla tai toisella **negatiivinen sanoma**, joka on tulkittava 2) **tuottajansa intention** mukaiseksi ja jolla on jokin 3) **kohde** ja useimmiten myös 4) **uhri**. Olennaista on 5) **monitulkintainen esitystapa**: jokin, joitakin tai kaikki komponenteista 1 – 4 tajutaan kätkeyn, ja ne on siksi pääteltävä itse.

Mikäli jokin yllämainituista komponenteista jää uupumaan, kuulija ei välttämättä koe viestiä ironiseksi tai ironinen tulkinta jää epävarmaksi (Rahtu 2006: 47). Sarkasmin ja parodian Rahtu määrittelee ironian alalajeiksi (mts. 57–63).

⁴³ Esimerkiksi *Naurunappula*-sivustolla eräs muiden viestiensä perusteella suomenkielinen keskustelija parodioi ulkomaalaisten puhetapaa käyttämällä juuri *mina tukka* -ilmausta (Naurunappula-sivuston Pizzeria-keskustelu).

⁴⁴ Lihavoinnit ovat alkuperäisiä.

Culpeperin (1996) epäkohteliaisuusteoriassa *sarkasmi*-kategorian taustalla on Leechin (1983: 82) ironiaprinsiippi, jonka mukaan ironisen viestin sisältö tulkitaan epäsuorasti, implikatuurin keinoin. Culpeper toteaa kuitenkin itse käyttävänsä ironian sijaan *sarkasmin* käsitettä, koska leechiläisittäin ironiaa voidaan käyttää ilahduttamaan ja hauskuuttamaan keskustelijoita. Culpeper näkee, että sarkasmin tarkoituksena on nimenomaan loukata kuulijaa käyttämällä kohteliaisuusstrategioita vilpillisesti. (Mts. 1996: 356–357.)

Rahdun (2006: 59) mukaan sarkasmin esitystapa on ironista esitystapaa suurempi ja sen iva on purevampaa.⁴⁵ Sarkasmi on suuremmasta suoruudestaan huolimatta kuitenkin kätkeyttä kielteisyyttä, ja Rahdun mukaan sarkasmi on tyypillisimmillään pilkkaan piilotettua pilkkaa. Se on suorasukaisuudesta huolimatta ikään kuin kielellinen leikki: Sarkastisesti puhuva ottaa etäisyyttä lausumaansa esimerkiksi liioittelemalla kielteisyyttä tai esittämällä omina mielipiteinään jonkin muun pöyristyttäviä mielipiteitä. Sarkasmin kohde voi myös olla toinen kuin pinnalta katsoen näyttäisi. (Mts.)

Muikku-Wernerin (2012: 135) mukaan sarkasmia ja ironiaa voidaan molempia pitää epäsuorana epäkohteliaisuutena. Koska ironia ja sarkasmi määritellään eri tutkimuksissa hyvin eri tavoin (ks. esim. Culpeper 1996, Leech 1983, Rahtu 2006) ja koska ironiasta ja sarkasmista puhutaan arjessa toisinaan synonyymisesti (mts. 2006: 67–68), niiden välinen rajanveto on toisinaan hieman epäselvää (ks. myös Barbe 1995: 27). Kun omassa tutkimuksessani puhun sarkasmista ja ironiasta, en tee niiden välille suurta eroa. Tutkimuksessani mielenkiintoni kohteena ei ole sarkasmin ja ironian erot, vaan fokukseni on siinä, miten keskustelija pyrkii loukkaamaan epäsuorasti.⁴⁶ Lähestyn Culpeperin (1996) *sarkasmi*-strategiaa Toini Rahdun (2006) ironian komponenttimääritelmän ja inkoherenssin avulla: jotta lausuma ymmärrettäisiin ironiseksi ja esitystavaltaan monitulkintaiseksi, jokin, jotkin tai kaikki komponenteista 1–4 on kätkeyttä.⁴⁷ Culpeperin (1996: 357) tavoin rajaan ulkopuolelle sellaiset epäsuoruudet, joiden tarkoitus ei ole olla epäkohteliaita.

⁴⁵ Ironian ja sarkasmin eroista tarkemmin ks. esim. Barbe 1995: 27–29.

⁴⁶ Sarkasmin epäsuoruudesta ja sijoittamisesta kätkeytyn epäkohteliaisuuden alle ks. kuitenkin Viejobueno ym. 2008: 385.

⁴⁷ Rahtu (2006: 131–132) toteaa, ettei Gricen (1975) ironiaselitys ole riittävä. Gricen (mts. 53) mukaan ironinen lause rikkoo laadun eli totuuden maksiimia, kun taas Rahdun mielestä ironiaa voidaan ilmaista muutenkin kuin puhumalla ei-sananmukaisesti. Rahtu on sitä mieltä, ettei Gricen (1975) ironiakäsitys riitä rajamaan ironiaa muusta epäsananmukaisuudesta. (Mts. 2006.)

(66) **Ihanaa aamua**

Onko ihanampaa näkyä, kuin ylipainoinen, perseeseen ja käsivarsiläskeihin tatuoitu nainen, varustettuna kulahtaneilla rintsikoilla ja risahtaneilla pöksyillä.

Voi sitä onnea ja ihanuutta! (Anon.Trolli.67)

Esimerkissä 66 epäkohteliaisuus ilmaistaan ironian keinoin. Trolli otsikoi viestinsä positiiviseen sävyyn (*Ihanaa aamua*) ja jatkaa toteamalla epäsuoralla väitelauseella, ettei ole ihanampaa näkyä kuin ylipainoinen tatuoitu nainen rikkinäisissä alusvaatteissa. Lopuksi trolli vielä ilmaisee ihastusta konstruktiolla, jonka alussa on interjektio *voi* (*Voi*) ja partitiivimuotoinen nominaalinen lauseke (*sitä onnea ja ihanuutta*) (VISK § 857).

Esimerkin 66 ironinen tulkinta syntyy viestin sisäisestä inkoherenssista: viestissä on sekä negatiivista että positiivista affektia. Negatiivinen affekti välittyy siitä, miten asioita nimetään viestissä (Kalliokoski 1996: 20): *ylipainoinen, perseeseen, käsivarsiläskeihin, kulahtaneilla, risahtaneilla*. Sarkasmille ominaiseen tyyliin kielteisyyttä liioitellaan viestissä (Leech 1983: 143): kirjoittaja vyöryttää negatiivisia aspekteja, ja kaikkea huonoa on aina kaksin verroin (*perseeseen ja käsivarsiläskeihin tatuoitu, kulahtaneilla ja risahtaneilla pöksyillä*). Positiivinen affekti puolestaan välitetään ihasteluna (*Ihanaa aamua, Voi sitä onnea ja ihanuutta!*). Liioittelu ulottuu positiivisiin seikkoihin, joten myös hyviä asioita on kaksin verroin: *onnea ja ihanuutta*. Tämä viestin sisäinen inkoherenssi saa tulkitsemaan kirjoittajan tarkoittavan viestillään sitä, että tatuoitu nainen ei itse asiassa olekaan ihana vaan epämiellyttävä näky. Viestin kohteliaisuus on vain näennäistä (Culpeper 1996: 357).

(67) **Ei helvetti, että te suomalaiset ootte tyhmiä! (Huom! kohdistettu ryhmään)**

Joku saattaa olla ehkä vähän hölmö jo luonteeltaankin, mutta tämän kaltaiseen idiotismiin vaaditaan jo useamman vuoden vankka ja eteenpäin vievä koulutus.

Onko tämä nyt sitä "SISUA", sitä tahdonvoimaa olla mahdollisimman ääliö?

1. - Kuka edes aloittaa tämänkaltaisia viestiketjuja?

2. - Kuka jaksaa nähdä vaivaa vastata näihin ketjuihin?

... Taidan muuttaa Norjaan...

ps. viesti sisältää jonkin sortin itseironiaa ja omaan nilkkaan ampumista. Itsehän tässä itseäni sorsin. **Minun mielestä ansaitsette kaikki papukaijamerkin ja hymiön ---> =]** (Anon.76)

Esimerkissä 67 Anon.76 sanoo viestinsä olevan itseironinen, mutta pääosin epäkohteliaisuus kohdistuu muihin keskustelijoihin (ja suomalaisiin ylipäänsä) kuin kirjoittajaan itseensä. Aluksi Anon.76 nimittelee suomalaisia tyhmiksi ja höystää sanomaansa kirosanalla ja huuto-merkillä (*Ei helvetti, että te suomalaiset ootte tyhmiä!*). Sen jälkeen hän kiistää loukkaavansa ketään huomauttamalla sulkeissa, että aiempi nimittely on suunnattu ryhmää kohtaan (*Huom! kohdistettu ryhmään*). Tällä Anon.76 viittaa trollin aiemmin keskustelualueelle kirjoittamaan viestiin, jossa tämä ilmoittaa, ettei ihmisryhmän arvostelua katsota herjaukseksi (*Herjaava kielenkäyttö on ainostaan se, joka kohdistuu nimellä johonkin henkilöön, ei tiettyyn ryhmään*). Anon.76:n tarkoituksena on ironisoida trollin käsitystä siitä, ettei ihmisryhmän loukkaaminen ole herjaamista.

Tämän jälkeen Anon.76 kehuu keskustelukumppaneitaan vuolaasti: he ovat ”idiootteja”, mutta ovat nähneet kovasti vaivaa ”idiotisminsa” eteen. Viesti saa epäkohteliaan tulkinnan, koska Anon.76 on vain näennäisesti kohtelias (ks. Culpeper 1996: 357).

Anon.76 jatkaa viestiä retorisella kysymyksellä, jossa hän jälleen kerran sekoittaa positiivisia (*sisu, tahdonvoima*) ja negatiivisia (*ääliö*) merkityksiä (*Onko tämä nyt sitä "SISUA", sitä tahdonvoimaa olla mahdollisimman ääliö?*). Liioitteleva kehuminen tapahtuu toisteisuuden avulla: synonyymiset positiiviset sanat *sisu* ja *tahdonvoima* esiintyvät viestissä peräkkäin (– – *sitä "SISUA", sitä tahdonvoimaa* – –), ja ne rinnastetaan pilkulla (VISK § 1082). Anon.76 merkitsee inkoherenssia myös virkkeen sisäisesti laittamalla *sisun* lainausmerkkeihin (”SISU”): hän ei ehkä sittenkään pidä *sisua* pelkästään positiivisena asiana. Lisäksi Anon.76 kirjoittaa *sisun* isolla, minkä tarkoituksena on ironisoida sotaisan pullistelevaa käytöstä. Ironian kohteita ovat myös suomalaisuus ja viestiketjun keskustelun taso, etenkin trollin kärjistetyt mielipiteet tatuoiduista naisista.

Tämän jälkeen Anon.76 ihmettelee, kuka aloittaa aineiston viestiketjun kaltaisia keskusteluita ja kuka niihin viitsii vastata. Oikeastaan ainoa kohta, jossa Anon.76 on hieman itseironinen, on se, jossa hän kyseenalaistaa keskusteluun vastaamisen mielekkyyden. Itseironiasta puuttuu kuitenkin oikea ironinen kärki: se ei ole samalla tavalla epäkohteliasta kuin toiseen kohdistuva ironia, koska ironia on hyvin lempeää. Kirjoittaja haluaa itseironian avulla osoittaa omaa älyään. (Larjavaara 2007: 526.) Kun Anon.76 kysyy, kuka jaksaa vastata aineiston kaltaisiin viestiketjuihin, hän ei itse asiassa kohdistu loukkausta niinkään itseensä kuin trolliin, jonka aikaansaannosta viestiketju pääosin on. Trollihan on alun perin aloittanut viestiketjun ja oletettavasti kirjoittanut monta epäkohteliasta viestiä pitääkseen yllä riitaisaa keskustelua.

Anon.76 siis arvostelee viestiketjun keskustelun tasoa ja siten myös trollia. Tässä kohtaa ironinen tulkinta syntyy siitä, että epäkohteliaisuuden todellinen kohde on kätkeyty (Rahtu 2006: 46).

Viestinsä loppupuolella Anon.76 toteaa muuttavansa Norjaan. Tällä pois muuttamisen suunnittelulla hän haluaa ironisoida verkkokeskusteluissa esiintyvää mielipiteiden kärjistämistä. Anon.76 on lähettänyt viestinsä keskustelualueelle 8.8.2011. Saman vuoden keväänä *Perussuomalaiset* saivat eduskuntavaaleissa kuuluisan ”jytkynsä” nousemalla kertaheitolla lähes tyhjästä Suomen kolmanneksi suurimmaksi puolueeksi (Tilastokeskuksen tilastot 2011). Tämän jälkeen sosiaalinen media ja keskustelupalstat alkoivat täyttyä viesteistä, joissa todettiin vaalituloksen olevan niin järkyttävä, että kirjoittajat suunnittelevat sen takia muuttavansa pois Suomesta. Anon.76:n tokaisu ... *Taidan muuttaa Norjaan...* viittaa tähän kyseiseen trendiin ja ironisoi sitä.

Aivan viestinsä lopussa Anon.76 vielä kirjoittaa sarkastiseen sävyyn, että hänen mielestään muut keskustelijat ansaitsevat papukaijamerkin ja hymyilevän tunneikonin (*Minun mielestä ansaitsette kaikki papukaija-merkin ja hymiön ---> =J*). Anon.76:n viestin aiemman sisällön perusteella on vaikea uskoa hänen olevan todella sitä mieltä, että trolli ansaitsee kiitosta loukkaavasta kirjoittelustaan. Anon.76:n mainitsema papukaijamerkkihän viittaa 1960-luvun lastenohjelma Sirkus Papukaijasta peräisin olevaan sanontaan *Kymmenen pistettä ja papukaijamerkki* (Aunila 2006), jota käytetään kiittävänä toteamuksena hyvästä suorituksesta (KS s. v. *papukaijamerkki*). Kymmenen pisteen sijaan Anon.76 antaa hymyilevän tunneikonin (*---> =J*), mikä intensifioi virkkeen sarkastisuutta. Antaminen ilmaistaan viestissä nuolella (*--->*). Papukaijamerkin ja hymyilevän tunneikonin jakaminen implikoi alentuvaa asennetta keskustelukumppaneita kohtaan.

- (68) Siiderilähiövalas,hiukset siilinä,tatuoitu,verkkarit,lävistyksset,naama kuin petolinnun hanuri,alkoholisoitunut jäkättäjä,vähän lesppahtunut myös,möreä miesmäinen ääni(alko vienyt),asuu läävässä jossa haisee kissankusi,vetää korsteenina röökää...**anyone?** (Anon.Trolli.233)

Ironista inkohereensia voi viestiin tuoda myös *koodinvaihto*. Koodinvaihdolla tarkoitetaan sitä, että esimerkiksi kieli, murre tai tyyli vaihtuu keskustelun aikana (Alvarez-Cáccamo 1998: 30–31), ja sillä voi olla erilaisia pragmaattisia funktioita, kuten esimerkiksi ironia (Heimala-Lindqvist 2010: 20–21). Ironiseen sävyyn pyrkii trollikin esimerkissä 68.

Trolli jättää tatuoidut naiset parisuhteiden ulkopuolelle. Hän esittää tatuoidut naiset hyvin epäedullisella tavalla ja antaa viestin lopussa ymmärtää, ettei näille löydy ottajia. Viestissään trolli nimeää tatuoidun naisen ominaisuuksia negatiivisesti arvottavaan sävyyn (Kalliokoski 1996: 20): tatuoitu nainen ei ole *ylipainoinen* vaan *siiderilähiövalas*; hänellä ei ole *lyhyet hiukset* vaan *hiukset siilinä*; hän ei pukeudu *epäsiististi*, vaan hänellä on *verkkarit*; hän ei ole *seksuaalisesti avomielinen* vaan *vähän lespahtunut*; hänellä ei ole *matala ääni* vaan *möreä miesmäinen ääni(alko vienyt)*; hän ei asu *huonosti siivotussa asunnossa kissan kanssa* vaan *läävässä jossa haisee kissankusi*; hän ei *polta tupakkaa* vaan *vetää korsteenina röökkiä*.

Viestin lopussa trolli vaihtaa koodia (*anyone?*). Esimerkissä ilmauksen *anyone* ('kukaan, joku') on tarkoitus yhdessä negatiivisten ominaisuuksien listan kanssa houkutella vastaus *no one* ('ei kukaan'): kukaan ei siis halua rinnalleen esimerkin 68 kaltaista naista. Lisäksi *anyone*-ilmauksen suomenkielinen vastine, kvanttoripronomini *kukaan* on jo itsessään kieltohakuinen (VISK § 714). Myös toinen ilmauksen *anyone* suomenkielisistä vastineista, kvanttoripronomini *joku* vihjaa, ettei tatuoituja naisia kumppanikseen haluavien joukko ole suuri: *joku* kvanttoripronominiin sisältyy eksistentiaalinen kvantifikaatio 'on ainakin yksi (ihminen), joka' (VISK § 746). Trollin koodinvaihto *anyone* vihjaa siis, että on mahdollisesti olemassa joku, joka tatuoidun naisen huolii, muttei kuitenkaan kovin montaa. Esimerkissä 68 trolli jättää tatuoidut naiset aktiviteetin ulkopuolelle epäsuoran strategian avulla: he eivät ole kelvollisia parisuhteeseen. Ironiastrategiaan yhdistyy siis positiivisen epäkohteliaisuuden strategia *toisen jättäminen aktiviteetin ulkopuolelle*.

Aineistossa ilmaistaan epäkohteliaisuutta myös parodian keinoin. Parodialla tarkoitetaan iva-mukaelmaa, jossa jäljittelyn kohteena on esimerkiksi jäljiteltävän esityksen muoto (Rahtu 2006: 62; Larjavaara 2007: 526). Aineistossa parodian kohteena on trollin kirjoitustyyli.

[en tiedä irvokkaampaa näkyä,kuin nainen,jolla on tatskoja.Nykyinen vaimoni olisi kerran halunnut pienen tatskan reiteen,mutta sanoin että ero tulee heti,jos otat.Nyt muutaman vuoden päästä on kiittänyt että kielsi.En ymmärrä,miksi ihminen pilaa loppuiäkseen kroppansa jollakin saatanan tatuoinnilla. (Anon.Trolli.1)]

- (69) **en tiedä irvokkaampaa olentoa,kuin lihava tatuimaton suomalainen mies,joka kirjoittaa tänne palstalle.Nykyinen mieheni olisi kerran halunnut kirjoittaa pienen jutun tänne,mutta sanoin että ero tulee heti,jos kirjoitat.Nyt muutaman vuoden päästä on kiittänyt että kielsin.En ymmärrä,miksi suomalainen läski juntti mollaa täällä muita ihmisiä jos elämänsä/kehonsa on parhaat päivänsä nähny. (Anon.185)**

Esimerkissä 69 Anon.185 parodioi trollin välilyönnit pois jättävää kirjoitustyyliä. Anon.185 kopioi trollin viestin ja toisinkirjoittaa sen (ks. esim. Leppänen 2004): Anon.185 vaihtaa tatuoidun naisen tilalle lihavan tatuoimattoman suomalaisen miehen. Trollin viestissä avioero tulee, mikäli nainen ottaa tatuoinnin, kun taas Anon.185:n viestissä ero uhkaa, jos mies kirjoittaa keskusteluun, jota trolli ja Anon.185 käyvät. Molemmissa viesteissä kiitetään kieltäjää: joko tatuointien hankkimisen tai juttujen kirjoittamisen estämisestä. Trollin viestin lopussa ihmetellään, miksi kukaan tahtoisi pilata kehoaan tatuoinnilla, kun taas Anon.185 puolestaan kummeksuu, miksi omaan elämäänsä ja vartalonsa tyytymätön suomalainen mies molla keskustelualueella muita ihmisiä.

Anon.185 osoittaa sanansa trollille sisällyttämällä tämän ajatuksellisesti tatuoimattoman suomalaisen miehen kategoriaan. Parodioimalla trollin viestiä Anon.185 haluaa paitsi ivata trollin kirjoitustyyliä myös tuoda esille tämän mielipiteiden naurettavuuden. Anon.185 tekee trollista naurunalaisen rinnastamalla tatuoinnin ottamisen keskustelualueelle kirjoittamiseen: molemmat ovat vähäpätöisiä syitä ottaa avioero, mutta keskustelualueelle kirjoittaminen on näistä kahdesta selvästi vähäpätöisempi. Liioittelemalla avioeron syyn pienuutta omassa viestissään Anon.185 haluaa tuoda ilmi trollin pienisieluisuuden. Anon.185 upottaa omaan viestiinsä myös trollin nimittelyä (*lihava tatuoimaton suomalainen mies, suomalainen läski juntti*) sekä liittää tähän negatiivisia aspekteja (*elämänsä/kehonsa on parhaat päivänsä nähny*).

4.3. Odotuksenmukaisen kohteliaisuuden puuttuminen

Odotuksenmukaisen kohteliaisuuden puuttumisella tarkoitetaan sitä, että preferoitu kohtelias vuoropari jää puuttumaan: esimerkiksi lahjan saaja ei kiitä lahjan antajaa (Culpeper 2005: 42). Aineistosta löytyy vain yksi esimerkki, josta mahdollisesti puuttuu odotuksenmukainen kohteliaisuus.

- (70) [QUOTE=Ei nimimerkkiä;7591683]Ei helvetti, että te suomalaiset ootte tyhmiä! (Huom! kohdistettu ryhmään)Joku saattaa olla ehkä vähän hölmö jo luonteeltaankin, mutta tämän kaltaiseen idiotismiin vaaditaan jo useamman vuoden vankka ja eteenpäin vievä koulutus.

Onko tämä nyt sitä "SISUA", sitä tahdonvoimaa olla mahdollisimman ääliö?

1. - Kuka edes aloittaa tämänkaltaisia viestiketjuja?
2. - Kuka jaksaa nähdä vaivaa vastata näihin ketjuihin?

... Taidan muuttaa Norjaan...

ps. viesti sisältää jonkin sortin itseironiaa ja omaan nilkkaan ampumista. Itsehän tässä itseäni sorsin.

Minun mielestä ansaitsette kaikki papukaija-merkin ja hymiön ---> =][[/QUOTE]

Ihan hauskaahan sitä on vastailta näihin ääliöketjuihin. Kunhan vain jätettäisiin pahimmat solvaukset väliin. Erityisesti naisen haukkuminen huoraksi on jotain aivan hirveää. Onneksi minun piireissäni ei sellaista edes kuule.

Mutta sinulle mussukka, älä muuta Norjaan, sinunlaisia tarvitaan tänne, ja siis nyt en kettuile. (Anon.79)

Esimerkissä 70 Anon.79 kirjoittaa anonyymille keskustelukumppanille Anon.76, ettei halua tämän muuttavan Norjaan, koska Anon.76:n kaltaisia ihmisiä tarvitaan Suomessa. Anon.79 vielä vahvistaa, ettei hänen tarkoituksenaan ole vinoilla Anon.76:lle. Kyseessä on siis aito kehu.

Marja Etelämäki, Markku Haakana ja Mia Halonen (2013: 460) määrittelevät kehumisen siten, että vastaanottajaan kohdistuu tavalla tai toisella myönteinen arvio. Kehu voi kohdistua esimerkiksi keskustelukumppanin luonteeseen tai hänen toimintaansa. Kehuminen on toimintana ja vuoroparina hankala, sillä kohtelias kehumisen tuntuisi odottavan jonkinlaista reagointia keskustelukumppanilta. Jos keskustelukumppani kuitenkin esimerkiksi kiittämällä hyväksyy saamansa kehun, hän on vaarassa langeta epätoivottuun itsekehuun. Suomalainen tosin mieluummin säilyttää samanmielisyyden keskustelukumppanin kanssa kuin välttää itsekehua. (Mts. 460, 475–476.)

Amerikkalaisessa kulttuurissa kehuihin vastataan odotuksenmukaisesti kiittämällä ja esittämällä toinen, lievempi kannanotto asian tiimoilta (esim. *oh it was just beautiful – well thank you uh I thought it was quite nice*). Suomalaisessa keskustelukulttuurissa kehut yleensä hyväksytään, minkä jälkeen niille tarjotaan selitystä. (Etelämäki ym. 2013: 475.) Esimerkin 70

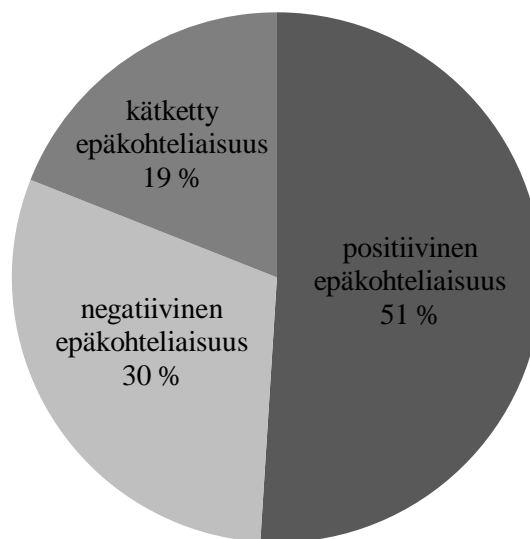
viestiin voisi siis tietyllä tapaa odottaa vastausta Anon.76:lta. Koska vastaus jää puuttumaan, Anon.79 saattaa tulkita vastaamattomuuden odotuksenmukaisen kohteliaisuuden puuttumiseksi. Onhan Anon.79 kuitenkin nähnyt vaivaa kehuakseen keskustelukumppaniaan.

Tietenkään tilanne ei ole aivan yksinkertainen Anon.76:n kannalta: hän saattaa vastaamattomuudella pyrkiä välttämään itsekehua, tai hän voi jopa kokea keskustelukumppanin kehut kiusallisina ja (negatiivisia) kasvoja uhkaavina. Toisaalta koska kyseessä on asynkroninen tietokonevälitteinen keskustelu, Anon.76 ei välttämättä ole oman kommenttinsa jälkeen edes palannut keskustelualueelle, eikä hän siis näin ollen myöskään ole vastaanottanut Anon.79:n kehua.

5. EPÄKOHTELIAISUUSSTRATEGIOIDEN KVANTITATIIVINEN YHTEENVETO

Tässä luvussa tarkoitukseni on aluksi havainnollistaa ympyrädiagrammin avulla, miten ylästrategiat jakautuvat aineistossa prosentuaalisesti (kuvio 3). Sen jälkeen tarkastelen, millaisiin eri alastrategioihin nämä ylästrategiat jakautuvat (kuvio 4). Kuvion 4 pylväsdiagrammissa esitetyt alastrategiat on havainnollisuuden vuoksi merkitty eri väreillä: värikoodaus on sama kuin kuviossa 3, eli tummimmalla harmaalla on kuvattu positiivisen epäkohteliaisuuden alastrategiat jne.

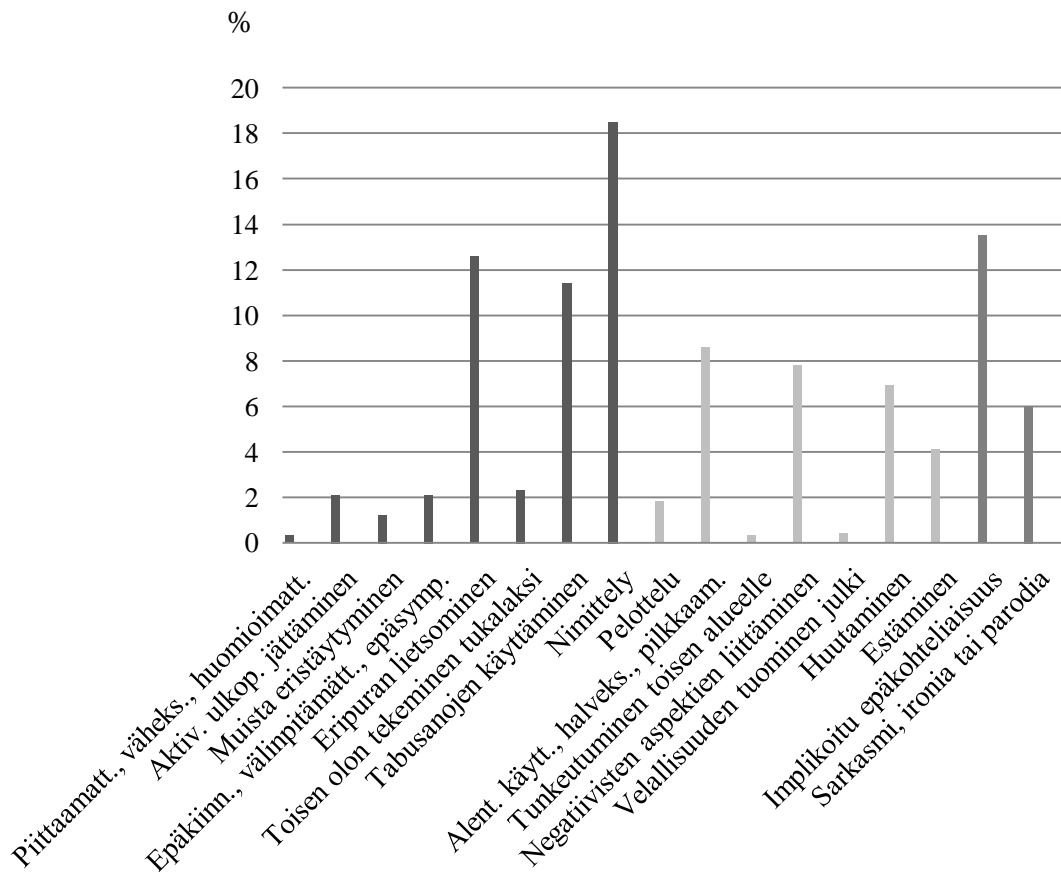
Kuten luvussa 1.1.1 mainitsin, tutkimusaineistoni koostuu 350 viestistä, joista 236 viestiä sisältää epäkohteliaita piirteitä. Koska samassa viestissä saatetaan uhata useita eri kasvoja, epäkohteliaisuusstrategioita on enemmän kuin viestejä yhteensä: aineistossa käytetään erilaisia luvuissa 2.2 ja 2.3 esiteltyjä epäkohteliaisuusstrategioita yhteensä 655 kertaa.

Kuvio 3. Ylästrategioiden (n=655) prosentuaalinen jakauma aineistossa.

Kuten kuviosta 3 ilmenee, aineistossani turvaudutaan eniten positiivisiin epäkohteliaisuusstrategioihin, joita on aineiston kaikista epäkohteliaisuusstrategioista 51 %. Toiseksi eniten aineistossani esiintyy negatiivisia epäkohteliaisuusstrategioita, joita on 30 % kaikista aineiston strategioista. Vähiten keskustelijat käyttävät kätkeytyä epäkohteliaisuutta, jota on 19 % aineiston esimerkeistä. Ylästrategioiden määrällinen jakauma on samankaltainen kuin Garcés-Conejos Blitvichillä (2010: 550), joka on tutkinut eräisiin poliittisiin *YouTube*-videoihin tul-

leita kommentteja: Garcés-Conejos Blitvichin aineistossa suurtaajuisin ylästrategia on positiivinen epäkohteliaisuus (57 %). Negatiivista epäkohteliaisuutta on hieman vähemmän (38 %) ja kätkeytä epäkohteliaisuutta marginaalisesti (5 %) (mts.). Omassa aineistossani kätkeytä epäkohteliaisuutta on 14 prosenttiyksikköä enemmän kuin Garcés-Conejos Blitvichillä. Kätkeytyn epäkohteliaisuuden suurempi esiintyvyys aineistossani johtuu siitä, että trolli ei suostu aitoon dialogiin muiden keskustelijoiden kanssa ja nämä yrittävät vastusta hakevilla ja retorilla kysymyksillä vastata trollin puolesta tälle vahingollisella tavalla (ks. luvut 4.1.1.1 ja 4.1.1.2). Hyvin suosittu onkin kätkeytyn epäkohteliaisuuden alastrategia *implikoitu (positiivinen tai negatiivinen) epäkohteliaisuus* (ks. kuvio 4).

Kuvio 4. Alastrategioiden (n=655) prosentuaalinen jakauma aineistossa.

Aineiston neljä suurtaajuisinta alastrategiaa ovat positiivisen epäkohteliaisuuden strategiat *nimittely*, *eripurran lietsominen*, *tabusanojen käyttäminen* sekä kätkeytyn epäkohteliaisuuden strategia *implikoitu (positiivinen tai negatiivinen) epäkohteliaisuus*. Nimittelyn ja tabusanojen (sekä huutamisen) suurtaajuisuutta selittää se, että ne yhdistyvät herkästi muihin alastrategioi-

hin (ks. esim. luvut 3.1.2 ja 3.2.3). Enimmäkseen eripuraa aineistossa lietsoo trolli, joka pyrkii loukkaamaan muita keskustelukumppaneita valitsemalla sensitiivisiä puheenaiheita ja saamaan muut keskustelijat riitelemään kanssaan (ks. luku 3.1.2). Trolli myös käyttää tabusanoja enemmän kuin muut keskustelijat. Nimittelystrategiaa suosivat sekä trolli että muut keskustelijat. Usein nimittely kohdistuu naisten ja miesten ulkonäköön sekä varsinkin miesten jonkinlaiseen kyvyttömyyteen. (Ks. luku 3.1.1.)

Seuraavaksi suurtaajuisimpia alastrategioita ovat negatiivisen epäkohteliaisuuden strategiat *alentuvasti käyttäytyminen, halveksiminen tai pilkkaaminen; negatiivisten aspektien liittäminen toiseen; huutaminen; estäminen*. Myös kätketyn epäkohteliaisuuden strategiaa *sarkasmi, ironia tai parodia* esiintyy lähes yhtä paljon kuin kutakin edellä mainittua negatiivisen epäkohteliaisuuden strategiaa. Huutamalla keskustelijat intensifioivat sanottua, ja varsinkin isoin kirjaimin tuotettu huuto tuntuu hyvin hyökkäävältä (ks. luku 3.2.3). Estämisstrategialla pyritään aineiston viesteissä paitsi vaientamaan eriävät mielipiteet myös estämään trollia niin, ettei tämä luule pystyvänsä mielipiteillään loukkaamaan muita keskustelijoita (ks. luku 3.2.4). Strategiaa *sarkasmi, ironia tai parodia* suosivat sekä trolli että muut keskustelijat: trolli käyttää strategiaa korostaakseen tatuoitujen naisten iljettävyyttä, kun taas muut keskustelijat pyrkivät strategian avulla esittämään trollin ajatukset naurettavina (ks. luku 4.2).

Edellisessä kappaleessa mainittuja strategioita *alentuvasti käyttäytyminen, halveksiminen tai pilkkaaminen* ja *negatiivisten aspektien liittäminen toiseen* käyttävät niin trolli kuin muutkin keskustelijat. Strategiassa *alentuvasti käyttäytyminen, halveksiminen tai pilkkaaminen* toinen osapuoli pienennetään lapsen tasolle (ks. luku 3.2.1). Negatiivisia аспектеja liitetään aineiston esimerkeissä toiseen siten, että epäkohteliaisuuden kohdetta tai tämän tekoja kuvaillaan negatiiviseen sävyyn (ks. luku 3.2.2). Molempien strategioiden voidaan katsoa kuuluvan melkein pä positiivisen epäkohteliaisuuden puolelle, koska ne sisältävät usein voimakasta kritiikkiä toista kohtaan ja siten uhkaavat tämän halua olla pidetty (Lorenzo-Dus ym. 2011: 2587; Dalton 2013: 14).

Aineistoni keskustelijat ovat suurella todennäköisyydellä tuntemattomia toisilleen. Viejobue-non, Prestonin ja Prestonin (2008: 386) mukaan etäisessä suhteessa loukkaavimmaksi epäkohteliaisuuden muodoksi koetaan avoimet positiivisen epäkohteliaisuuden strategiat (ks. luku 2.2). Näin ollen on oletettavaa, että *Tatuoitu nainen, hyi saatana* -keskustelun osallistujat pitävät foorumin viestintää epäkohteliaana, vaikka Internetin keskustelualueella eriäviä mieli-

teitä siedetäänkin hyvin (Sallinen 2008: 89). Tätä tulkintaa tukevat myös joidenkin keskustelijoiden viestit, joissa kauhistellaan keskustelualueen viestien herjaavuutta (luku 3.1.3).

Marginaalisesti aineistossa esiintyviä strategioita ovat *toisen olon tukalaksi tekeminen; epäkiinnostuneisuus, välinpitämättömyys tai epäsympaattisuus; toisen jättäminen aktiviteetin ulkopuolelle; pelottelu; muista eristäytyminen; piittaamattomuus, väheksyminen tai läsnäolon huomioimattomuus; toisen velallisuuden esille tuominen; toisen alueelle tunkeutuminen*. Strategioita *sopimattomien identiteettimerkitsimien käyttäminen ja vaikeaselkoisen tai salailevan kielen käyttäminen* ei esiinny aineistossa ollenkaan. Pohdin seuraavaksi syitä joidenkin edellä mainittujen strategioiden pientaajuuteen tai puuttumiseen.

Strategiaa *toisen olon tukalaksi tekeminen* esiintyy aineistossa vain vähän, koska se soveltuu culpeperilaisen määritelmänsä puolesta paremmin puhutun kielen epäkohteliaisuuden analysoimiseen kuin tietokonevälitteiseen viestintään (ks. luku 3.1.4): kun kommunikaatio on anonyymiä sekä eriaikaista ja -paikkaista, on vaikea todentaa, milloin keskustelukumppani esimerkiksi ei välttä hiljaisuutta (voihan olla, että keskustelukumppani ei ole koskaan edes lue- nut hänelle osoitettua viestiä). Strategian *toisen alueelle tunkeutuminen* pientaajuisuus aineistossa on yllättävää, koska yhdistyessään esimerkiksi strategiaan *tabusanojen käyttäminen* (ks. luku 3.2.7 esimerkki 51) sillä on potentiaalia uhata kasvoja todella paljon.

Sopimattomien identiteettimerkitsimien puuttuminen aineiston esimerkeistä on sikäli ymmärrettävää, että keskustelijat esiintyvät foorumilla pääsääntöisesti ilman nimimerkkiä. Näin ollen keskustelijoilta puuttuu nimi, johon liittää titteleitä tai joista muodostaa lempinimiä. Vaikeaselkoisen tai salailevan kielen puuttuminen aineistosta johtunee keskustelijoiden anonyymiydestä: kun keskustelijat eivät tunne toisiaan, on vaikeaa muodostaa yhteistä sisäryhmää muiden keskustelijoiden kanssa ja merkitä salailevan kielen avulla joku tietty henkilö ulkoryhmän edustajaksi. Keskustelijat eivät myöskään voi olla varmoja siitä, mitä ulkopuolelle jätettävä henkilö tietää ja mitä ei – salailevaksi tarkoitettu kieli saattaa hyvinkin olla kohteelle tuttu.

6. KASVOHYÖKKÄYKSEN KOHTEET

6.1. Ominaisuuskasvot

Aineiston viesteissä uhataan useimmiten ominaisuuskasvoja. Ominaisuuskasvoilla viitataan siihen jokaisen ihmisen perustavanlaatuisen tarpeeseen, että hänen henkilökohtaisia ominaisuuksiaan arvioidaan positiivisesti. Tällaisia henkilökohtaisia ominaisuuksia ovat esimerkiksi pätevyys, kyvyt ja ulkonäkö. Ominaisuuskasvot koskettavat ominaisuuksia, jotka liitämme omaan persoonaamme, ja ne ovat osa henkilökohtaista omanarvontuntoamme. Spencer-Oateyn (2002) ominaisuuskasvot vastaavat Brownin ja Levinsonin (1990) positiivisia kasvoja. (Spencer-Oatey 2002: 540–541; Culpeper 2005: 40.) Ominaisuuskasvot ovat uhattuna esimerkiksi silloin, jos huonetoveri kritisoi juhliin lähtevän vaatevalintaa (Culpeper 2011: 28).

Monessa ominaisuuskasvoja uhkaavassa viestissä epäkohteliaisuus kohdistuu keskustelukumppanin älynlahjoihin, kykyihin tai ulkonäköön.

(71) – – **niillä asioilla, joita sinä et ymmärrä, täyttäisi useammankin keskustelupalstan.** – – (Anon.32)

Esimerkissä 71 anonyymi keskustelija hyökkää trollaavan keskustelukumppanin ominaisuuskasvoja vasten vihjaamalla, että tämä on tyhmä. Loukkaus kohdistuu keskustelukumppanin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin yksilönä.

(72) – – **Vai että korkeasti koulutettu=)),ja silti sinulle pitää selittää yksinkertainenkin asia.** USKO nyt jo,että jos puhun sinulle sinun oikealla nimelläsi,ja herjaan,niin voit vasta silloin puhua mistään loukkauksesta,esim jollakin nimimerkillä ei ole minkäänlaista suojaa,ellei henkilö tunne nikin takana olevaa,ja käytä näitä tietoja julkisesti hyväksi. – – (Anon.Trolli.77)

Kirjoittajat voivat myös kyseenalaistaa keskustelukumppanin koulutustason ja sitä kautta vihjata, että keskustelukumppanin älynlahjat eivät ole kehuttavat (esimerkki 72). Kirjoittaja käyttää kyseenalaistamiseen partikkelin sisältävää affektista konstruktiota, jossa lausumanalkuisella *vai*-partikkelilla muodostetaan epäilevä kysymys *Vai että korkeasti koulutettu* (VISK § 1720). Jäljempänä liitepartikkeli *-kin* vihjaa epäkohteliaasti, että kirjoittajan on selitettävä

keskustelukumppanille paitsi vaikeat, myös yksinkertaiset asiat: siis käytännössä kaikki mahdolliset asiat.

Esimerkissä 72 kaksisuinen, kaksin verroin naurava tunneikoni (=)) ei riitä lieventämään ominaisuuskasvoihin kohdistuvaa hyökkäystä. Tunneikonien on perinteisesti sanottu paikkaavan tietokonevälitteisestä viestinnästä puuttuvia nonverbaaleja vihjeitä sekä indikoivan kirjoittajan tunnetilaa (Dresner & Herring 2010: 250). Tämän käsityksen mukaan tekstissä esiintyvä hymyilevä tunneikoni siis indikoisi, että kirjoittaja on iloinen. Tietokonevälitteistä viestintää tutkineiden kielitieteilijöiden Eli Dresnerin ja Susan C. Herringin (2010) mukaan tunneikonilla voi olla myös muita funktioita kuin pelkkä tunteen heijastaminen, sillä tunneikoneilla voidaan välittää pragmaattisiakin merkityksiä (esim. sarkasmia). Tunneikoni (=)) tuo viestiin sarkasmille ominaisen ivallisen sävyn (ks. Rahtu 2006: 59).

Kuten luvussa 3.1.3. totesin, mikäli viestissä on sekä negatiivista sisältöä (esim. viestin sano-ma on negatiivinen) että positiivista sisältöä (esim. hymyilevä tunneikoni), negatiivinen sisältö painaa viestin tulkinnassa enemmän (Walther & D'Addario 2001). Esimerkissä 72 tunneikoni (=)) on kahden epäkohteliaan lauseen välissä virkkeen keskellä (*Vai että korkeasti koulutettu=*), ja silti sinulle pitää selittää yksinkertainenkin asia). Tunneikonia ympäröivien negatiivisten lauseiden vaikutus aiheuttaa sen, ettei hymiön voi tulkita indikoivan esimerkiksi vitsailua. Esimerkistä käy ilmi, ettei kaikkien tunneikonien tarkoitus ei ole lieventää eripuraa, vaan niiden avulla voidaan myös syventää konfliktia keskustelijoiden välillä (Crystal 2001: 56).

(73) – – D) **olet aika huono trollaamaan :p** (Anon.149)

Esimerkissä 73 Anon.149 uhkaa trollin ominaisuuskasvoja ilmoittamalla tämän olevan kyvyiltään heikko. Ainoa tapa aidosti loukata identiteeteillä leikkivää trollia onkin juuri pilkata hänen trollaustaitojaan.

(74) Käy ihmeessä, **ota käteesi vaikka jani toivolan kuva, nopee tehty, kuin ei tarvitse kuin yhtä väriä** (Anon. Trolli.90)

Kuten luvussa 4.1.1.2 aiemmin kävi ilmi, aineiston keskusteluissa ei tyydytä sivaltaamaan vain keskustelukumppaneita, vaan osansa saavat myös julkisuuden henkilöt. Esimerkissä 74 keskustelija loukkaa Jani Toivolaa rasistisesti viittaamalla tämän ihonväriin. Myös muun muassa Martina Aitolehdon ja Wilma Schlizewskin ominaisuuskasvoja uhataan aineistossa: Aitoleh-

toa nimitetään *narkkihuoran* näköiseksi (Anon.Trolli.305) ja Schlizewskiä *karsean* näköiseksi (Anon.20).

6.2. Sosiaalisen identiteetin kasvot

Sosiaalisen identiteetin kasvoilla tarkoitetaan sitä jokaisen ihmisen perustavanlaatuista tarvetta, että haluamme muiden ihmisten arvostavan ja ylläpitävän sosiaalisia identiteettejämme tai roolejamme, esimerkiksi rooliamme ryhmän johtajana, arvostettuna asiakkaana, läheisenä ystäväenä. Sosiaalisen identiteetin kasvot ovat osa julkista arvoamme. (Spencer-Oatey 2002: 540.) Sosiaalisen identiteetin kasvoissa on ominaisuuskasvojen tavoin yhtymäkohtia Brownin ja Levinsonin (1990) positiivisiin kasvoihin (Culpeper 2005: 40). Opettaja tuntee sosiaalisen identiteetin kasvojensa olevan uhattuna esimerkiksi silloin, kun opettajien työtä sanotaan helpoksi, koska heillä on pitkät lomat. Kritiikki kohdistuu tällöin kaikkiin ryhmän *opettajat* jäseniin. (Culpeper 2011: 29.) Aineistossa uhataan pääsääntöisesti kahden eri ryhmän sosiaalisen identiteetin kasvoja: tatuoitujen naisten ja suomalaisten miesten.

(75) **Tatuoitu nainen kuuluu B-kategoriaan.**Piste. (Anon.Trolli.108)

(76) Totta,**tatuoitua akkaa on hoonannut koko kylä** (Anon.Trolli.108)

Esimerkeissä 75 ja 76 (ks. myös luvut 3.2.4 ja 3.1.1) kasvouhka kohdistuu tatuoituun naiseen ryhmänsä edustajana, ei pelkästään yhteen tiettyyn tatuoituun naiseen, vaikka trolli puhuukin esimerkeissä tatuoidusta naisesta yksikössä. *Tatuoitu nainen* on rooli, ja roolit linkittyvät aina osaksi ryhmää⁴⁸ (Pälli 2003: 93; Culpeper 2011: 29; NP:n geneerisyydestä ks. myös VISK *geneerisyys*). Trollin viestit uhkaavat siis sosiaalisen identiteetin kasvoja.

(77) Vaikka olen jo aikuinen nainen, järkytyn aina uudestaan siitä, **miten rumia sisältä suomalaiset miehet on; tuomitsemista ja ahdasmielisyyttä ja vihaa ja katkeruutta ja sovinismia ja juoruamista ja haukkumista.** (Anon.94)

⁴⁸ Garcés-Conejos Blitvich (2010: 544) esittää, että anonyymit keskustelijat eivät nimettömyytensä takia varsinaisesti koskaan kommunikoi yksilöiden vaan pelkästään ryhmien välisesti.

- (78) **Ukoilla vanhat samat rutiinit raksalta kotiin, menee sohvalle bissen ja makkaran kanssa :D Nainen ottaa sillä välin tatuoinnin ja käy kampaajalla värjäyttämässä hiukset, ukko haukkuu kotona halvan näköiseksi x** (Ninja-83.105)

Esimerkeissä 77 epäkohteliaisuuden eksplisiittisenä kohteena ovat *suomalaiset miehet* ja esimerkissä 78 huonossa valossa esitetään *ukot*. Esimerkissä 77 Anon.94 toteaa suomalaisten miesten olevan henkisesti rumia. Esimerkissä 78 Ninja-83.105 puolestaan esittää ”ukot” itseltään huolta pitämättöminä ja katkerina. Molemmissa viesteissä uhataan sosiaalisen identiteetin kasvoja, miehiä ryhmänsä edustajina.

6.3. Suhdekasvot

Suhdekasvot liittyvät jokaisen ihmisen perustavanlaatuihin tarpeisiin, että hänen henkilökohtaisia kykyjään solmia suhteita muiden kanssa arvostetaan. Toisin sanoen henkilöllä on tarve olla arvostettu suhteessaan toiseen (esimerkiksi opettaja haluaa olla oppilaiden keskuudessa suosittu). (Spencer-Oatey 2008: 14–15; Culpeper 2011: 29–31.)

- (79) **Sinä siis jättäisit ihmisen, jota rakastat, jos hänen kehossaan olisi pieni kuva? Vaimosi on todella onnekas nainen...** Kannattaa varmaan laittaa hänelle jonkinlainen suoja-puku, ettei vain tule edes arpia tai palovammoja tai mitään muita jälkiä. (Anon.24)

Esimerkissä 79 Anon.24 uhkaa keskustelukumppanin suhdekasvoja vihjaamalla sarkastisesti, että keskustelukumppani on huono aviomies vaimolleen.

- (80) [QUOTE=Ei nimimerkkiä;7643893]Kyllä fiksu-stikäyttäytyvä luomunainen on paras. Ei kiinnosta tatuoidut naiset eikä naiset, jotka vetävät röökiä posket lommollaan kaljalasin ääressä, kälkättävät ja nauraa höröttävät tupakan pilaamalla möreällä, kähisevällä äänellä.[/QUOTE]
Ja kakarat mummolassa hoidossa 6pvä viikossa. (Anon.238)

Esimerkissä 80 puolestaan epäkohteliaisuuden kohteena on tatuoitujen naisten kyky huolehtia lapsistaan. Anon.238 lisää trollin aiempaan, tatuoidut naiset vähemmän suopeasti esittävään tekstiin sen, että näiden lapset ovat lähes joka päivä mummolassa hoidossa, koska tatuoitu äiti juopottelee toisaalla. Anon.238 loukkaa suhdekasvoja antamalla ymmärtää, että tatuoidut naiset ovat lapsilleen huonoja äitejä.

- (81) **Sinähän olet kuin Tarja Halonen, eli muita mielipiteitä ei saa olla.** (Anon.Trolli.25)
- (82) **Kuule, eiköhän näillä palstoilla ole tarkoitus keskustella asiallisesti. Tuskinpa on sääntöjen mukaista huoritella?** Voidaanhan me tietysti laittaa viestiä ylläpidolle tämän asian suhteen. (Anon.78)

Aineiston esimerkeissä 81 ja 82 (ks. myös luvut 3.2.2 ja 3.2.5) keskustelijat arvostelevat keskustelukumppanin viestintätaitoja foorumilla. Trolli ja Anon.78 uhkaavat keskustelukumppanien suhdekasvoja, sillä epäkohteliaisuus kohdistuu kirjoittajan ja keskustelukumppanin väliseen kommunikatiiviseen suhteeseen. Trollin mukaan keskustelukumppani on huono, koska tämä ei suvaitse eriäviä mielipiteitä. Anon.78 puolestaan kyseenalaistaa keskustelukumppanin kyvyn keskustella asiallisesti ja netiketin sääntöjen rajoissa.

6.4. Oikeudenmukaisuusoikeudet

Oikeudenmukaisuusoikeudet liittyvät siihen jokaisen yksilön perustavanlaatuisen uskomukseen, että hänellä on oikeus tulla muiden huomioimaksi ja että häntä kohdellaan oikeudenmukaisesti. Oikeudenmukaisuusoikeuksiin kuuluu kaksi komponenttia: *kustannukset–hyödyt* ja *autonomia–määrääminen*. (Spencer-Oatey 2002: 540.) Oikeudenmukaisuusoikeudet ovat uhattuna esimerkiksi silloin, kun baarimestari kieltäytyy hakemasta asiakkaalle vettä, vaikka se työnkuvan puolesta hänen tehtävänsä onkin. Asiakas ei saa hänelle kuuluvaa hyötyä. (Culpeper 2011: 40–41.)

6.4.1. Kustannukset ja hyödyt

Kustannuksilla ja hyödyillä tarkoitetaan sitä, että yksilöä ei käytetä hyväksi ja hän saa hyödyn, joka hänelle oikeutetusti kuuluu. Kustannusten ja hyötyjen tulisi olla tasapainossa. (Spencer-Oatey 2002: 540.) Aineiston esimerkeissä uhattuina ovat muun muassa tatuoitujen naisten oikeudet tasa-arvoiseen palkkaukseen ja miesten oikeus seksuaaliseen kanssakäymiseen.

- (83) **Palkkasin konttorille vasta naisen jolla oli tatuointi. Palkka olisi ollut 2900€/kk, mutta onneksi näin tatuoinnin, niin tarjosinkin vain 2400€/kk. Säästin vuodessa pitkän pennin tatuoinnin ansiosta.** (Anon.Trolli.19)

Esimerkissä 83 trolli uhkaa tatuoitujen naisten oikeutta tasa-arvoiseen palkkaukseen. Hän kertoo maksavansa tatuoidulle naiselle huonompaa palkkaa kuin tatuoimattomalle. Trollin viesti uhkaa oikeudenmukaisuusoikeuksien *kustannus–hyöty*-komponenttia, koska tatuoitu nainen ei saa hänelle oikeutetusti kuuluvaa hyötyä eli korkeampaa palkkaa.

- (84) Puhuu taas nämä nettipalstojen hemmetin rumat hirviöt, **jotka eivät saa muuta naista kuin rahalla. -ja sitten toivovat, että joku nainen vielä kelpuuttaisi.** Älkää unta nähkö, **ei teitä ketään huoli.** – – (Anon.177)

Esimerkissä 84 (ks. myös luku 3.1.1) Anon.177 epää trollilta ja samanmielisiltä oikeuden toivoa⁴⁹ ilmaista seksuaalista kanssakäymistä vastakkaisen sukupuolen kanssa. Anon.177 toteaa, ettei trolli saa naisseuraa muuten kuin maksamalla naiselle ja ettei trollin kannata toivoa muunlaista yhteyttä, koska yksikään nainen ei häntä huoli. Anon.177 siis yrittää evätä trollilta oikeuden olla haluttu, vaikka tämän ”haluttuus” ei tietenkään tosielämässä ole Anon.177:n vallassa.

6.4.2. Autonomia ja määrääminen

Autonomialla ja määräämisellä tarkoitetaan sitä, että muut eivät saa määrätä tai kontrolloida yksilöä kohtuuttomasti. Oikeudenmukaisuusoikeudet muistuttavat *autonomia–määrääminen*-komponenttinsa osalta Brownin ja Levinsonin (1990) negatiivisia kasvoja. (Spencer-Oatey 2002: 540–541.) Aineiston esimerkeissä uhataan muun muassa keskustelukumppanien oikeutta määrätä omasta osallistumisestaan keskusteluun tai olla antamatta perusteluja mielipiteilleen.

Keskustelukumppanin määrääminen voi olla suoraa tai epäsuoraa. Suorassa strategiassa puheaktin illokuutio ja lokuutio (ks. luku 2.1) ovat keskenään yhtenevät, mikä tarkoittaa vaikkapa sitä, että keskustelukumppania käsketään käskymuodolla. Epäsuoraksi puheaktiksi kutsutaan puheaktia, jossa illokuution ja lokuution suhde ei ole suora. Tällaisia epäsuoria puheakteja ovat esimerkiksi väite- tai kysymyslausemuotoiset käskyt. (Searle 1975: 59–60; Yule 2003: 54–55.) Kohteliaisuusteoriassa epäsuoria puheakteja on perinteisesti pidetty suorina puheakteja kohteliaampina, koska epäsuoruuden on ajateltu lieventävän teon kasvovuhkaa jättämällä kuulijalle enemmän liikkumavaraa (Leech 1983: 108).

⁴⁹ Käytän tässä kohtaa nimenomaan ilmausta *toivoa seksuaalista kanssakäymistä*, koska kelläänhän ei varsinaisesti ole oikeutta seksuaaliseen kanssakäymiseen toisen ihmisen kanssa, vaan kyse on aina luvanvaraisesta toiminnasta (ks. rikoslaki 20.1 §).

- (85) – – Oma tatskani muun muassa ei näy koska suosin timmejä t-paitoja toppien sijaan. Ja minusta ei narkkihuoraa saa tekemälläkään joten **pidä se turpas kiinni**. – – (Anon.313)

Esimerkissä 85 Anon.313 kääkee imperatiivimuodolla trollia pitämään mielipiteensä omana tietonaan. Imperatiivin lisäksi Anon.313 korostaa yksikön 2. persoonan possessiivisuffiksilla -s (*turpas*) henkilöivänsä käskyn puhekuumpaniin. Anon.313 uhkaa trollin oikeutta itse määrätä, milloin ja missä hän mielipiteitensä esittää.

- (86) [QUOTE=Ei nimimerkkiä;7634499]se mahtoi tulla ilmi viestistäni. jos tavaat sen oikein hitaasti, löydät sen kyllä. :)[/QUOTE]
Jos noin paljon toisten kirjoitustyyli häiritsee niin heti netti kiinni ettet vaan halvausta saa. (Anon.Trolli.208)

Esimerkissä 86 trolli kääkee keskustelukumppania laittamaan tietokoneen kiinni, mikäli trollin kirjoitustyyli ärsyttää tätä. Käsky ilmaistaan jättämällä imperatiivissa oleva verbi *laita* pois (*Jos noin paljon toisten kirjoitustyyli häiritsee niin Ø heti netti kiinni ettet vaan halvausta saa*). Trollin viesti uhkaa keskustelukumppanin oikeutta määrätä osallistumisestaan keskusteluun.

- (87) – – Tässä on kyseessä selvästi rajattu ihmisryhmä, tatuoidut. Julistit heidät kakkosluokan kansalaisiksi. **Perustelut?** – – (Huhtikuu.182)

Kuten aiemmin oli puhetta luvussa 3.1.4, nimimerkki Huhtikuu yrittää pakottaa trollia esittämään perusteluja väitteilleen. Esimerkissä 87 trollia käsketään elliptisesti ja epäsuorasti⁵⁰: *Perustelut? on epäsuora puheakti, jonka lokuutio on kysymys (Perustelut?), mutta illokuutio käsky ('Anna perustelut.')*. Elliptisen käskystä tekee predikaattiverbin puuttuminen: imperatiivia edustaa pelkkä nomini (Muikku-Werner 1993: 267, 289). Huhtikuu loukkaa trollin oikeutta itse määrätä, perusteleeko hän väitteensä vai ei. Elliptisyys tuo viestiin intensiivisen sävyn (ks. mts. 268).

⁵⁰ Muikku-Wernerin (1993: 265) mukaan elliptisyyttä ei esiinny pelkästään suorissa käskyissä vaan myös epäsuorissa. Elliptiset epäsuorat käskyt voivat tietyissä konteksteissa olla hyvin epäkohteliaita, kuten esimerkissä 87, jossa elliptinen epäsuora käskeminen ei motivoidu esimerkiksi keskustelijoiden välisestä valtasuhteiden epätasapainosta tai tekstilajin konventioista (vrt. mts.).

6.5. Yhteistyöoikeudet

Yhteistyöoikeuksilla tarkoitetaan jokaisen yksilön perustavanlaatuista uskomusta, että hänellä on oikeus olla yhteistyössä muiden kanssa ja ylläpitää olemassa olevaa suhdetta heihin. Yhteistyöoikeudet jakautuvat *vuorovaikutukselliseen yhteistyöhön/erossa pysymiseen (interactional association/dissociation)* ja *emotionaaliseen yhteistyöhön/erossa pysymiseen (affective association/dissociation)*. Se, mikä keskustelussa katsotaan sopivaksi määräksi esimerkiksi vuorovaikutuksellista yhteistyötä, riippuu sosiokulttuurisista normeista ja puhelumppaneiden henkilökohtaisista mieltymyksistä. (Spencer-Oatey 2002: 541.) Yhteistyöoikeudet ovat uhattuna esimerkiksi silloin, kun henkilö ei keskity kuuntelemaan ystäväänsä, vaan hänen ajatuksensa harhailevat (Culpeper 2011: 41–42). Ystävä jää paitsi riittävästä vuorovaikutuksellisesta yhteistyöstä, koska hänen puheeseensa ei keskitytä.

6.5.1. Vuorovaikutuksellinen yhteistyö ja erossa pysyminen

Vuorovaikutuksellisella yhteistyöllä/erossa pysymisellä tarkoitetaan sitä, että koemme oikeutettuja sopivaan määrään viestintään muiden kanssa (viestintää ei saa olla liikaa, muttei liian vähänkään) (Spencer-Oatey 2002: 541). Aineistosta löytyy esimerkkejä, joissa vuorovaikutuksellinen yhteistyö on uhattuna. Yhteistyöstä voidaan kieltäytyä joko estämällä keskustelukumppanin pääsy viestintäkanavalle tai poistamalla itse paikalta.

- (88) [QUOTE=Ei nimimerkkiä;7587260]Horo mikä horo[/QUOTE]
Pitäisikö nyt ottaa yhteys ylläpitoon herjaavasta kielenkäytöstä?
 (Anon.55)

Esimerkissä 88 Anon.55 implikoi, että hän ottaa yhteyttä keskustelun alueen ylläpitoon ja estää loukkaavasti käyttäytyvän trollin pääsyn keskustelun alueelle. Anon.55 siis uhkaa trollin vuorovaikutuksellisia yhteistyöoikeuksia.⁵¹

⁵¹ On toki mahdollista ajatella myös niin, että trolli on menettänyt oikeutensa vuorovaikutukselliseen yhteistyöhön muiden keskustelijoiden kanssa, koska hän käyttäytyy toistuvasti muita kohtaan epäkohteliaasti. Toisaalta jos trolli todella olisi menettänyt vuorovaikutuksellisen yhteistyöoikeutensa, kukaan ei puhuisi hänelle ja hänen pääsynsä keskustelun alueelle estettäisiin.

- (89) – – Harmi kun näillä foorumeilla ei yleensä ole mitään maailman suvaitsevaa porukkaa, ja ketjun aloittajalla on jotain omia ongelmia, huomaahan tuo jo otsikosta että ei tässä muuta ollut kuin hakea jotain hyväksyntää muilta omalle pienelle egolle kun ei itse ole uskaltanut ottaa tatskaa tai jostain muusta syystä että pitää näyttää kaikille mitä mieltä itse on. Sääliä vaan se on tämän foorumin porukka, **onneksi en paljoa täällä pyöri tai aivot sulais tänne tyhmyyteen...** (Anon.99)

Keskustelija Anon.99 sen sijaan ei yritä esimerkissä 89 estää trollin pääsyä viestintäkanavalle, vaan pitää omat vierailunsa keskustelualueella minimissä. Näin ollen Anon.99:n ei tarvitse olla tekemisissä trollin tai muiden samanmielisten kanssa. Viestissä uhataan trollin vuorovaiikutuksellisia yhteistyöoikeuksia, koska Anon.99 kieltäytyy ainakin jossain määrin osallistumasta keskusteluun.

6.5.2. Emotionaalinen yhteistyö ja erossa pysyminen

Emotionaalisella yhteistyöllä/erossa pysymisellä tarkoitetaan sitä, missä määrin jaamme keskustelukumppanin huolet, tunteet ja mielenkiinnon kohteet (Spencer-Oatey 2002: 541). Aineistossa otetaan kantaa muun muassa tatuoitujen naisten haukkumisen mielekkyyteen sekä vähätellään keskustelukumppanin tunnereaktiota.

- (90) **Pienet on tämänkin palstan aloittajan ongelmat.**

Mitä eroa sillä on kummalla sukupuolella niitä tatuointeja on? Varmaankin asia on jokaisen henkilökohtainen valinta ja luokittelijat saavat tehdä tietysti omia valintoja vaikka minkälaisen perusteiden mukaan. **Yleisön osastolle on turha kirjoitella mistä väristä pitää mistä ei kun ei sillä muille mitään merkitystä ole paitsi ahdasmielisille ihmisille.** (Anon.312)

- (91) – – **Jos jollekin tatskat on se ylitsepääsemätön ongelma, ja se noin kovasti häiritsee, se on hänen murheensa.** – – (Anon.44)

Esimerkeissä 90 ja 91 molemmat keskustelijat tuovat julki, että he eivät jaa trollin negatiivista käsitystä tatuoiduista naisista. Esimerkissä 90 Anon.312:n vähättelee viestinsä alussa trollin mielipiteiden merkittävyyttä kirjoittamalla, että *Pienet on tämänkin palstan aloittajan ongelmat*. Anon.312:n mukaan trollin on aivan turha tulla keskustelualueelle esittämään ahdasmielisiä mielipiteitään, koska muut kuin toiset ahdasmieliset eivät välitä trollin mielipiteistä. Anon.312 loukkaa trollin emotionaalisia yhteistyöoikeuksia, koska hän ei suhtaudu ymmärtä-

väisesti trollin tatuointi-inhoon ja irtisanoutuu eksplisiittisesti trollin tunnemaailman jakamisesta.⁵² Samoin Anon.44 ilmoittaa esimerkissä 91, ettei häntä liikuta trollin murheet.

- (92) [QUOTE=Ei nimimerkkiä;7579306]Minä en tuolla ulkona liikkuesssa edes kiinnitä huomiota tuollaisiin asioihin; en ihmisten tatuointeihin tai vaatteisiin tai meikkeihin tai laskeihin, ellei nyt ihan todella poikkeavan näköinen ihminen ole. Ja sittenkään ei tulisi mieleen tulla jollekin keskustelupalstalle tekemään aloituksia tyyliin "hyi saatana, onpa kuvottavaa!". En ymmärrä, miten ahdasmielinen pitää ihmisen olla, että voi tuntea noin suurta inhoa ihan tuntematonta ihmistä kohtaan vain siksi, että hänellä on tatuointi tai legginssit tai jotain muuta vastaavaa ihan yhtä epäoleellista tai mikä saa teidät kuvittelemaan, että teillä edes on jokin oikeus arvostella toisten ihmisten ulkonäköä tai valintoja. Kyllä se on vahtamista. Vielä jotenkin ymmärrän sen, että yksinäiset vanhukset kerrostaloissa kyyläävät naapureitaan, mutta tämä on jo sairasta. Ja todella surullista.[/QUOTE]
Ehkä nyt hieman ylireagoit.Näähän on makuasioita. Itse en pidä naisilla tatuoinneista tai lävistyksistä,joku toinen mies taas pitää. (Anon.Trolli.36)

Esimerkissä 92 trolli vastaa Anon.31:n viestiin. Anon.31:n viestistä voi päätellä, että hän on loukkaantunut siitä, miten trolli kirjoittaa tatuoiduista naisista. Trolli on saanut suututettua Anon.31:n ja vastaa tälle nyt alentuvaan sävyyn *Ehkä nyt hieman ylireagoit. Ehkä nyt hieman ylireagoit* ilmaisee, ettei trolli samaistu Anon.31:n tunteiden intensiteettiin. Trolli uhkaa Anon.31:n emotionaalisia yhteistyöoikeuksia.

---

⁵² Voidaan tietty ajatella niinkin, että trolli on omalla toiminnallaan menettänyt emotionaalisen yhteistyöoikeuden: trolli ei voi sanoa mitä tahansa ja olettaa, että muut jakaisivat hänen huolensa, tunteensa ja mielenkiinnon kohteensa. Tässä tapauksessa yhteistyön ylläpitämisen teorian käyttökelpoisuus problematisoituu: se ei ole toimiva apuväline trollin epäkohteliiden viestien analysoimiseen, ainakaan emotionaalisten yhteistyöoikeuksien osalta (ks. myös alaviite 51).

7. LOPUKSI

Tutkimustehtävänäni oli tarkastella, mitä Culpeperin (1996) teorian ja sen laajennusten epäkohteliaisuusstrategioita keskustelijat käyttävät *Iltalehti.fi*-sivuston *Tatuoitu nainen, hyi saatana* -keskustelussa. Aineistossani esiintyy lähes kaikkia epäkohteliaisuusstrategioita: vain strategiat *sopimattomien identiteettimerkitsimien käyttäminen* ja *vaikeaselkoisen tai salailevan kielen käyttäminen* puuttuvat. Lisäksi tarkoitukseni oli selvittää, miten eri epäkohteliaisuusstrategiat jakautuvat aineistossa määrällisesti ja yhdistyvätkö ne toisiin epäkohteliaisuusstrategioihin.

Epäkohteliaisuusstrategiat jakautuvat ylästrategioiden osalta siten, että positiivista epäkohteliaisuutta on 51 % aineiston 655 analyysiyksiköstä, negatiivista epäkohteliaisuutta 30 % ja kätkeytyä epäkohteliaisuutta 19 %. Jakauma on samankaltainen kuin Pilar Garcés-Conejos Blitvichillä (2010: 550), joka on tutkinut eräisiin poliittisiin *YouTube*-videoihin tulleita kommentteja – kätkeytyä epäkohteliaisuutta on omassa aineistossani kuitenkin 14 prosenttiyksikköä enemmän kuin Garcés-Conejos Blitvichillä. Kätketyn epäkohteliaisuuden suurempi esiintyvyys aineistossani johtuu siitä, että trolli ei suostu aitoon dialogiin muiden keskustelijoiden kanssa, ja nämä yrittävät vastausta hakevilla ja retorisisilla kysymyksillä vastata trollin puolesta tämän kasvoja vahingoittaen (ks. luvut 3.1.1.1 ja 3.1.1.2).

Aineiston neljä suurtaajuusinta alastrategiaa ovat positiivisen epäkohteliaisuuden strategiat *nimittely*, *eripuraa lietsominen*, *tabusanojen käyttäminen* sekä kätketyn epäkohteliaisuuden strategia *implikoitu (positiivinen tai negatiivinen) epäkohteliaisuus*. Enimmäkseen eripuraa aineistossa lietsoo trolli, joka pyrkii loukkaamaan muita keskustelukumppaneita valitsemalla sensitiivisiä puheenaiheita ja saamaan muut keskustelijat riitelemään kanssaan (ks. luku 3.1.2). Trolli myös käyttää tabusanoja enemmän kuin muut keskustelijat. Nimittelystrategiaa suosivat sekä trolli että muut keskustelijat. Usein nimittely kohdistuu naisten ja miesten ulkonäköön sekä varsinkin miesten jonkinlaiseen kyvyttömyyteen. (Ks. luku 3.1.1.)

Seuraavaksi suurtaajuisimpia alastrategioita ovat negatiivisen epäkohteliaisuuden strategiat *alentuvasti käyttäytyminen*, *halveksiminen tai pilkkaaminen*; *negatiivisten aspektien liittäminen toiseen*; *huutaminen*; *estäminen*. Myös kätketyn epäkohteliaisuuden strategiaa *sarkasmi, ironia tai parodia* esiintyy lähes yhtä paljon kuin kutakin edellä mainittua negatiivisen epäkohteliaisuuden strategiaa. Huutamalla keskustelijat intensifioivat sanottua, ja varsinkin isoin

kirjaimin tuotettu huuto tuntuu hyvin hyökkävältä (ks. luku 3.2.3). Estämisstrategialla pyritään aineiston viesteissä paitsi vaientamaan eriävät mielipiteet myös estämään trollia niin, ettei tämä luule pystyvänsä sanoilla loukkaamaan muita keskustelijoita (ks. luku 3.2.4). Strategiaa *sarkasmi, ironia tai parodia* suosivat sekä trolli että muut keskustelijat: trolli käyttää strategiaa korostaakseen tatuoitujen naisten iljettävyyttä, kun taas muut keskustelijat pyrkivät strategian avulla esittämään trollin ajatukset naurettavina (ks. luku 4.2).

Tietokonevälitteisen viestinnän epäkohteliaisuutta tutkineiden Nuria Lorenzo-Dusin, Pilar Garcés-Conejos Blitvichin ja Patricia Bou-Franchin (2011: 2587) sekä Eric Daltonin (2013: 14) mukaan strategioiden *alentuvasti käyttäytyminen, halveksiminen tai pilkkaaminen* ja *negatiivisten aspektien liittäminen toiseen* voidaan katsoa kuuluvan melkein positiivisen epäkohteliaisuuden puolelle, koska ne sisältävät usein voimakasta kritiikkiä keskustelukumppania kohtaan ja siten uhkaavat tämän halua olla pidetty. Omassa aineistossani nämä kaksi negatiivisen epäkohteliaisuuden alastrategiaa ovat suurtaajuisimmat positiivisen epäkohteliaisuuden alastrategioiden *nimittely, eripurin lietsominen ja tabusanojen käyttäminen* ohella. Voitaisiin siis ajatella, että kuudesta suurtaajuisimmasta alastrategiasta viisi on ”positiivisen” epäkohteliaisuuden strategioita. Viejobuenon, Prestonin ja Prestonin (2008: 386) mukaan etäisessä suhteessa loukkaavimmaksi epäkohteliaisuuden muodoksi koetaan avoimet positiivisen epäkohteliaisuuden strategiat (ks. luku 2.2). On siis oletettavaa, että keskustelun osallistujat pitävät foorumin viestintää epäkohteliaana. Tätä tulkintaa tukevat myös joidenkin keskustelijoiden viestit, joissa kauhistellaan keskustelun alueen viestien herjaavuutta (luku 3.1.3).

Garcés-Conejos Blitvich (2010) toteaa lisäksi omassa *YouTube*-tutkimuksessaan, että positiivinen epäkohteliaisuus vahvistaa keskustelijoiden välistä *me vastaan muut* -ajattelua, sillä hänen mukaansa anonyymit keskustelijat viestivät yksilöiden sijaan aina ryhmien välisesti. Epäkohteliaisuus ulkoryhmän jäseniä kohtaan yhdistää sisäryhmän rivejä ja syventää ryhmien välistä erimielisyyttä. Garcés-Conejos Blitvichin tutkimuksessa suurtaajuisimmat epäkohteliaisuusstrategiat ovat *eripurin lietsominen ja muista eristäytyminen*. (Mts.) Myös omassa aineistossani epäkohteliaisuusstrategioita käytetään korostamaan oman sisäryhmän paremmuutta ulkoryhmään nähden. Vastakkaisiksi ryhmiksi keskustelun alueella muodostuvat (*tatuoidut*) naiset ja (*tatuoimattomat*) miehet.

Sallisen (2008) pro gradu -tutkielmassa keskustelukumppaneiden kasvoja uhataan nimittelyllä ja pilkkaamalla. Hanna Leikkaan (2002) mukaan taas nuorten keskustelufoorumeilla erimielisyyttä osoitetaan vastaväittein, kyseenalaistamalla ja perusteluja pyytämällä, pahek-

suntaa osoittamalla, halveksamalla, negatiivisella kritiikillä sekä vastakkaista näkökulmaa puoltavilla perusteluilla. Lisäksi kirjoittaja voi loukata keskustelukumppania aggressiivisella kielenkäytöllä, kuten nimittelemällä, haistatteleamalla ja käyttämällä kirosanoja (mts.). Sallisen (2008) ja Leikkaan (2002) aineistoissa esiintyy samoja epäkohteliaisuuden keinoja kuin omassa aineistossani.

Yksi tutkimuskysymyksistäni oli se, yhdistyvätkö epäkohteliaisuusstrategiat toisiin epäkohteliaisuusstrategioihin. Aineistossa on monia esimerkkejä, joissa näin tapahtuu: strategiat yhdistyvät niin sana-, virke- kuin viestitasolla (ks. esim. luvut 3.2.3, 3.1.2 ja 4.2). Erityisen herkkiä muihin epäkohteliaisuusstrategioihin yhdistyviä strategioita ovat *nimittely*, *tabusanojen käyttäminen* ja *huutaminen*, mikä osin selittää niiden suurta määrää aineistossa. Strategioiden liittymiseen liittyvä tutkimustulos on linjassa Bousfieldin (2008a: 138, 162–163) näkemysten kanssa.

Trollaukseen perehtyneen kielitieteilijän Claire Hardakerin (2013: 79) mukaan Culpeperin (1996) epäkohteliaisuusteorian avulla on mahdollista tavoittaa trollauksen avoimet strategiat eli sokeeraaminen ja aggressio. Hardakerin näkemys on käsittääkseni oikea: aineistossani trolli sokeeraa ja on aggressiivinen hyödyntämällä etenkin Culpeperin positiivisia epäkohteliaisuusstrategioita *nimittely*, *eripurauksen lietsominen* ja *tabusanojen käyttäminen*.

Kasvoihin liittyen asetin tutkimustavoitteeksi selvittää, mitä kasvoja ja oikeuksia aineiston epäkohteliaissa viesteissä uhataan. Kaikkia Spencer-Oateyn (2002, 2008) yhteistyön ylläpitämisen teorian kasvoja ja oikeuksia uhataan aineistossa: uhatuimpia ovat ominaisuuskasvot ja sosiaalisen identiteetin kasvot. Kasvojen uhkaamisessa problematisoitui kahdella eri tavalla se, miten trollin kasvoja voi uhata. Ensinnäkin tutkimuksen aikana kyseenalaistui sen, onko trollilla ollenkaan vuorovaikutuksellisia ja emotionaalisia yhteistyöoikeuksia, joita uhata, jos hän toistuvasti ja liioitellen loukkaa muita keskustelijoita (ks. luvut 6.5.1 ja 6.5.2). Toiseksi jos keskustelukumppani kohdistaa loukkauksensa vaikkapa naistrollin esittämälle mieshahmole, ei loukkaus tavoita trollia. Trollin kasvoja uhatakseen on loukattava esimerkiksi tämän trollaustaitoja, kuten aineistossa muutama otteeseen tehdään (ks. luku 6.1).

Voiko trollin hahmoon kohdistuvaa epäkohteliaisuutta sitten ollenkaan pitää epäkohteliaisuutena, jos se ei loukkaa trollia? Mielestäni voi, sillä puhekumppani *pyrkii* loukkaamaan ja epäkohteliaisuudella voi olla keskustelun alueen lukijajoukossa ”sivullisia uhreja”, siis henkilöitä, jotka jakavat trollin ajatusmaailman mutta eivät välttämättä esitä mielipiteitään yhtä kärjiste-

tysti. Lisää tutkimusta ”aidon epäkohteliaisuuden” ja trollauksen suhteesta tarvitaan vielä. Myös Spencer-Oateyn (2002, 2008) yhteistyön ylläpitämisen teorian soveltuvuutta trollauksen tutkimiseen pitäisi tarkastella syvemmin.

Sivusin luvussa 1.1.2 Nuria Lorenzo-Dusin (2009) tutkimusta, jossa hän tulee siihen tulokseen, että anonyymiyys ei vaikuta epäkohteliaisuuden määrään vaan laatuun. Hänen mukaansa *Facebookissa*, jossa keskustelijat viestivät omalla nimellään ja ystävilleen, epäkohteliaisuutta ilmaistaan enemmän sarkasmin avulla kuin *YouTubessa*, jossa viestintä on anonyymiä. (Lorenzo-Dus ym. 2011: 2581.) *Iltalehden* verkkolehden uutisia on nykyään mahdollista kommentoida *Facebook*-tilille kirjautuneena, jolloin kommentti näkyy uutisen alla omalla nimellä ja kuvalla (ks. liite 3). Lisäksi teksti käsittääkseni näkyy *Facebookin* uutisvirrassa asianomaisen ystäville, vaikka he eivät itse hakeutuisikaan *Iltalehden* sivuille lukemaan kommentteja. Olisi kiinnostavaa tutkia, miten epäkohteliaisuuden ilmaisuun vaikuttaa se, että lukijajleisönä ovat myös kommentoijan ystävät. Koska kommentti lähetetään *Iltalehden* sivujen kautta, kirjoittajalle ei välttämättä muistu mieleen, että myös omat ystävät saattavat lukea kirjoituksen *Facebookissa*. Kyseessä on siis eräänlainen välimuoto: omalla nimellä kirjoitetaan sekä tuntemattomalle yleisölle (*Iltalehti.fi*) että omille ystäville (*Facebook*).

Aineiston tulosten luotettavuutta ja yleistettävyyttä pohdittaessa on otettava huomioon se, että niiden tilastollista merkitsevyyttä ei ole mitattu, joten kvantitatiivisia tuloksia ei voi luotettavasti yleistää muihin vastaaviin tutkimuksiin. Lisäksi yksi osallistujista vaikuttaisi olevan trolli, jonka viestejä saattaa olla keskustelualueella enemmän kuin muiden. Tämäkin seikka vähentää tulosten yleistettävyyttä, mutta kuten luvussa 1.1.1 totesin, se toisaalta heijastelee todellisuutta: usein keskustelualueilla on joku henkilö, joka pyrkii selvästi trollaamaan. Toisaalta myös yhden trollin ”varmaan tunnistamiseen” tekstien perusteella tulee suhtautua varauksella, koska tutkijalla ei ole keinoa todentaa keskustelijoiden henkilöllisyyttä. Hänellä ei myöskään ole pääsyä keskustelijoiden (epäkohteliaisiin) intentioihin, elleivät he niitä itse tuo tekstissään julki. Lisäksi tutkimusaineistoni kaltainen aineisto on herkkä tutkijan tulkinnoille: joku toinen saattaisi tulkita aineistoa eri tavalla. Aineiston analyysin luotettavuutta on tässä tutkielmassa pyritty parantamaan käymällä keskustelualueen viestit riittävän monta kertaa läpi.

LÄHTEET

Tutkimusaineisto

<http://portti.iltalehti.fi/keskustelu/printthread.php?t=567129&pp=40> (14.10.2011).

Tutkimuskirjallisuus

- ALLAN, KEITH – BURRIDGE, KATE 2006: *Forbidden words. Taboo and the censoring of language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- ALVAREZ-CÁCCAMO, CELSO 1998: From ‘switching code’ to ‘code-switching’: Towards a reconceptualisation of communicative codes. – Peter Auer (toim.), *Code-switching in conversation. Language, interaction and identity* s. 29–50. London: Routledge.
- ANDROUTSOPOULOS, JANNIS K. 2000: Non-standard spellings in media texts. The case of German fanzines. – *Journal of Sociolinguistics* 4 s. 514–533.
- ANGOURI, JO – TSELIGA, THEODORA 2010: “you HAVE NO IDEA WHAT YOU ARE TALKING ABOUT!” From e-disagreement to e-impoliteness in two online fora. – *Journal of Politeness Research* 6 s. 57–82.
- ARISTOTELES 2007: *Runousoppi*. Helsinki: Otava.
- AUSTIN, J. L. 1962: *How to do things with words*. Oxford: Oxford University Press.
- BARBE, KATHARINA 1995: *Irony in context*. Pragmatics & Beyond New Series 34. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- BIESWANGER, MARKUS 2013: Micro-linguistic structural features of computer-mediated communication. – Susan C. Herring, Dieter Stein & Tuija Virtanen (toim.), *Pragmatics of Computer-Mediated Communication* s. 463–482. Handbook of Pragmatics [HOPS] 9. Berlin: Mouton De Gruyter.
- BOUSFIELD, DEREK 2008a: *Impoliteness in interaction*. Pragmatics & Beyond 167. Philadelphia: J. Benjamins Pub.
- 2008b: Impoliteness in the struggle for power. – Derek Bousfield & Miriam A. Locher (toim.), *Impoliteness in language. Studies on its interplay with power in theory and practice* s. 127–153. Language, Power and Social Process 21. Berlin: Mouton De Gruyter.
- BROWN, PENELOPE – LEVINSON, STEPHEN C. 1990: *Politeness. Some universals in language usage*. Cambridge: Cambridge University Press.

- CASHMAN, HOLLY R. 2006: Impoliteness in children's interactions in a Spanish/English bilingual community of practice. – *Journal of Politeness Research* 2 s. 217–246.
- CRYSTAL, DAVID 2001: *Language and the internet*. Cambridge: Cambridge University Press.
- CULPEPER, JONATHAN 1996: Towards an anatomy of impoliteness. – *Journal of Pragmatics* 25 s. 349–367.
- 2005: Impoliteness and *The Weakest Link*. – *Journal of Politeness Research* 1 s. 35–72.
- 2011: *Impoliteness. Using language to cause offence*. Studies in Interactional Sociolinguistics 28. Cambridge: Cambridge University Press.
- (tulossa 2015): Impoliteness strategies. – Alessandro Capone & Jacob L. Mey (toim.), *Interdisciplinary Studies in Pragmatics, Culture and Society* s. 1–23. Perspectives in Pragmatics, Philosophy & Psychology 4. Switzerland: Springer.
http://www.academia.edu/8368660/Impoliteness_strategies
- CULPEPER, JONATHAN – BOUSFIELD, DEREK – WICHMANN, ANNE 2003: Impoliteness revisited. With special reference to dynamic and prosodic aspects. – *Journal of Pragmatics* 35 s. 1545–1579.
- DALTON, ERIC 2013: *Impoliteness in computer mediated communication*. Tohtorinväitöskirja. Department of Linguistics and Asian/Middle Eastern Languages, San Diego State University.
http://sdsu-dspace.calstate.edu/bitstream/handle/10211.10/4255/Dalton_Eric.pdf
- DANET, BRENDA 2001: *Cyberpl@y. Communicating online*. London: Berg.
- DRESNER, ELI – HERRING, SUSAN C. 2010: Functions of the nonverbal in CMC. Emoticons and illocutionary force. – *Communication Theory* 20 s. 249–268.
- EELLEN, GINO 2001: *A critique of politeness theories*. Garden City. Manchester: St. Jerome Publishing.
- ESKOLA, JARI – SUORANTA, JUHA 1996: *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Rovaniemi: Lapin yliopisto.
- ETELÄMÄKI, MARJA – HAAKANA, MARKKU – HALONEN, MIA 2013: Keskustelukumppanin kehuminen suomalaisessa keskustelussa. – *Virittäjä* 4/2013 s. 460–493.
- GARCÉS-CONEJOS BLITVICH, PILAR 2010a: The *YouTubification* of politics, impoliteness and polarization. – Rotimi Taiwo (toim.), *Handbook of research on discourse behavior and digital communication. Language structures and social interaction* s. 540–563. Hershey, PA: IGI Global.
- GOFFMAN, ERVING 1967: *Interaction ritual. Essays on face-to-face behavior*. Garden City, NY: Doubleday.

- GRAHAM, SAGE LAMBERT 2008: A manual for (im)politeness? The impact of the FAQ in an electronic community practice. – Derek Bousfield & Miriam A. Locher (toim.), *Impoliteness in language. Studies on its interplay with power in theory and practice* s. 281–304. Language, Power and Social Process 21. Berlin: Mouton De Gruyter.
- GRICE, H. P. 1975: Logic and conversation. – P. Cole & J. L. Morgan (toim.), *Syntax and semantics 3: Speech acts* s. 41–58. New York: Academic Press.
- GRUBER, HELMUT 2013: Mailing list communication. – Susan C. Herring, Dieter Stein & Tuija Virtanen (toim.), *Pragmatics of Computer-Mediated Communication* s. 55–82. Handbook of Pragmatics [HOPS] 9. Berlin: Mouton De Gruyter.
- HAKULINEN, AULI – LAITINEN, LEA 2008: Anaforinen nolla. Kielioppia ja affekteja. – *Virittäjä* 2/2008 s. 162–185.
- HARDAKER, CLAIRE 2010: Trolling in asynchronous computer-mediated communication. From user discussions to academic definitions. – *Journal of Politeness Research* 6 s. 215–242.
- 2013: “Uh. . . not to be nitpicky,,,,,but...the past tense of drag is dragged, not drug.” An overview of trolling strategies. – *Journal of Language Aggression and Conflict* 1 s. 58–86.
- HAUGH, MICHAEL 2015: *Im/politeness implicatures*. Berlin: Mouton De Gruyter.
- HEIKKINEN, VESA 1999: *Ideologinen merkitys kriittisen tekstintutkimuksen teoriassa ja käytännössä*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 728. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- HEIMALA-LINDQVIST, RIIKKA 2010: *Internetkielen variaatio ja sen funktiot Rautaneito-keskustelupalstalla*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston kielten laitos, suomen kieli.
- HERRING, SUSAN – JOB-SLUDER, KIRK – SCHECKLER, REBECCA – BARAB, SASHA 2002: Searching for safety online. Managing “trolling” in a feminist forum. – *The Information Society* 18 s. 371–384.
http://www-bcf.usc.edu/~fulk/620overview_files/Herring.pdf
- HOLMES, JANET 2000: Politeness, power and provocation. How humour functions in the workplace. – *Discourse Studies* 2 s. 159–185.
- JAY, TIMOTHY 1992: *Cursing in America. A psycholinguistic study of dirty language in the courts, in the movies, in the schoolyards and on the streets*. Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- JAY, TIMOTHY – JANSCHWITZ, KRISTIN 2008: The pragmatics of swearing. – *Journal of Politeness Research* 4 s. 267–288.

- JOKINEN, ARJA – JUHILA, KIRSI – SUONINEN, EERO 1993: Diskursiivinen maailma. Teoreettiset lähtökohdat ja analyttiset käsitteet. – Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen (toim.), *Diskurssianalyysin aakkoset* s. 17–47. Tampere: Vastapaino.
- KALLIOKOSKI, JYRKI 1996: Johdanto. – Jyrki Kalliokoski (toim.), *Teksti ja ideologia. Kieli ja valta julkisessa kielenkäytössä* s. 8–36. Kieli 9. Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- KIM, MIN-SUN – RAJA, NARAYAN S. 1990: Verbal aggression and self-disclosure on computer bulletin boards. Esitelmä seminaarissa Annual Meeting of the International Communication Association. Chicago, 23.–27.5.1991.
<http://www.eric.ed.gov/PDFS/ED334620.pdf>
- KOPAS = *Kielitoimiston oikeinkirjoitusopas*. Päätoimittaja Salli Kankaanpää. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 147. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus 2011.
- LARJAVAARA, MATTI 2007: *Pragmasemantiikka*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- LEECH, GEOFFREY N. 1983: *Principles of pragmatics*. London: Longman.
- LEIKAS, HANNA 2002: ”Joo, asioista saa ja pitää olla erimieltä, mut...” *Kohteliaisuus ja erimielisyyden ilmaiseminen nuorten keskusteluforumissa internetissä*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston suomen kielen laitos.
<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/11831/haleika.pdf?sequence=1>
- LEIWO, MATTI – LUUKKA, MINNA-RIITTA – NIKULA, TARJA 1992: *Pragmatiikan ja retoriikan perusteita*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- LEPPÄNEN, SIRPA 2004: Jokaisessa meissä asuu pieni toisinkirjoittaja: tekstuaalinen interventio lukemisen ja kirjoittamisen opetuksessa. – Minna-Riitta Luukka & Pasi Jääskeläinen (toim.), *Hiiden hirveä hiihtämässä: hirveä(n) ihana kirjoittamisen opetus* s. 123–144. Äidinkielen opettajain liiton vuosikirja XLVIII. Helsinki: Äidinkielen opettajain liitto.
- LOCHER, MIRIAM A. 2010: Introduction. Politeness and impoliteness in computer-mediated communication. – *Journal of Politeness Research* 6 s. 1–5.
- LOCHER, MIRIAM A. – BOUSFIELD, DEREK 2008: Introduction. Impoliteness and power in language. – Derek Bousfield & Miriam A. Locher (toim.), *Impoliteness in language. Studies on its interplay with power in theory and practice* s. 1–13. Language, Power and Social Process 21. Berlin: Mouton De Gruyter.
- LOCHER, MIRIAM A. – WATTS, RICHARD J. 2005: Politeness theory and relational work. – *Journal of Politeness Research* 1 s. 9–33.

- 2008: Relational work and impoliteness. Negotiating norms of linguistic behavior. – Derek Bousfield & Miriam A. Locher (toim.), *Impoliteness in language. Studies on its interplay with power in theory and practice* s. 77–99. Language, Power and Social Process 21. Berlin: Mouton De Gruyter.
- LORENZO-DUS, NURIA 2009: Anonymity and impoliteness – a comparative study of Facebook and YouTube. Esitelmä seminaarissa Applied Linguistics Research. Swansea, maaliskuu 2009.
- LORENZO-DUS, NURIA – GARCÉS-CONEJOS BLITVICH, PILAR – BOU-FRANCH, PATRICIA 2011: On-line polylogues and impoliteness. The case of postings sent in response to the Obama Reggaeton YouTube video. – *Journal of Pragmatics* 43 s. 2578–2593.
- LUNNIKIVI, SARI 2005: *Muumimamman käskyjen kohteliaisuus ja epäkohteliaisuus Tove Janssonin romaanissa Muumipappa ja meri*. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopiston kieli- ja käännöstieteiden laitos.
- LUUSALO, ANNE 1999: *Ohjailevien ilmausten kohteliaisuus ja epäkohteliaisuus*. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopiston suomen kielen ja yleisen kielitieteen laitos.
- MARCOCCIA, MICHEL 2004: On-line polylogue. Conversation structure and participation framework in internetgroup. – *Journal of Pragmatics* 36 s. 115–145.
- MUIKKU-WERNER, PIRKKO 1993: *Impositiivisuus ja kielellinen variaatio. Julkisten keskustelujen käskyt ja kysymykset kielenopetuksen näkökulmasta*. Joensuun yliopiston humanistisia julkaisuja n:o 14. Joensuu: Joensuun yliopisto.
- 2012: *Ilkeilyn kahdet kasvot*. Tampere: Vastapaino.
- NEURAUTER-KESSELS, MANUELA 2011: Im/polite reader responses on British online news sites. – *Journal of Politeness Research* 7 s. 187–214.
- NIKULA, TARJA 2000: Pragmaattinen näkökulma kieleen. – Kari Sajavaara & Arja Piirainen-Marsh (toim.), *Kieli, diskurssi & yhteisö* s. 331–358. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- NISHIMURA, YUKIKO 2010: Impoliteness in Japanese BBS interactions. Observations from message exchanges in two online communities. – *Journal of Politeness Research* 6 s. 33–55.
- PÄLLI, PEKKA 2003: *Ihmisryhmä diskurssissa ja diskurssina*. Acta Universitatis Tamperensis 910. Tampere: Tampereen yliopiston kieli- ja käännöstieteiden laitos.
- RAHTU, TOINI 2006: *Sekä että. Ironia koherenssina ja inkoherenssina*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- RATILAINEN, KAISA 2008: ”Voisitko isovelji olla niin kiltti ja kuunnella minua sekuntin?” *Pyyntöjen kielellinen rakenne ja (epä)kohteliaisuus Big brother 2007 -ohjelmassa*. Pro gradu -tutkielma. Joensuun yliopiston suomen kielen ja kulttuuritieteiden laitos.

- RÄIKKÖNEN, HANNA 2008: *Argumentointiin liittyviä syytöksiä monenkeskisessä arkikeskustelussa*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston suomen kielen ja kotimaisen kirjallisuuden laitos.
- RÄSÄNEN, MATTI 2010: *Päivä päivältä enemmän ja enemmän. Suomen toistokonstruktiota*. Tohtorinväitöskirja. Helsingin yliopiston suomen kielen, suomalais-ugrilaisten ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitos.
<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/19663/paivapai.pdf?sequence=2>
- SALLINEN, NINA 2008: *"Trollipeikko". Kannanottojen, kohteliaisuuden ja konfliktien keskusteluanalyttistä tarkastelua Internet-keskusteluryhmissä*. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopiston suomalaisen ja yleisen kielitieteen laitos.
- SEARLE, JOHN R. 1975a: A taxonomy of illocutionary acts. – Keith Gunderson (toim.), *Language, Mind, and Knowledge. Minnesota Studies in the Philosophy of Science* 7 s. 344–369. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- 1975b: Indirect speech acts. – P. Cole & J. L. Morgan (toim.), *Syntax and semantics 3: Speech acts* s. 59–82. New York: Academic Press.
- SPENCER-OATEY, HELEN 2002: Managing rapport in talk. Using rapport sensitive incidents to explore the motivational concerns underlying the management of relations. – *Journal of Pragmatics* 34 s. 529–545.
- 2008: Face, (im)politeness and rapport. – Helen Spencer-Oatey (toim.), *Culturally speaking. Culture, communication and politeness theory* s. 11–47. Toinen painos. London: Continuum.
- SSS = *Gummeruksen suuri suomen kielen sanakirja*. Helsinki: Gummerus 1998–2004.
- VARIS, MARKKU 1998: *Sumea kieli. Kiertoilmausten muoto ja intention nykysuomessa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- VAURAS ILMARI 2006: *Kuvakirjoituksen jälleensyntymä – tunneikonit kirjoitetussa puhekielisessä keskustelussa ^_^*. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopiston suomen kielen laitos.
http://www.jammi.net/tunneikonit/ilmari_vauras_pro_gradu.pdf
- 2008: Tunneikonit verkkokeskusteluissa ?-). – Sara Routarinne & Tuula Uusi-Hallila (toim.), *Nuoret kielikuvassa. Kouluikäisten kieli 2000-luvulla* s. 210–221. Tietolipas 220. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- VIEJOBUEÑO, MERCEDES – PRESTON, CAROL C. – PRESTON, DENNIS R. 2008: How to be impolite. Rating offensive strategies. – Miriam A. Locher & Jürg Strässler (toim.), *Standards and norms in the English language* s. 367–391. Berlin: Mouton de Gruyter.

- WALTHER, JOSEPH B. – D’ADDARIO KYLE P. 2001: The impacts of emoticons on message interpretation in computer-mediated communication. – *Social Science Computer Review* 19 s. 324–347.
- WATTS, RICHARD J. 2003: *Politeness*. Cambridge: Cambridge University Press.
- YLI-SUOMU, JOHANNA 2001: *Esko Ahon, Paavo Lipposen ja Sauli Niinistön kohteliaisuus- ja epäkohteliaisuusstrategiat television eduskuntavaalikeskusteluissa vuonna 1999*. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopiston suomen kielen laitos.
- YULE, GEORGE 2003: *Pragmatics*. Oxford: Oxford University Press.

Verkkolähteet

- AUNILA, SEIJA 2006: Sirkus Papukaijan paperitemppu ulkoilmalavalla.
<http://yle.fi/aihe/artikkeli/2006/09/08/sirkus-papukaijan-paperitemppu-ulkoilmalavalla>
 (19.5.2015).
- DAHLBERG, LINCOLN 2001: *Computer-mediated communication and the public sphere. A critical analysis*. – *Journal of Computer-Mediated Communication* 7.
<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1083-6101.2001.tb00137.x/full> (29.4.2015).
- HERRING, SUSAN C. 2007: A faceted classification scheme for computer-mediated discourse. – *Language@Internet* 4 s. 1–37.
<http://www.languageatinternet.org/articles/2007/761> (17.10.2011).
- HURME, TUURE 2004: Turhaa toistoa? – *Kielikello* 3/2004.
<http://www.kielikello.fi/index.php?mid=2&pid=11&aid=1523> (26.4.2015).
- Iltalehden keskustelufoorumien säännöt.
<http://portti.iltalehti.fi/keskustelu/index.php> (16.10.2011).
- JORONEN, PIIA 2008: ”Tätä ärsyttävämpää ei ole! Hyi!” – *Kielikello* 1/2008.
<http://www.kielikello.fi/index.php?mid=2&pid=11&aid=1889> (5.5.2015).
- KS = *Kielitoimiston sanakirja*. Kielitoimiston sanakirjan verkkoversio. Kotimaisten kielten keskuksen verkkojulkaisuja 35. Julkaistu verkossa 11.11.2014.
<http://www.kielitoimistonsanakirja.fi/> (29.4.2015).
- LINJA-AHO, VESA 2010: Hölmöilitkö netissä? Näin vaihdat nettiliittymäsi ip-osoitteen.
http://www.mpc.fi/kaikki_uutiset/holmoilitko+netissa+nain+vaihdat+nettiliittymasi+iposoitteen/a493232 (29.4.2015).
- LUUKKA, MINNA-RIITTA 1998: Keskustelua verkossa. Sähköpostikeskustelu rekisterinä. – Minna-Riitta Luukka, Sigrid Salla & Hannele Dufva (toim.), *Puolin ja toisin* s. 199–

218. AFinLAn vuosikirja 1998. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen julkaisuja no. 56. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

<http://elektra.helsinki.fi.ezproxy.uef.fi:2048/se/a/0781-0318/1998/56/keskuste.html>
(5.6.2015).

NARAINÉ, RYAN 2007: The 10 biggest web annoyances.

<http://www.pcworld.com/article/138872/article.html?page=2> (15.4.2015).

Naurunappula-sivuston Pizzeria-keskustelu.

<http://naurunappula.com/738234/?f=1> (2.6.2015).

Rikoslaki 19.12.1889/39.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L20> (1.5.2015).

Tilastokeskuksen tilastot 2011. *Perussuomalaiset vaalien suurvoittaja, Kokoomus nousi suurimmaksi puolueeksi eduskuntavaaleissa 2011.*

http://tilastokeskus.fi/til/evaa/2011/evaa_2011_2011-04-29_tie_001_fi.html
(19.5.2015).

Tilastokeskuksen tilastot 2014. *Internetin käytön yleiset muutokset (korjattu 25.11.2014).*

http://www.stat.fi/til/sutivi/2014/sutivi_2014_2014-11-06_kat_001_fi.html (5.4.2015).

TURNER, TAMMARA COMBS – SMITH, MARC A. – FISHER, DANYEL – WELSER, HOWARD T.

2005: Picturing Usenet. Mapping computer-mediated collective action. – *Journal Of Computer-Mediated Communication* 4.

<http://onlinelibrary.wiley.com.ezproxy.uef.fi:2048/doi/10.1111/j.1083-6101.2005.tb00270.x/full> (1.5.2015).

US = *Urbaani sanakirja*. Wikisivusto.

<http://urbaanisanakirja.com/> (7.5.2015).

VISK = HAKULINEN, AULI – VILKUNA, MARIA – KORHONEN, RIITTA – KOIVISTO, VESA –

HEINONEN, TARJA RIITTA – ALHO, IRJA 2004: *Iso suomen kielioppi*. Helsinki:

Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

<http://scripta.kotus.fi/visk/etusivu.php> (27.4.2015).

LIITE 1. *Tatuoitu nainen, hyi saatana* -keskustelun ensimmäinen viesti.

KIRJOITA VASTAUS Suosittele 138 suositusta. Rekisteröidy ja näe, mitä kaverisi suosittivat. Sivu 1 / 81 1 2 3 11 51 > ... 81 Ketjun työkalut Näyttövalinnat

07.08.2011, 10:25 #1 Ilmoita asiaton viesti

Ei nimimerkkiä
Vieras

Tatuoitu nainen,hyi saatana

en tiedä irvokkaampaa näkyä,kuin nainen,jolla on tatskoja.Nykyinen vaimoni olisi kerran halunnut plenen tatskan reiteen,mutta sanoin että ero tulee heti,jos otat.Nyt muutaman vuoden päästä on kiittänyt että kielsi.En ymmärrä,miksi ihminen pilaa loppuläkseen kroppansa jollakin saatanan tatuoinnilla.

35 LAINAA

LIITE 2. *Iltalehti.fi*-sivuston keskustelufoorumin ohjeet.

Keskustelufoorumin ohjeet

Tervetuloa Iltalehti.fi:n keskusteluun!

Keskustelufoorumeissa voit jakaa ajatuksiasi, kertoa mielipiteitäsi ja lukea ja kommentoida muiden viestejä.

Keskustelualueet on jaettu seuraavasti:

- Päivän puheenaiheet ovat Iltalehti.fi:n moderaattoreiden avaamia ajankohtaisaiheita.
- Muut keskustelualueet sisältävät laajoja, yhden teeman ympärillä käytäviä keskusteluja. Näillä alueilla lukijat voivat tehdä vapaasti uusia keskusteluavauksia.

Keskustelupalsta ei ole toimituksellista sisältöä, eivätkä Iltalehti tai Iltalehti.fi vastaa keskusteluissa esitetyistä mielipiteistä. Jokainen keskustelija on vastuussa omien viestiensä sisällöstä. Viesteissä annettujen linkkien klikkaaminen on käyttäjän omalla vastuulla.

Sana palstoilla on vapaa, mutta asiattomuudet poistetaan. Keskusteluja moderoidaan säännöllisesti ja viestit tarkistetaan jälkikäteen. Käyttäjät voivat myös itse ilmiantaa sopimattomia kirjoituksia klikkaamalla viestin oikeassa ylä laidassa olevaa Ilmoita asiaton viesti –linkkiä, jolloin moderaattori saa tiedon asiattomasta viestistä ja poistaa sen tarvittaessa. Kirjoituksia voidaan julkaista myös Iltalehdessä.

Säännöt

Kirjoittajan vastuu

Kirjoittaja vastaa viestiensä lainmukaisuudesta ja voi joutua oikeudelliseen vastuuseen mikäli kirjoitus ei sisällöltään vastaa lainsäädännön asettamia vaatimuksia. Iltalehti.fi auttaa tarvittaessa viranomaisia näiden pyytäessä jäljittämään sisällöltään lainvastaisen viestien kirjoittajaa. Huomioi erityisesti seuraava:

1. **Kunnianloukkaukset.** Tiettyä ihmistä tai selvästi rajattua ihmisryhmää solvaava kirjoittelu on ehdottomasti kielletty.
2. **Rasismi.** Kansanryhmää vastaan kiihottava ja valheellinen kirjoittelu on ehdottomasti kielletty.
3. **Lainvastaiset linkit.** Lainvastaisen materiaalin levittäminen foorumilla on ehdottomasti kielletty.
4. **Tekijänoikeusrikokset.** Kokonaisten artikkelien liittäminen palstalle tai muun tekijänoikeuden loukkaaminen ilman oikeudenhaltijan lupaa on ehdottomasti kielletty.
5. **Henkilösuoja.** Yksityishenkilöä koskevien henkilötietojen esittäminen ilman po. henkilön suostumusta on ehdottomasti kielletty.
6. **Muut rikokset.** Väkivaltaan, muuhun rikokseen tai muutoin sopimattomaksi tai loukaavaksi katsottavaan tekoon kehottaminen on ehdottomasti kielletty.

Muut säännöt

1. Kirjoita asiallisesti. Keskustelukumppaneita ei saa haukkua eikä varsinkaan uhkailla millään tavoin.
2. Älä mainosta.
3. Vältä linkkejä. Moderaattori saattaa poistaa linkin tai linkin sisältävän viestin, jos kohdesivu sisältää arveluttavaa materiaalia.
4. Pysy aiheessa. Valitse mielipiteellesi oikea palsta. Ajan salliessa moderaattori siirtää väärille osastoille avatut ketjut oikeiden otsikoiden alle.
5. Vältä kiroilua, **ÄLÄ HUUDA**.
6. Älä kirjoita tai kuvaa pornografiaa.
7. Älä massapostita puheenvuoroja, lausuntoja tai linkkejä.
8. Älä harhauta muita kirjoittajia useilla nimimerkeillä. Käytä vain yhtä nimimerkkiä yhdessä keskusteluketjussa.
9. Vältä vieraita kieliä.
10. Älä esiinny toisen henkilön nimellä, viranomaisena tai Iltalehti.fi:n henkilökuntaan tai palstan ylläpitoon kuuluvana henkilönä.
11. Ennen kuin avaat uuden ketjun, katso, onko samasta aiheesta jo olemassa avaus, jonka keskusteluun voisit ottaa osaa. Samaa aihetta käsitteleviä aloituksia yhdistellään moderaattoreiden harkinnan mukaisesti.
12. Anonymipalvelimien ja tor-verkon käyttö ei ole suositeltavaa. Lukemattomien häiriköintitapausten vuoksi moderaattorit laittavat anonymipalvelimien ip-osoitteita kieltoistalle ”kohdattaessa” ilman muuta erillistä tai eriteltyä syytä.
13. **Iltalehti.fi:llä on oikeus poistaa viestejä ja viestiketjuja keskustelufoorumilta tai muokata niitä - myös muista kuin edellä mainituista syistä – aina, kun ylläpito katsoo asian tarpeelliseksi.**

Iltalehti.fi ei vastaa miltään osin keskusteluissa esitetyistä väitteistä tai väitteistä johtuvista seuraamuksista! Sääntöjen vastaisten viestien kirjoittajan pääsy keskustelupalstalle voidaan estää teknisin keinoin.

Keskustelun valvonta

Keskustelupalstojen valvojina toimivat sekä Iltalehti.fi:n että vapaaehtoiset moderaattorit.

Mahdolliset vapaaehtoismoderaattorien esittämät mielipiteet ovat heidän omiaan, eivät Iltalehti.fi:n kantoja asioihin.

Iltalehti.fi:n rekisteröity nimimerkki on **Iltalehti.fi**.

Viestien lukeminen

Valittuasi haluamasi puheenaiheen saat näkyviin listan uusista avauksista. Otsikkoa klikkaamalla saat näkyviin aiheesta kirjoitetut viestit.

Viestien kirjoittaminen

Voit kirjoittaa pelkällä nimimerkillä. Mikäli haluat, että nimimerkkisi on vain sinun käytössäsi, sinun on rekisteröidyttävä. Vastaukset useimpiin rekisteröitymiseen ja käyttäjätunnuksiin liittyviin kysymyksiin löytyvät osoitteesta <http://www.iltalehti.fi/info/onlinekayttajalle/>

Ensimmäistä kertaa kirjautuessasi keskusteluun sinun tulee valita itsellesi nimimerkki, jota ei voi myöhemmin vaihtaa.

Päset kirjoittamaan viestejä joko avaamalla oman viestiketjun haluamaasi keskustelualueeseen tai vastaamalla toimituksen ja muiden käyttäjien viesteihin. Viestiin voi lisätä tyylimäärittelyjä (lihavointi, kursivointi tai alleviivaus) aktivoimalla osan tekstistä ja klikkaamalla kyseisen tyytilajin kuvaketta. Tyylit näkyvät viestin kirjoitusvaiheessa tageina [b]/[b], [i]/[i], [u]/[u], joiden väliin kirjoitettu teksti näkyy lopullisessa viestissä halutun tyylin mukaisena. Esimerkiksi tagien [b] ja [/b] väliin kirjoitettu teksti näkyy lopullisessa viestissä lihavoituna. Ennen viestin lähettämistä voit tarkastaa esikatselussa, onko lopputulos mieleisesi. Kokonaan ISOILLA KIRJAIMILLA kirjoittaminen on kiellettyä, ja moderaattoreille on annettu täydet valtuudet poistaa kaikki ”huutamalla kirjoitetut” viestit.

Palaute

Mikäli haluat antaa palautetta moderoinnista tai muusta keskustelupalstaan liittyvästä asiasta, ota yhteys iltalehti.keskustelu@iltalehti.fi

LIITE 3. *Iltalehti.fi*-sivuston kommenttipalsta.

käytävällä puukottanut mies tuomittiin vankeuteen - motiivina kosto

Muista tämä kun matkustat: Luteiden uhria voi odottaa ikävä yllätys kotona

Vasemmistoliton Arhinmäki: "Hallitusohjelma on törkeä petos"

Nokian kaupunki aloittaa yt-neuvottelut

Tuotteen palautuksesta kauppaan tuli täysi farssi - Kuluttajaliton lakimies kommentoi

Rajat puuskatuulet voivat kaataa puita keskiviikkona

Jauheesta löytyi salmonellaa - palausta heti kauppaan

Aarnio pettyi - aikoo vaihtaa tuomiosta

Ylitarkastaja neuvoos: Näin väität passijonon - katso lista ruuhkatilanteesta

Tuomio tuli: Aarnion palkanmaksu loppui välittömästi

Tulvavesi miltei hukutti autoilijan Torniossa - soitto ikkunan takaa toi pelastuksen

Aarniolle ehdotonta vankeutta virka-aseman väärinkäytännisestä ja lahjuksista

Soini piikitteli oppositiota: "Helppo sieltä on huudella"

Kokoomuksen Satonen: "Nyt tarvitaan talkoohenkeä"

Näin oikeus perustelee Jari Aarnion tuomioita

Räsäselä erikoinen oppositioveto: onnittelet, kiitokset ja tuki hallitukselle

Rko:n Haaland svvtti

Kommentoi (122) Piilota

LUKIJOIDEN KOMMENTIT Keskustelun säännöt

122 kommenttia

Lisää kommentti...

Eetu Huippukommenttoja TAMK - Tampereen ammattikorkeakoulu

"- Mitkiköhän ovat mahtaneet olla hevosen viimeiset fäkset ja miten elän on lopetettu, Gussander päivittelee." Paskaako sille elukalle on väliä, missä henki lähtee. Tuskin on hyvät fäkset Abrian teurastomoon menevillä elukollakaan, jos tietävät kohtalonsa.

Vastaa Tykkää 135 14 tuntia sitten

Eetu Huippukommenttoja TAMK - Tampereen ammattikorkeakoulu

Katri vai tyhmi kommentti, ei, realistinen ja olen hieman joutunut elämään tällä planeetalla, joten taalla on kaikki mahdollista, mutta naivius ei kuulu luontooni. Älä syö mitään, koska jopa kasvit ovat orgaanisia ja eläviä, joten kuole vaikka pois...

Vastaa Tykkää 70 14 tuntia sitten

Elias Huippukommenttoja Vantaa

ei ne varmaan mitään nälkää tai paskahattää kummempia mieli :D

Vastaa Tykkää 44 13 tuntia sitten

Tuukka Huippukommenttoja Turku

Eetu Kommentoistasi tosiaan paistaa läpi oikein kunnan elämäkoulun visaus.

Vastaa Tykkää 17 12 tuntia sitten

Antti Huippukommenttoja Ammattopesto Lappia

Tuukka Mitä muuta turkulaiselta voi odottaa kuin tampereelaisen mollausta?

Vastaa Tykkää 1 11 tuntia sitten

Mark Huippukommenttoja

"Hevosnainen lenkkeä..." - kentauri?

Kummajaiset valtasivat kaupungin Australiassa

Traaginen onnettomuus ilmailunäytöksessä

Mies sekoitti polkimet - lensi luksusautojen yli

Tupakkayhtiöille 15 miljardin dollarin jättisakat

LISÄÄ VIDEOITA

IL TV OHJELMAT

JUHANA VARTIAINEN (rok)

Poliittinen kuperkeikka - Eli kuinka keskustakin rakastui Vartiaisen ankaraan oppiin